

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΤΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ: ΓΕΡΓΕΦΗ Μ.
ΚΟΜΠΟΓΙΩΡΓΑ Μ.
ΜΑΡΚΟΥ Π.

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΜΠΟΥΡΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ

ΠΑΤΡΑ – 2009

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη..... 6

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....8

1.2 Βασικές αρχές και έννοιες της θεωρίας του διεθνούς εμπορίου.....9

1.3 Εμποροκράτες.....11

1.4 Ενδοκλαδικό και Διακλαδικό Εμπόριο12

1.5 Ελεύθερο Εμπόριο.....13

1.6 Συγκριτικό Πλεονέκτημα14

1.7 Διεθνές Εμπόριο και Οικονομική Ευημερία.....17

ΚΑΦΑΛΑΙΟ 2

ΝΕΟΚΛΑΣΣΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΙ

2.1 Θεωρία HESCHKER - OHLIN.....18

2.2 Το θεώρημα του RYBCZYNSKI.....20

2.3 Θεωρία LINDER.....20

2.4 Θεωρία του VERNON.....21

2.5 Η Εκλεκτική θεωρία του DUNNING.....22

2.6 Θεωρία της διεθνούς επιχείρησης.....23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

3.1 Πολιτικές αγοράς.....24

3.2 Πολιτικές Κόστους Παραγωγής.....24

3.3 Μεικτές Πολιτικές Διεθνοποίησης.....25

3.4 Εσωτερίκευση – Εξωτερίκευση και οι πολιτικές τους.....	25
3.5 Μορφές Διεθνοποίησης.....	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ-ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ-ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ...	28
4.1.1 Οικονομική ανάπτυξη	28
4.1.2 Βασικά χαρακτηριστικά της οικονομικής ανάπτυξης.....	28
Πίνακας Α. Συσχέτιση Ρυθμού Ανάπτυξης.....	29
4.1.3 Τα βασικά χαρακτηριστικά ανάπτυξης σχετικά με τη δημοσιονομική και νομισματική πολιτική.....	30
4.2 Διεθνή χαρακτηριστικά της ανάπτυξης.....	34
4.3 Διαρθρωτικές μεταβολές περιόδων ανάπτυξης.....	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....	37
5.1 Δασμολογικά και Μη δασμολογικά μέτρα οικονομικής πολιτικής	37
5.2 Η βασικότερη οικονομική συνέπεια εφαρμογής αυτών των μέτρων.....	37
5.3 Το ‘σφάλμα’ στην λογική του ελεύθερου εμπορίου έτσι ώστε να επιζητείται αυτή η προστασία.....	38
5.4 Μέτρα οικονομικής πολιτικής στο διεθνές εμπόριο.....	38
5.5 Δασμοί και Ποσοτικοί Περιορισμοί.....	38
5.5.1 Ορισμός του δασμού.....	38
5.5.2 Ποσοτικοί περιορισμοί εισαγωγών.....	39
5.5.3 Οικονομική ανάλυση των μέτρων πολιτικής διεθνούς εμπορίου.....	40
5.5.4 Η άριστη πολιτική όσον αφορά μία ‘μικρή’ ή ‘μεγάλη’ οικονομία.....	41
5.6 Γιατί μία χώρα θα επέλεγε την επιδότηση εξαγωγών.....	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	43
6.2 Πολυεθνικές.....	44
6.3 Δύο βασικά είδη Εμπορικών Συναλλαγών.....	45
6.4 Στόχοι των Πολυεθνικών που επενδύουν στην ΚΑΕ.....	45
6.5 Κοινοπραξία.....	52
6.6 Συμφωνία Ανταλλαγής Τεχνογνωσίας.....	52

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1 ΑΜΕΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ.....	54
7.2 Επενδύσεις με το κλειδί στο χέρι.....	55
7.3 Επενδύσεις προς το εσωτερικό.....	55
7.4 Στόχοι των κυβερνήσεων της ΚΑΕ που ζητούν ξένες επενδύσεις.....	58
7.5 Μεταφορά τεχνολογίας και εκσυγχρονισμός	59
7.6 Ανταγωνισμός και εισαγωγή δυνάμεων αγοράς.....	63
7.7 Η επίδραση των ελληνικών επενδύσεων προς το εξωτερικό.....	65
7.8 Γενική θεώρηση.....	71
7.9 Μια Ελληνική στρατηγική για τις επενδύσεις προς το εξωτερικό.....	74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

8.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ.....	76
8.2 Χρηματοοικονομικά Ιδρύματα της Ε.Ε.....	76
8.3 Πολιτικές της Ευρωπαϊκής ΕΕ.....	77
8.4 Βιομηχανική Πολιτική της ΕΕ.....	78
8.5 Η ΕΕ. και η φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου :οι συμφωνίες οικονομικής συνεργασίας με τις χώρες ΑCP.....	78
8.5.1 ΕΕ και Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου(ΠΟΕ).....	80

8.5.2 ΕΕ και εμπορικές σχέσεις με τις χώρες της Α.Κ.Ε.....	82
8.5.3 Συμφωνίες οικονομικής συνεργασίας με τις χώρες της ΑCP.....	85
8.6 Η νέα εμπορική πολιτική της ΕΕ.....	87

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

9.1 ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΤΩΝ Ξ.Α.Ε.....	90
9.2 Οι επενδύσεις στην Ελλάδα το 2001.....	95
9.3 Ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα και οικονομική ελευθερία.....	99
Σχεδιάγραμμα Α. ΑΞΕ-Ομάδες Οικονομικής Ελευθερίας	100
Σχεδιάγραμμα Β. Ροές ξένων επενδύσεων.....	100

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	103
10.1 Ελλάδα , φυσικός χώρος για επενδύσεις.....	104
Σχεδιάγραμμα Γ. Συγκριτικό κόστος εργασίας 2005 (€/ ώρα).....	105
Σχεδιάγραμμα Δ. Ξένες άμεσες επενδύσεις στην Ελλάδα.....	106
Σχεδιάγραμμα Ε. Επενδυτικά Κίνητρα.....	107
10.2 Στόχοι και Στρατηγική.....	108
Σχεδιάγραμμα ΣΤ. Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στην Ελλάδα 2004-2007.....	110
10.3 Κλάδοι προτεραιότητας.....	111
Βασικά Συμπεράσματα.....	113
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	116

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η πτυχιακή αυτή έχει σαν κεντρικό θέμα τόσο το Διεθνές Εμπόριο, όσο και τις επενδύσεις σε κρατικό και διεθνές επίπεδο. Αυτό το εξαιρετικά κατατοπιστικό εγχειρίδιο, προσφέρει σε λίγες σελίδες μια συνολική εικόνα του αντικειμένου του διεθνούς εμπορίου. Αναλύονται βασικά ζητήματα, όπως οι προσδιοριστικοί παράγοντες του διεθνούς καταμερισμού εργασίας, το όφελος μιας χώρας από το διεθνές εμπόριο, ο προσδιορισμός των διεθνών όρων ανταλλαγής και άλλα πολλά. Οι γνώσεις της εμπορευματολογίας είναι απαραίτητες σε όλους τους ανθρώπους, γιατί όλοι ζούμε στην κοινωνία και συναλλασσόμαστε περισσότερο όμως αφορούν στους εμπόρους, βιομηχάνους, τραπεζίτες και γενικά σε όλους εκείνους, οι οποίοι ασχολούνται με το εμπόριο, τη βιομηχανία, τις τραπεζικές εργασίες, τις ασφάλειες κ.λπ. Στην πρώτη ενότητα περιγράφονται, οι βασικές έννοιες του Διεθνούς Εμπορίου. Ακολουθούν στην δεύτερη ενότητα οι θεωρίες του Διεθνούς Εμπορίου ταξινομημένες κατά χρονολογική σειρά. Στην τρίτη ενότητα παρουσιάζονται οι πολιτικές εμπορίου. Στην συνέχεια αναλύεται η οικονομική ανάπτυξη και τα βασικά χαρακτηριστικά της, τα οποία παρουσιάζονται στη τέταρτη ενότητα. Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται βασικές αρχές και μέτρα τα οποία πρέπει να λαμβάνονται για καλύτερα αποτελέσματα στις επενδύσεις, ακόμα γίνεται λόγος για τις μικρές-μεγάλες οικονομίες και δασμούς. Ακολουθεί η έκτη ενότητα με την τελωνειακή ένωση και τις πολυεθνικές επιχειρήσεις. Στο έβδομο κεφάλαιο γίνεται εκτεταμένη ανάλυση για τις άμεσες επενδύσεις, τους στόχους των πολυεθνικών επιχειρήσεων τις πολιτικές που ακολουθούν τόσο οι πολυεθνικές επιχειρήσεις όσο και οι κυβερνήσεις με σκοπό την προσέλκυση των ξένων επενδυτών. Εν συνεχεία,

στην όγδοη ενότητα έχουμε τον παγκόσμιο οργανισμό εμπορίου και την σχέση της Ε.Ε. με τις χώρες ΑCP. Στην ένατη ενότητα παραθέτουμε ορισμένες σκέψεις για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Στην δέκατη και τελευταία ενότητα, εξηγούμε γιατί η Ελλάδα είναι φυσικός χώρος για επενδύσεις και ποιοι είναι οι κλάδοι προτεραιότητας. Ακολουθούν τα βασικά συμπεράσματα που απορρέουν από την εργασία αυτή.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.

1.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Μία επισκόπηση στην ιστορία της οικονομίας μας δείχνει ότι οι εξωτερικές οικονομικές σχέσεις μίας χώρας είναι καθοριστικής σημασίας για την οικονομική της ζωή. Το Διεθνές εμπόριο είναι στο επίκεντρο των διεθνών σχέσεων γενικά μεταξύ των διαφόρων χωρών και βέβαια σε ένα βαθμό διαμορφώνει τις διεθνές σχέσεις γενικότερα. Σαν ορισμό του Διεθνούς Εμπορίου θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι οι συναλλαγές που διενεργούνται μεταξύ των κρατών. Η αδυναμία της φυσικής παραγωγής ενός αγαθού ή μιας υπηρεσίας συμβάλει κατά ένα μικρό μόνο ποσοστό στο Διεθνές Εμπόριο. Στην μεγαλύτερη έκταση το Διεθνές Εμπόριο διακινεί αγαθά μεταξύ των χωρών στις οποίες η παραγωγή τους από υλικοτεχνικής πλευράς είναι αδύνατη. (Ε.Δ. Πουρναράκης, 2000).

- ΠΡΟΤΑΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ: Η ΚΑΘΕ ΧΩΡΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΕΤΑΙ (ΠΛΗΡΩΣ) ΣΤΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΑΓΑΘΟΥ (ΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ) ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ. ΝΑ ΕΞΑΓΕΙ ΑΥΤΟ ΤΟ ΑΓΑΘΟ, ΚΑΙ ΝΑ ΕΙΣΑΓΕΙ ΤΟ ΑΛΛΟ ΑΓΑΘΟ, ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΕΧΕΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑ, ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΧΩΡΑ.

Η οικονομική ανταλλαγή σε διεθνές επίπεδο αναγνωρίζεται ως φυσικό επακόλουθο της οικονομικής διαδικασίας.

1.2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Μπορούμε να συνοψίσουμε τις Βασικές Αρχές του Διεθνούς Εμπορίου σε 3 **Ερωτήματα:**

1. ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ?

Γιατί οι χώρες διαφέρουν μεταξύ τους είτε στην παραγωγική τους ικανότητα να παραγάγουν τα διάφορα αγαθά, είτε στις καταναλωτικές τους προτιμήσεις για αυτά τα αγαθά, είτε στον τύπο και το είδος των αγαθών που παράγουν.

2. ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΞΑΓΕΙ ΚΑΙ ΝΑ ΕΙΣΑΓΕΙ ΚΑΘΕ ΧΩΡΑ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ?

Εξάγει αγαθά στα οποία είναι πιο παραγωγική από άλλες χώρες, ή αγαθά τα οποία παράγει αλλά για τα οποία η διεθνής ζήτηση είναι πιο μεγάλη από την αντίστοιχη εγχώρια.

3. ΠΟΣΟ ΝΑ ΕΞΑΓΕΙ / ΕΙΣΑΓΕΙ, ΟΓΚΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ, ΚΑΙ ΣΕ ΤΙ ΤΙΜΕΣ?

Ο Όγκος Διεθνούς Εμπορίου και Τιμές ορίζονται από τις Διεθνείς Συνθήκες Προσφοράς και Ζήτησης .

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΤΙΜΕΣ ΟΡΙΖΟΝΤΑΙ ΩΣ :

$$\text{Ο Ρ Ο Ι Ε Μ Π Ο Ρ Ι Ο Υ} = \frac{\text{ΤΙΜΗ ΕΞΑΓΟΜΕΝΟΥ}}{\text{ΤΙΜΗ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΟΥ}}$$

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

(i) ΤΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΕΓΙΣΤΟΠΟΙΕΙ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑΣΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΜΙΑΣ ΧΩΡΑΣ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΥΤΑΡΚΕΙΑΣ.

(ii) ΕΞΟΥΔΕΤΕΡΩΝΕΙ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥΣ ΠΟΥ ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ ΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΛΟΓΩ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.

(iii) ΕΠΙΤΡΕΠΕΙ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ ΜΙΑΣ ΧΩΡΑΣ ΝΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΝΟΥΝ ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ ΑΓΑΘΩΝ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ Η ΧΩΡΑ ΑΛΛΩΣ ΠΩΣ ΔΕΝ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΠΑΡΑΓΕΙ.

ΚΛΑΣΣΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΙ

Adam Smith	1723 - 1790
David Ricardo	1772 - 1823
John Stuart Mill	1817

Η επίδραση του διεθνούς εμπορίου στο οικονομικό πρόβλημα του ανθρώπου γίνεται με την ανταλλαγή ανάμεσα στις διάφορες χώρες οικονομικών αγαθών και παραγωγικών συντελεστών.

Ιστορικά το διεθνές εμπόριο αποτέλεσε βασική πηγή κρατικών εσόδων και τα εμπορεύματα καταγράφονταν στα σημεία εισόδου και εξόδου της χώρας για την

επιβολή των σχετικών εισαγωγικών και εξαγωγικών επιβαρύνσεων(Ε.Δ. Πουρναράκης, 2000).Από το 1776 που ο Adam Smith δημοσίευσε τον «Πλούτο των Εθνών» το βασικό συμπέρασμα της θεωρίας του διεθνούς εμπορίου είναι ότι : Το εξωτερικό εμπόριο πρέπει να είναι κατά το δυνατόν πιο ελεύθερο γιατί οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ ανεξάρτητων χωρών πρέπει να διέπονται όχι από επιζήμια σύγκρουση συμφερόντων αλλά από αμοιβαίο συμφέρον και αρμονία.(Γ.Χ.Κώττη- Α.Πετράκη-Κώττη,1995)

Όπως τόνισε ο John Stuart Mill, το μόνο πραγματικό όφελος για το σύνολο της χώρας από το διεθνές εμπόριο έγκειται στις εισαγωγές. Αυτές μπορούν να καταναλωθούν, η δε κατανάλωση αποτελεί τον κυριότερο σκοπό της οικονομικής δραστηριότητας.

Αντίθετη θέση για το εξωτερικό εμπόριο πριν από τον Adam Smith και τους άλλους κλασσικούς οικονομολόγους είχαν οι Εμποροκράτες.

1.3 ΕΜΠΟΡΟΚΡΑΤΕΣ

Η σχολή των εμποροκρατών άνθισε σε μία περίοδο που ορισμένες χώρες εξελίσσονταν σε ισχυρές επεκτατικές δυνάμεις.

Βασική αδυναμία της θέσης των εμποροκρατών αποτελούσε το ότι για κάθε χώρα οι άλλες χώρες ήταν επιθυμητές ως αγοράστριες των προϊόντων της αλλά όχι ως προμηθεύτριες της.Αφού όμως οι εξαγωγές της μίας χώρας είναι οι εισαγωγές των άλλων χωρών, δεν είναι παράξενο το ότι η εμποροκρατική πολιτική που εφαρμόστηκε τον 16^ο, τον 17^ο και τον 18^ο αιώνα, οδήγησε τις χώρες σε

συγκρούσεις μεταξύ τους. Μετά τον 18^ο αιώνα οι εμποροκρατικές δοξασίες αντικαταστάθηκαν από τις κλασσικές δοξασίες για το ελεύθερο εμπόριο.(Γ.Χ.Κώττη- Α.Πετράκη-Κώττη,1995).

1.4 ΕΝΔΟΚΛΑΔΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

1.Το διακλαδικό εμπόριο αντανακλά το συγκριτικό πλεονέκτημα. Η εξειδίκευση κάθε χώρας στην παραγωγή αγαθών που έχει συγκριτικό πλεονέκτημα θα οδηγήσει σε ανταλλαγές προϊόντων μεταξύ χωρών που ανήκουν σε διαφορετικό κάδο.

2.Το ενδοκλαδικό εμπόριο δεν αντανακλά το συγκριτικό πλεονέκτημα. Οι οικονομίες κλίμακα κάνουν τις χώρες να παράγουν μικρό φάσμα προϊόντων και οι ανάγκες της ζήτησης τις αναγκάζουν να εμπορεύονται διαφοροποιημένα προϊόντα του ίδιου κλάδου.

3.Δεν μπορούμε να προβλέψουμε τι ακριβώς θα παράγει κάθε χώρα, όταν μιλάμε για ενδοκλαδικό εμπόριο. Αντίθετα , σύμφωνα με τις παραδοσιακές θεωρίες , γνωρίζοντας τις τεχνολογίες παραγωγής κάθε χώρας ή τους συντελεστές παραγωγής που διαθέτει σε σχετική αφθονία θα μπορούσαμε να προβλέψουμε τι ακριβώς θα παράγει κάθε οικονομία.

4.Αυτό που μπορούμε να προβλέψουμε είναι η σχετική σημασία του ενδοκλαδικού εμπορίου στο συνολικό εμπόριο μεταξύ των χωρών. Χώρες που έχουν όμοιο λόγο κεφαλαίου προς εργασία (και μάλιστα αν αυτός ο λόγος είναι υψηλός), θα τείνουν να διεξάγουν ενδοκλαδικό εμπόριο. Αν υπάρχουν σημαντικές διαφορές στους λόγους αυτούς, γεγονός που θα ενισχύει τον πειρασμό της εξειδίκευσης και του

συγκριτικού πλεονεκτήματος , σημαντικό τμήμα του εμπορίου τους θα είναι διακλαδικό.

5.το διακλαδικό εμπόριο δημιουργεί ισχυρά αναδιανεμητικά αποτελέσματα, καθώς η εξειδίκευση μιας χώρας στην παραγωγή ενός προϊόντος ωφελεί τους κατόχους των παραγωγικών συντελεστών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή του. Το ενδοκλαδικό εμπόριο, δεν οδηγεί σε επέκταση ή συρρίκνωση συγκεκριμένων κλάδων, καθώς και μια οικονομία δεν θα εξειδικευτεί στην παραγωγή συγκεκριμένων αγαθών.

1.5 ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

• ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΥΤΑΡΚΕΙΑΣ

(i) Διεύρυνση των καταναλωτικών δυνατοτήτων της κάθε χώρας παρ' ότι οι παραγωγικές της δυνατότητες παραμένουν αμετάβλητες.

(ii) Διατηρώντας Σταθερό τον Πραγματικό Μισθό και Εισόδημα σε όρους του αγαθού που η χώρα έχει Συγκριτικό Πλεονέκτημα, έχουμε υψηλότερο Πραγματικό Μισθό και Πραγματικό Εισόδημα σε όρους του αγαθού που η κάθε χώρα έχει Συγκριτικό Πλεονέκτημα.

(iii) Αμοιβαία οφέλη για τις 2 χώρες από τι Διεθνές Εμπόριο, ανεξάρτητα από το ότι μία χώρα με υψηλότερους Πραγματικούς Μισθούς και Εισόδημα, συναλλάσσεται με μία χώρα που αρχικά, σε κατάσταση αυτάρκειας, έχει χαμηλότερους Πραγματικούς Μισθούς και Τιμές.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ

ΤΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΝΑ ΥΠΕΡΤΕΡΕΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΥΤΑΡΚΕΙΑΣ ΣΕ ΟΡΟΥΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΘΕ ΧΩΡΑΣ. ΕΠΟΜΕΝΩΣ ΟΡΙΖΕΤΑΙ ΩΣ ΠΡΟΤΙΜΗΤΑΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΑΥΤΑΡΚΕΙΑΣ.

Η σκοπιμότητα του ελεύθερου εμπορίου αμφισβητήθηκε από τον Karl Marx. Για τον Marx και τους διαδόχους του το διεθνές εμπόριο καθορίζεται από την βασική σύγκρουση μεταξύ της εργατικής τάξης και της τάξης των ιδιοκτητών των μέσων παραγωγής κάτι που είναι χαρακτηριστικό του κεφαλαιοκρατικού τρόπου λειτουργίας της οικονομίας.

Σύμφωνα με την Μαρξιστική ανάλυση, η λειτουργία του κεφαλαιοκρατικού συστήματος καταλήγει σε εκμετάλλευση τόσο των εργατών στις κεφαλαιοκρατικές μητροπόλεις όσο και των αποικιών τους. (Γ.Χ.Κώττη- Α.Πετράκη-Κώττη,1995).

1.6 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ

1.6.1 Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΑΠΟΛΥΤΟΥ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΟΣ

Ο Adam Smith υποστήριξε ότι η εξειδίκευση στην παραγωγή και ο καταμερισμός των έργων συντελούν στην αύξηση της συνολικής παραγωγής. Η δυνατότητα για εξειδίκευση εξαρτάται από το μέγεθος της αγοράς. Το εξωτερικό εμπόριο που

επιτρέπει τη διεύρυνση της αγοράς, ενθαρρύνει την εξειδίκευση και συντελεί στην αύξηση της παγκόσμιας παραγωγή.

1.6.2 Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΥ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΟΣ

Την αρχή του συγκριτικού πλεονεκτήματος την εισήγαγε ο David Ricardo(1923) , ο οποίος ήταν Άγγλος, Πορτογαλικής καταγωγής.

Με την θεωρία του Συγκριτικού Πλεονεκτήματος θεμελιώνεται η σύγχρονη θεωρία του Διεθνούς εμπορίου.

Ο Ricardo (1923) αποδίδει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα μίας εθνικής οικονομίας στις φυσικές της συνθήκες και ειδικότερα στο κλίμα και στο έδαφος.(Α.Γεωργόπουλος,1994).

Σύμφωνα με την αρχή του Συγκριτικού πλεονεκτήματος, με συνθήκες ελεύθερου εμπορίου, κάθε χώρα θα πρέπει να ειδικεύεται στην παραγωγή των προϊόντων που μπορεί να παράγει σχετικά φθηνά και να εισάγει εκείνα για την παραγωγή των οποίων έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα από άλλες χώρες. (Γ.Χ.Κώττη- Α.Πετράκη-Κώττη,1995).

1.6.3 ΤΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ ΤΟΥ BALASSA

Με βάση την δυναμική θεώρηση, στα πλαίσια της αναπτυξιακής διαδικασίας των επιμέρους χωρών παρατηρείται μια αδιάκοπη εξέλιξη και μεταβολή των

συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων, η οποία προσδιορίζει την ιεράρχηση των συγκεκριμένων οικονομιών της παγκόσμιας αναπτυξιακής πυραμίδας.

Η ιεράρχηση αυτή αποτυπώνεται ως εξής:

Στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκονται οι ιδιαίτερα ανεπτυγμένες βιομηχανικά χώρες, στα ενδιάμεσα τμήματα της τα αναπτυσσόμενα κράτη με μέσο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης και στη βάση της οι αναπτυσσόμενες οικονομίες με χαμηλό επίπεδο συσσώρευσης κεφαλαίου που είναι εξαγωγείς πρώτων υλών ή βιομηχανικών προϊόντων απλής τεχνολογίας.

Η μεταβολή των συγκριτικών πλεονεκτημάτων επιβάλλει τη συνεχή προσαρμογή του παραγωγικού συστήματος των εθνικών οικονομιών, η οποία αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση για την άνοδό τους σε μια ανώτερη κλίμακα ανάπτυξης. Έτσι οι χώρες αποκτούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε νέα προϊόντα και παραγωγικές διαδικασίες, ενώ ταυτόχρονα μειώνεται η ανταγωνιστική τους ικανότητα στα μέχρι τώρα εξαγόμενα αγαθά. Επίσης παρατηρείται βαθμιαία συσσώρευση κεφαλαίου, ανάπτυξη νέων ειδικοτήτων και ικανοτήτων, διεύρυνση της τεχνολογικής τους υποδομής, όπως και νέες μορφές οργάνωσης της παραγωγής.

Κάτω από το πρίσμα αυτό, οι χώρες εκείνες που δεν είναι σε θέση να εφαρμόσουν μια επιτυχή επενδυτική πολιτική στους τομείς συσσώρευσης 'ανθρώπινου κεφαλαίου', ενίσχυσης ερευνητικών δραστηριοτήτων και προώθησης πιλοτικών προγραμμάτων, ενδέχεται να εμφανίσουν επιβράδυνση του αναπτυξιακού τους ρυθμού, με αποτέλεσμα την κάθοδο τους σε μια κατώτερη κλίμακα της αναπτυξιακής πυραμίδας.(Α.Γεωργόπουλου,1998)

1.7 ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ

Με την εξειδίκευση και το εξωτερικό εμπόριο μία χώρα κατορθώνει να αυξήσει την κατανάλωση της σε επίπεδα υψηλότερα από εκείνα που θα της επέτρεπαν οι παραγωγικές της δυνατότητες σε κατάσταση αυτάρκειας .Δηλαδή ως προς την αύξηση της κατανάλωσης είναι σαν να αυξάνονται οι παραγωγικές δυνατότητες της χώρας λόγω αύξησης των ποσοτήτων των συντελεστών της ή λόγω βελτίωσης του επιπέδου της τεχνολογίας της, χωρίς να έχουν συμβεί στην πραγματικότητα οι εν λόγω μεταβολές. (Γ.Χ.Κώττη- Α.Πετράκη-Κώττη,1995).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΝΕΟΚΛΑΣΣΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΙ

ΘΕΩΡΙΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΤΑ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΣΕΙΡΑ

ΝΕΟΚΛΑΣΣΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΙ

Θεωρία Heckscher – Ohlin	1919 - 1933
Θεωρία Rybczyuski	1949
Θεωρία Linder	1961
Θεωρία Vernon	1966
Θεωρία Dunning	1994

2.1 ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ HECKSCHER ΚΑΙ OHLIN

Δύο Σουηδοί οικονομολόγοι οι Eli Heckscher (1919) και Bertil Ohlin (1933), απέδειξαν ότι το διεθνές εμπόριο θα συμφέρει ακόμα και αν δεν υπάρχουν διαφορές, αρκεί οι 2 χώρες να έχουν διαφορετικές αναλογίες διαθεσίμων πόρων και η παραγωγή των διαφόρων αγαθών να απαιτεί την χρησιμοποίηση διαφορετικών αναλογιών παραγωγικών συντελεστών. (Γ.Χ.Κώττη- Α.Πετράκη-Κώττη,1995).

Το υπόδειγμα των Hekscher-Ohlin είναι ρεαλιστικότερο του κλασσικού υποδείγματος του διεθνούς εμπορίου. Εκτός του παραγωγικού συντελεστή, εργασία, αναφέρεται και σε άλλους συντελεστές ,όπως η γη, το κεφάλαιο.

Καθοριστικό ρόλο στη Διάρθρωση της παραγωγής και του διεθνούς εμπορίου παίζει η σχετική ποσότητα των παραγωγικών συντελεστών που κατέχει κάθε χώρα.

Η θεωρία των Heckscher-Ohlin εντάσσεται πλήρως στο νεοκλασικό υπόδειγμα και καταλήγει σε ξεκάθαρα συμπεράσματα ως προς τις ποσότητες και τις τιμές των αγαθών που ανταλλάσσονται μεταξύ χωρών και τις επιδράσεις του εμπορίου στην σύνθεση της παραγωγής και την διανομή του εισοδήματος.

Η θεωρία των Heckscher-Ohlin για το διεθνές εμπόριο είναι ένα υπόδειγμα με δύο τομείς, δύο χώρες και δύο παραγωγικούς συντελεστές.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ: Σύμφωνα με το θεώρημα των Heckscher-Ohlin , κάθε χώρα εξάγει το προϊόν που η παραγωγή του είναι εντατική στην χρήση του σχετικά άφθονού συντελεστή. (<http://www.econ.uoa.gr>)

ΜΕΤΑ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ :

✓ Σε κάθε χώρα αυξάνεται η σχετική τιμή του προϊόντος του συγκριτικού πλεονεκτήματος.

✓ Σαν αποτέλεσμα επεκτείνεται η παραγωγή του προϊόντος του συγκριτικού πλεονεκτήματος σε βάρος της παραγωγής του προϊόντος που σχετικά μειονεκτεί.

✓ Οι σχετικές τιμές των παραγωγικών συντελεστών εξισώνονται και αν ισχύουν οι σταθερές αποδόσεις κλίμακας, εξισώνονται και οι απόλυτες αμοιβές των παραγωγικών συντελεστών.

✓ Επίσης το εμπόριο οδηγεί στην εξίσωση της χρησιμοποιούμενης τεχνολογίας μεταξύ χωρών.

▼ Η απόλυτη εξίσωση των αμοιβών των συντελεστών και η εξομοίωση της τεχνολογίας στην παραγωγή κάθε προϊόντος μεταξύ χωρών, είναι πορίσματα του θεωρήματος Heckscher-Ohlin, που στηρίζονται στην υπόθεση των σταθερών αποδόσεων κλίμακας.

Το θεώρημα των Heckscher-Ohlin μας υποδεικνύει την τάση εξίσωσης αμοιβών και τεχνολογίας μεταξύ χωρών που συμμετέχουν στο διεθνές εμπόριο.

2.2 ΤΟ ΘΕΩΡΗΜΑ ΤΟΥ RYBCZYNSKI

Χρησιμεύει στην εξήγηση της θεωρίας του εμπορίου των Heckscher-Ohlin και των πορισμάτων της. Σύμφωνα με αυτό, όταν αυξάνεται η ποσότητα ενός παραγωγικού συντελεστή σε μία χώρα, αυξάνεται η παραγωγή του αγαθού που χρησιμοποιεί εντατικά τον συγκεκριμένο συντελεστή και μειώνεται η παραγωγή του άλλου αγαθού με την προϋπόθεση ότι διατηρούνται σταθερές οι σχετικές τιμές των αγαθών.

2.3 ΘΕΩΡΙΑ LINDER (1961)

Στο χώρο της ζήτησης, ιδιαίτερα αντιπροσωπευτική είναι η θεωρία του Linder(1961).

Η συγκεκριμένη υπόθεση αναλύει το ενδοβιομηχανικό ή ενδοκλαδικό εμπόριο(Intra-Industry Trade).Ο καταμερισμός εργασίας που διαμορφώνεται αποκλειστικά στα ανεπτυγμένα βιομηχανικά κράτη έχει σαν βάση σύμφωνα με τον

Linder την ανταλλαγή προϊόντων με υψηλό βαθμό διαφοροποίησης.(Α.Γεωργόπουλος,1994).

2.4 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ VERNON (1966)

Με βάση την θεωρητική υπόθεση της θεωρίας του ‘Κύκλου Προϊόντος’ του Vernon (1966), η μεταβολή της τεχνολογικής έντασης των προϊόντων επιδρά άμεσα στην πολιτική επιλογής των τόπων παραγωγής και στην γεωγραφική τους κατανομή.

Σύμφωνα με αυτό, η ζωή των αγαθών διαγράφει έναν κύκλο ο οποίος αρχίζει με την διαφοροποίηση και καταλήγει στην τυποποίηση.

Η ζωή ενός αγαθού διέρχεται βασικά μέσα από 3 φάσεις.

1^η Φάση της καινοτομίας.

2^η Φάση της ωρίμανσης.

3^η Φάση της τυποποίησης.

Συνεπώς σύμφωνα με την θεωρία του κύκλου ζωής του προϊόντος η συνάρτηση παραγωγής ενός αγαθού μεταβάλλεται στην πορεία του χρόνου κατά τέτοιο τρόπο ώστε η σχέση ειδικευμένης προς ανειδίκευτη εργασία να γίνεται συνεχώς μικρότερη.

Τα πλεονεκτήματα εγκατάστασης μετατοπίζονται διαχρονικά από τις σχετικά πλούσιες σε ‘Ανθρώπινο Κεφάλαιο’ βιομηχανικές χώρες στις αναπτυσσόμενες οικονομίες που είναι εφοδιασμένες σε συγκριτικά υψηλό βαθμό με ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό.

2.5 Η ΕΚΛΕΚΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ DUNNING (1994)

Ο Dunning ανέπτυξε τη θεωρία του κύκλου επένδυσης-ανάπτυξης, δηλαδή όσο πιο οικονομικά αναπτυγμένη είναι μια χώρα τόσο περισσότερες επενδύσεις θα κάνει στο εξωτερικό και παράλληλα τόσο περισσότερα επενδυτικά κεφάλαια θα αποσπάσει από τις διεθνείς αγορές. Αντίθετα όσο λιγότερο αναπτυγμένη είναι μια χώρα τόσο λιγότερες επενδύσεις κάνει και δέχεται.

Η εκλεκτική θεωρία του Dunning η οποία εμφανίζει αξιόλογη εμπειρική χρησιμότητα και έχει σαν βάση στοιχεία της προβληματικής που αναφέρονται στην ανάλυση ωφέλειας – κόστους των συναλλαγών εσωτερίκευσης. Σύμφωνα με την ‘εκλεκτική θεωρία’, η διεθνοποίηση της παραγωγής επηρεάζεται και διαμορφώνεται από τρεις ομάδες παραγόντων.

1^{ov}) Η επιχείρηση κατέχει ειδικά πλεονεκτήματα, τα επονομαζόμενα **ειδικά πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας** (ownership specific advantages), δηλαδή ότι ανήκουν αποκλειστικά σε αυτήν. Τα συγκεκριμένα πλεονεκτήματα χαρακτηρίζονται από διεθνή κινητικότητα.

2^{ov}) Η διεθνή μεταφορά των πλεονεκτημάτων ιδιοκτησίας μπορεί να πραγματοποιηθεί από την επιχείρηση με δύο τρόπους: Είτε με την μέθοδο της **εσωτερίκευσης** (internalization) στα πλαίσια των άμεσων επενδύσεων, είτε με την μέθοδο της **εξωτερίκευσης** (externalization) μέσα από μηχανισμούς της αγοράς. Στις περιπτώσεις που επιλέγεται η πολιτική της εσωτερίκευσης σημαίνει ότι στον τομέα της διαχείρισης, κατανομής και ανακατανομής παραγωγικών πόρων οι πολυεθνικές ιεραρχικές δομές λειτουργούν περισσότερο αποτελεσματικά απ’ ότι ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης.

3^{ov}) Η επιχείρηση αξιοποιεί τα ειδικά της πλεονεκτήματα σε συνδυασμό με τα **συγκριτικά πλεονεκτήματα των χωρών υποδοχής** (location specific endowments). Ο βαθμός εγκατάστασης παραγωγικών διαδικασιών στο εξωτερικό εξαρτάται από την ελκυστικότητα των ειδικών πλεονεκτημάτων εγκατάστασης των χωρών – υποδοχής, τα οποία χαρακτηρίζονται από έλλειψη διεθνούς κινητικότητας.

Μια εγγύτερη προσέγγιση των πλεονεκτημάτων εγκατάστασης δείχνει ότι η αξιοποίηση τους από την επιχείρηση πραγματοποιείται μέσα από τρεις πολιτικές διεθνοποίησης : Πολιτικές αγοράς, Πολιτικές Κόστους παραγωγής και Μεικτές πολιτικές (αγοράς και κόστους παραγωγής).

2.6 ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Η θεωρία της Διεθνούς επιχείρησης συνδέεται άμεσα με την υπόθεση του καινοτομικού ανταγωνισμού και εξετάζει μέσα σε ένα ολιγοπωλιακό περιβάλλον τις δυνατότητες που έχει η επιχείρηση να αξιοποιήσει το δυναμικό των καινοτομιών της σε παγκόσμιο επίπεδο. Καταλυτικό ρόλο στη δυναμική των στρατηγικών διεθνοποίησης παίζει η Διεθνή κινητικότητα των παραγωγικών συντελεστών και ιδιαίτερα του ειδικού επιχειρησιακού know-how.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

3.1 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΑΣ

Οι πολιτικές αγοράς είναι αποτέλεσμα μιας παγκόσμιας στρατηγικής marketing(βλ.ΟΗΕ, 1983) με σκοπό την διατήρηση ή την επαύξηση μεριδίων αγοράς, συναντώνται σε κλάδους με ολιγοπωλιακή διάρθρωση και προϋποθέτουν την κατοχή ειδικών ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, όπως διαφοροποιημένων επώνυμων προϊόντων και εμπορικών σημάτων. Πολιτικές αγοράς εφαρμόζονται στις ανεπτυγμένες βιομηχανικές κοινωνίες και σε αναπτυσσόμενες χώρες μέσου επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης που διαθέτουν ένα σχετικά υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα.(Α.Γεωργόπουλος,1998)

3.2 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΟΣΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Οι πολιτικές κόστους παραγωγής λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο δομικών αλλαγών του παγκόσμιου καταμερισμού εργασίας και παρατηρούνται κυρίως όταν πολυεθνικές εταιρείες μεταφέρουν παραγωγικές διαδικασίες στις αναπτυσσόμενες χώρες με σκοπό την αξιοποίηση πλεονεκτημάτων κόστους (π.χ. κόστους εργασίας) και τις εξαγωγές.

Ουσιαστικά πρόκειται για αγαθά που βρίσκονται στο τελευταίο στάδιο της ζωής τους, που είναι η φάση της τυποποίησης (VERNON). Στη φάση της τυποποίησης καθοριστικός παράγοντας καθίσταται το εργατικό κόστος. Η μεταφορά παραγωγικών διαδικασιών σε χώρες με σχετικά χαμηλό κόστος εργασίας αποτελεί σε πολλές περιπτώσεις τη μοναδική λύση για την επιμήκυνση της ζωής 'γηρασμένων' προϊόντων και πεπαλαιωμένων μεθόδων και τεχνικών παραγωγής.

Κατά τη φάση της τυποποίησης έχει ήδη εξαφανιστεί το τεχνολογικό προβάδισμα της επιχείρησης και η τεχνολογική καινοτομία μεταβάλλεται σε καινοτομία αναζήτησης και ανεύρεσης αποδοτικών κέντρων διεθνούς παραγωγής.

3.3 ΜΕΙΚΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

Στις μεικτές πολιτικές διεθνοποίησης συνυπάρχουν η ταυτόχρονη αξιοποίηση πλεονεκτημάτων αγοράς και κόστους παραγωγής. Οι πολιτικές αυτές προϋποθέτουν σε παγκόσμιο επίπεδο την εφαρμογή σύνθετων επιχειρηματικών στρατηγικών, οδηγούν στην ανάπτυξη οριζόντιων και κάθετων συστημάτων ολοκλήρωσης και συμβάλλουν στην παγκοσμιοποίηση των αγορών. (Α.Γεωργόπουλος,1998)

3.4 ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΥΣΗ – ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΥΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΟΥΣ

Η διεθνής μεταφορά των πλεονεκτημάτων μπορεί να γίνει με 2 μορφές, με τη μορφή ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΥΣΗΣ ή της ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΥΣΗΣ.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΥΣΗ: Είναι οι ιεραρχικές δομές οργάνωσης και οι πυραμίδες εξουσίας των επιχειρήσεων.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΥΣΗ: Είναι οι αγορές με εργαλείο συντονισμού το σύστημα των τιμών.

Α) Στην περίπτωση της Εσωτερίκευσης οι οικονομικοί πόροι μεταφέρονται εντός του πολυεθνικού συγκροτήματος και αξιοποιούνται από τις συγγενικές επιχειρήσεις χωρίς να αλλάζουν κάτοχο. Η απαγωγή πραγματοποιείται από θυγατρικές εταιρείες συγκροτήματος με τη μορφή των άμεσων επενδύσεων. (Α.Γεωργόπουλος, 1994)

Β)ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΥΣΗ: Έχουμε στην περίπτωση που πολυεθνικές επιχειρήσεις συνεργάζονται με ανεξάρτητες, μη συγγενικές εταιρείες τόσο σε επίπεδο Κεφαλαίου (Joint – Ventures), όσο και σε άλλα αντικείμενα , π.χ. υπεργολαβίες, πώληση know-how,τεχνογνωσία, παραγωγής, παροχής συμβούλων στο management.marketing).

3.4.1 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΥΣΗΣ

Κάθε επιχείρηση πρέπει να προσδιορίσει ποιες λειτουργίες θα κρατήσει υπό τον έλεγχο της και ποιες θα παραχωρήσει σε άλλες εταιρείες. Πρόκειται δηλαδή για την ανάπτυξη των μηχανισμών Εσωτερίκευσης και Εξωτερίκευσης.

Η Εσωτερίκευση λαμβάνει χώρα παραδοσιακά μέσω των άμεσων επενδύσεων.

Η θεωρία εσωτερίκευσης αντιλαμβάνεται την πολυεθνική επιχείρηση σαν υποκατάστατο του ελεύθερου εμπορίου και σαν λύση ανάγκης (second-best)της παγκόσμιας κατανομής παραγωγικών συντελεστών. Μ' αυτό τον τρόπο δείχνεται η οικονομική σχέση μεταξύ ατελών αγορών και επεκτατικών διαδικασιών ανάπτυξης των πολυεθνικών συγκροτημάτων.(Γ.Χ.Κώττη-Α.Πετράκη- Κώττη, 1995)

3.4.2 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΥΣΗΣ

Κατά την Εξωτερίκευση παρατηρείται διάσπαση του τεχνολογικού πακέτου σε επιμέρους στοιχεία, τα οποία μεταφέρονται ξεχωριστά μέσα από κανάλια αγοράς με σκοπό την αξιοποίηση τους κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

3.5 ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΔΥΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ «ΝΕΩΝ ΜΟΡΦΩΝ» ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

Α) ΜΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ :

Όπου είναι οι μεικτές εταιρείες (Joint-Ventures) στις οποίες πολυεθνικές επιχειρήσεις αναλαμβάνουν από κοινού με εγχώριους επιχειρηματίες την χρηματοδότηση και την διεύθυνση.

∅ Στην περίπτωση αυτή έχουμε την στρατηγική α) Fade – In και β) Fade – Out.

Β) ΧΩΡΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

∅ Στην μεταφορά παραγωγικών γνώσεων και εμπορικών σημάτων μέσω της σύναψης συμφωνιών τύπου Licensing.

∅ Στην ανάληψη υπεργολαβιών.

∅ Στην ετοιμοπαράδοτη κατασκευή παραγωγικών εγκαταστάσεων.

∅ Στην ανάπτυξη σύγχρονων μορφών πώλησης (π.χ. Franchising).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

4.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

Η συμβολή του διεθνούς εμπορίου στη βελτίωση της ευημερίας του ανθρώπου έγκειται στην καλύτερη χρήση των παραγωγικών πόρων της υφελίου. Η εξειδίκευση οδηγεί στην αύξηση της παραγωγής, αλλά και της κατανάλωσης όλων των χωρών οι οποίες συμμετέχουν στην Διεθνή ανταλλαγή.

4.1.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η υπεροχή των ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας σε σύγκριση με αυτούς των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιστρέφονται μετά το 1980. Αν και οι απόλυτες διαφορές των ρυθμών ανάπτυξης δεν είναι πολύ μεγάλες, εντούτοις έχουν σοβαρές συνέπειες για τη σύγκριση της διαχρονικής εξέλιξης του βιοτικού επιπέδου της χώρας μας με την εξέλιξη άλλων χωρών.

4.1.2 ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ο τρόπος θεώρησης των οικονομικών φαινομένων επηρεάστηκε πολύ από την σκέψη του Nicholas Kaldor (1961) ο οποίος πρότεινε η διερεύνηση ενός οικονομικού φαινομένου να ξεκινά από ένα συνοπτικό κατάλογο χαρακτηριστικών του φαινομένου αυτού. Ο Kaldor ήθελε ο κατάλογος αυτός, τον οποίο ονόμασε βασικά χαρακτηριστικά (stylized facts), να περιλαμβάνει τα επαναλαμβανόμενα από στατιστική θεώρηση χαρακτηριστικά των υπό εξέταση μεγεθών. Με βάση έναν τέτοιο κατάλογο μπορούν να διατυπωθούν υποθέσεις και υποδείγματα για τη διερεύνηση ενός οικονομικού φαινομένου.

**Συντελεστές Συσχέτισης Ρυθμού Αύξησης του Προϊόντος με Μεταβλητές
Εξωτερικού Εμπορίου και άλλα Διεθνή Μεγέθη.**

ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	ΣΥΝΤΛ.ΣΥΣΧ.1960-1992
Ρυθμός Ανάπτυξης ΚΚΑΧΠ με Επίπεδο κατά κεφαλή ΑΧΠ	-0,56
Ρυθμός Ανάπτυξης ΑΧΠ με Ρυθμό ανάπτυξης Εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών (X)	0,40
Εξαγωγών αγαθών	0,24
Εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών (M)	0,51
Εισαγωγών αγαθών	0,64
ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ (X+M)	0,68
Ρυθμός Ανάπτυξης ΚΚΑΧΠ με Εξαγωγές (X) ως % του ΑΧΠ	-0,52
Εισαγωγές (M) ως % του ΑΧΠ	-0,46
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ (X+M) ως % του ΑΧΠ	-0,53
Ρυθμός Ανάπτυξης ΚΚΑΧΠ με ρυθμό Χωρών Ε.Ε.	0,63
Χωρών ΟΟΣΑ	0,57

Πηγή:(Οικονομικές διακυμάνσεις - Ανάπτυξη στην Ελλάδα και την Ευρώπη,1997)

Παρατηρούμε μια θετική συσχέτιση μεταξύ του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης και του ρυθμού αύξησης του όγκου των εξαγωγών, η οποία όμως δεν είναι ιδιαίτερα έντονη στην περίπτωση των εξαγωγών αγαθών. Μία θετική συσχέτιση παρατηρείται επίσης και με το ρυθμό αύξησης του όγκου των εισαγωγών καθώς και με το συνολικό όγκο εμπορίου πράγμα που επιβεβαιώνει το Ρομεριανό βασικό χαρακτηριστικό ΒΧ8.

Οι εισαγωγές από την άλλη πλευρά παρουσιάζουν μικρή μεταβλητότητα στους ρυθμούς μεταβολής τους, παρά την πολύ μεγαλύτερη διακύμανση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης. Ο κυριότερος λόγος μπορεί να είναι ο μικρός βαθμός υποκατάστασης εγχώριων και εισαγόμενων προϊόντων.

4.1.3 ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η Δημόσια κατανάλωση εκφρασμένη ως ποσοστού του ΑΧΠ εμφανίζει έντονη αρνητική συσχέτιση με το ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης. Τρεις είναι οι κυριότεροι λόγοι που μπορεί να εξηγήσουν αυτό το φαινόμενο:

Αντικυκλική Πολιτική : Σε περιόδους κάμψης της οικονομικής δραστηριότητας ενεργοποιείται ένας μηχανισμός τόνωσης της ενεργού ζήτησης με σκοπό την αναθέρμανση της οικονομίας και την ταχύτερη έξοδο της από την ύφεση.

Υφesiaικές Δαπάνες : Σε περιόδους ύφεσης αυξάνονται οι δημοσιονομικές δαπάνες για την αντιμετώπιση της ανεργίας και άλλες δραστηριότητες του κοινωνικού κράτους.

Εκτόπιση Οικονομικής Δραστηριότητας : Η πραγματοποίηση των δύο πρώτων κατηγοριών δαπανών αυξάνει το δημόσιο χρέος και οι τοκοχρεωλυτικές πληρωμές αυξάνουν το σύνολο της δημόσιας κατανάλωσης. Η μετατόπιση εθνικών πόρων από την χρηματοδότηση άλλων δραστηριοτήτων στην κάλυψη των ελλειμμάτων προκαλεί εκτόπιση της επενδυτικής δραστηριότητας, που με τη σειρά της οδηγεί σε περαιτέρω επιδείνωση των ρυθμών ανάπτυξης και ανατροφοδοτεί την αύξηση των καταναλωτικών δαπανών.

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Διαπιστώνεται μια θετική συσχέτιση μεταξύ του ύψους των Δημοσίων επενδύσεων και του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης. Η σχέση αυτή εξηγείται από την θετική επίδραση που ασκεί το δημόσιο κεφάλαιο στην παραγωγικότητα, όπως φαίνεται να συμφωνούν πολλές πρόσφατες εμπειρικές έρευνες για διάφορες χώρες και την Ελλάδα.

Η εντύπωση αυτή ενισχύεται από το γεγονός, ότι οι δημόσιες επενδύσεις έχουν ακόμα ισχυρότερη συσχέτιση με τους μελλοντικούς ρυθμούς ανάπτυξης ακριβώς επειδή διαμορφώνουν καλύτερους όρους οικονομικής ανάπτυξης.

Ενδιαφέρον έχει επίσης και η μικρή, αλλά πάντως αρνητική, συσχέτιση που προκύπτει μεταξύ των συνολικών δημοσίων δαπανών και της οικονομικής ανάπτυξης. Δεδομένου ότι αυτό συνδυάζει και το σκέλος των καταναλωτικών και το σκέλος των επενδυτικών δαπανών, πρέπει να σημαίνει ότι η πολύ μεγαλύτερη συμμετοχή της πρώτης κατηγορίας στο συνολικό μερίδιο των δημοσίων δαπανών

έχει ως συνέπεια την επικράτηση των αρνητικών, από πλευράς ανάπτυξης, χαρακτηριστικών.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Όλες οι κατηγορίες φορολογίας, καθώς και το σύνολό τους, εμφανίζονται να συσχετίζονται αρνητικά με τους τρέχοντες ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης κάθε περιόδου και, ακόμα περισσότερο, με τους μελλοντικούς ρυθμούς.

Εντονότερη αρνητική συσχέτιση εμφανίζουν οι άμεσοι φόροι παρά οι έμμεσοι και αυτό είναι ένδειξη ότι η άμεση φορολογία επιφέρει περισσότερες στρεβλώσεις στην αναπτυξιακή διαδικασία απ' ότι η έμμεση, για τους εξής πιθανούς λόγους:

1) Σε καθεστώς εκτεταμένης παραοικονομίας, η άμεση φορολογία που επιβάλλεται στις αμοιβές των συντελεστών παραγωγής στρεβλώνει τις αγορές εργασίας και κεφαλαίου, πολύ περισσότερο από την έμμεση φορολογία που επιβάλλεται κατά κύριο λόγο στην κατανάλωση. Οι επιλογές των συντελεστών παραγωγής σε μία περίοδο καθορίζουν όχι μόνο την τρέχουσα ανάπτυξη, αλλά και αυτή των επόμενων περιόδων λόγω της βαθμιαίας προσαρμογής τους στα επιθυμητά επίπεδα.

2) Η ύπαρξη υψηλών οριακών συντελεστών φορολογίας εισοδημάτων μισθωτής εργασίας και εταιρικών κερδών οδηγεί σε χαμηλά επίπεδα παροχής εξειδικευμένης εργασίας και εταιρικών κερδών οδηγεί σε χαμηλά επίπεδα παροχής εξειδικευμένης εργασίας και συσσώρευσης φυσικού κεφαλαίου.

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Εμφανίζεται μια έντονη αρνητική συσχέτιση μεταξύ της επιβάρυνσης του δημόσιου χρέους (ως ποσοστού του ΑΧΠ) και του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης.

Ο κυριότερος μηχανισμός που εξηγεί αυτή την αρνητική σχέση είναι ο αυτοτροφοδοτούμενος κύκλος χαμηλής ανάπτυξης και ελλειμμάτων. Σε περιόδους κάμψης της οικονομικής δραστηριότητας συχνά επιχειρείται η αναθέρμανση μέσω της δημόσιας καταναλωτικής δαπάνης. Η ανάγκη χρηματοδότησης του προκαλούμενου χρέους αποσπά δημόσιους και ιδιωτικούς πόρους από τις επενδυτικές δραστηριότητες. Αυτό μειώνει τις αναπτυξιακές δυνατότητες της οικονομίας σε βαθμό μεγαλύτερο από τα τυχόν οφέλη της δημοσιονομικής αναθέρμανσης και αυτό με την σειρά του δημιουργεί ακόμα μεγαλύτερες ανάγκες δανεισμού στο μέλλον.

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ο υψηλός πληθωρισμός φαίνεται να συμβαδίζει με χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, πράγμα που μπορεί να εξηγηθεί από την στρέβλωση που δημιουργεί η αύξηση των τιμών στις επιλογές συσσώρευσης κεφαλαίου και εργασίας. Η στρέβλωση αυτή γίνεται ακόμα σαφέστερη από το γεγονός ότι υπάρχει ακόμα πιο έντονη αρνητική συσχέτιση με τους μελλοντικούς ρυθμούς ανάπτυξης, λόγω της αυξημένης αβεβαιότητας που προκαλεί ο υψηλός πληθωρισμός στους επενδυτές. Όλα τα παραπάνω ευρήματα γενικά συμφωνούν με τα αντίστοιχα των Eastrely και Rebelo (1993) για τις χώρες του ΟΟΣΑ.

4.2 ΔΙΕΘΝΗ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ο ρυθμός ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας δείχνει ισχυρή θετική συσχέτιση με τους ρυθμούς ανάπτυξης των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των χωρών του ΟΟΣΑ.

Υψηλοί ρυθμοί στις ευρωπαϊκές οικονομίες συνοδεύονται από υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Όταν οι ευρωπαϊκοί ρυθμοί αρχίζουν να συρρικνώνονται μετά τις ενεργειακές κρίσεις της δεκαετίας του 1970, ο ρυθμός μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας μειώνεται επίσης δραματικά. Οι λόγοι που μπορούν να ερμηνεύσουν τη θετική συσχέτιση πρέπει προφανώς να αναζητηθούν στην επίδραση που οι διάφορες αγορές της ευρωπαϊκής οικονομίας ασκούν στην ελληνική. Οι κυριότερες από αυτές τις επιδράσεις είναι οι εξής:

- I. **Εμπορική Δραστηριότητα:** Είναι το γεγονός ότι σημαντικό μέρος των ελληνικών εξαγωγών κατευθύνεται σε ευρωπαϊκές αγορές. Όταν η ευρωπαϊκή οικονομία μεγεθύνεται, αυξάνεται η ζήτηση ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών, που με την σειρά της επιδρά αυξητικά στην παραγωγή και την συνολική οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας.
- II. **Μετανάστευση Κεφαλαίου:** Η μεταπολεμική οικονομική ανάπτυξη στις χώρες της ΕΜΕ. Μειώνει την οριακή παραγωγικότητα κεφαλαίου με αποτέλεσμα ένα μέρος των επενδύσεων να οδεύσει σε άλλες ξένες χώρες. Οι ξένες επενδύσεις τονώνουν τόσο την ζήτηση, όσο και την προσφορά της εγχώριας οικονομίας με αποτέλεσμα την οικονομική ανάπτυξη.
- III. **Μετανάστευση εργασίας:** Η οικονομική άνθηση των ευρωπαϊκών χωρών αύξησε την ζήτηση εργασίας, η οποία σε σημαντικό βαθμό καλύφθηκε με την μετανάστευση εργατών από νοτιο-ευρωπαϊκές, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα.

Η εργατική μετανάστευση στέρησε μεν την εγχώρια αγορά από ένα αριθμό εργαζομένων, είχε όμως δευτερογενείς θετικές συνέπειες στην οικονομική ανάπτυξη κυρίως επειδή τα μεταναστευτικά εμβάσματα τόνωσαν σημαντικά την εγχώρια ζήτηση και οδήγησαν σε αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας.

Η θετική συσχέτιση των ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης της Ελλάδας και της Ε.Ε. αναμένεται να γίνει ακόμα ισχυρότερη στο μέλλον καθώς προχωρεί η πλήρης ενσωμάτωση της ελληνικής οικονομίας στην ευρωπαϊκή αγορά. Οι παραπάνω λόγοι είναι συμβατοί με το Νεοκλασικό Υπόδειγμα Οικονομικής Μεγέθυνσης.

4.3 ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΠΕΡΙΟΔΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Το έτος 1974 είναι από πολλές απόψεις χαρακτηριστικό, γιατί στην διάρκεια του συμβαίνουν μείζονες κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές στην Ελλάδα ικανές να επηρεάσουν σημαντικά την οικονομική ανάπτυξη. Οι κυριότερες από αυτές είναι οι εξής:

- i. Δραματική αύξηση της τιμής του πετρελαίου διεθνώς, πράγμα που είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους παραγωγής, την μείωση της ζήτησης εξαγωγών και την ταχεία τεχνολογική απαξίωση σημαντικού μέρους του φυσικού κεφαλαίου (π.χ. στις ενεργοβόρες βιομηχανίες).
- ii. Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο, η οποία προκάλεσε παρατεταμένη αποδιάρθρωση του παραγωγικού ιστού της χώρας λόγω της αύξησης του γεωπολιτικού κινδύνου στη περιοχή και επίσης, μείωση των δημοσίων επενδύσεων υποδομής λόγω των αυξημένων αμυντικών δαπανών στη συνέχεια.
- iii. Πτώση της δικτατορίας και εγκαθίδρυση της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, πράγμα που οδήγησε στην παλιννόστηση μεγάλου αριθμού ελλήνων του εξωτερικού με εξειδικευμένες γνώσεις, επαναφορά κεφαλαίων ιδίως για

κατοικίες και αύξηση πολλών δραστηριοτήτων, οι οποίες προηγουμένως υφίσταντο περιορισμούς για πολιτικούς λόγους (π.χ. τουρισμός, εκδόσεις, κ.λ.π.)

iv. Ανάπτυξη του συνδικαλισμού και δημιουργία ισχυρών ομάδων πίεσης, ιδιαίτερα στις δημόσιες επιχειρήσεις, που οδήγησε σε σοβαρές αυξήσεις πραγματικών αμοιβών χωρίς πάντα να έχουν αντίκρισμα σε αύξηση της παραγωγικότητας.

Μια προσεκτική ματιά στους ρυθμούς ανάπτυξης μετά το κρίσιμο έτος 1974 μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η τροπή της αναπτυξιακής πορείας επήλθε μάλλον από το 1980 και μετά, όπου βλέπουμε να σταθεροποιείται η οικονομία σε συστηματικά χαμηλότερους ρυθμούς.

Πράγματι, την περίοδο 1975-1979, η ελληνική οικονομία αναπτύσσεται με μέσο ρυθμό 3,92% ετησίως, ποσοστό που είναι μεν χαμηλότερο από τους υψηλούς ρυθμούς της δεκαετίας 1960-1969, αλλά πάντως τετραπλάσιος της υπόλοιπης περιόδου (0,95% στο διάστημα 1980-1994), όπως επίσης και υψηλότερος από τους αντίστοιχους ρυθμούς των οικονομικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΟΟΣΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΜΗ-ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ

Η ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΤΕΛΕΙΞΕ

Σε πολλές χώρες σημαντικές Πολιτικές, Οικονομικές και Κοινωνικές ομάδες απαιτούν από τις κυβερνήσεις «**Προστασία**» από τον ξένο ανταγωνισμό.

Η «**Προστασία**» αυτή επιζητείται μέσα από την υιοθέτηση μέτρων Παρεμβολής στις χώρες του Διεθνούς Εμπορίου. Τέτοια μέτρα αφορούν είτε τον Άμεσο επηρεασμό των Διεθνών Τιμών, Των Όρων Εμπορίου ΔΑΣΜΟΙ --TARIFFS-- ΚΑΙ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ --SUBSIDIES-- ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΩΝ, Είτε του Όγκου Εμπορίου ΑΜΕΣΕΣ ΠΟΣΟΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΙΚΟΥΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥΣ, QUOTAS.

5.2 Η ΒΑΣΙΚΟΤΕΡΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΑΥΤΩΝ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ:

Καταλύεται η έννοια της ενιαίας Διεθνούς Αγοράς (Μία ενιαία Τιμή για το ίδιο προϊόν σε όλες τις συμβαλλόμενες χώρες)Γίνεται η εικονική διαφοροποίηση μεταξύ Διεθνούς αγοράς και «Εγχώριας» Αγοράς, καθόσον 1 ομοϊδές προϊόν πωλείται σε διαφορετική τιμή σε 2 διαφορετικές γεωγραφικές τοποθεσίες.

Το ανώτερο αποτελεί μία βασική Οικονομική στρέβλωση και απόκλιση από την βασική αρχή του Ελεύθερου Εμπορίου.

5.3 ΤΟ «ΣΦΑΛΜΑ» ΣΤΗΝ ΛΟΓΙΚΗ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΕΤΣΙ ΩΣΤΕ ΝΑ ΕΠΙΖΗΤΕΙΤΑΙ ΑΥΤΗ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ.

- (i) Πολλά από τα επιχειρήματα γι' αυτή την προστασία στερούνται τεκμηριωμένης Οικονομικής λογικής.
- (ii) Άλλα «Λογικά » Επιχειρήματα πρέπει να ερμηνευθούν προσεκτικά προκειμένου να διερευνηθεί αν ο προτεινόμενος τρόπος «Προστασίας» είναι και ο πλέον ενδεδειγμένος για κάποιο συγκεκριμένο σκοπό.
- (iii) Στην καλύτερη των περιπτώσεων η εφαρμογή αυτών των μέτρων αποδεικνύεται ως η «Δεύτερη καλύτερη λύση», SECOND-BEST, για το προτεινόμενο πρόβλημα.

5.4 ΜΕΤΡΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

- Υπάρχουν πολλά μέτρα, με ποικίλες χρήσεις, για την άσκηση Εμπορικής Πολιτικής. Κάποια χρησιμοποιούνται για την δημιουργία εσόδων (Δημοσιονομικές Επιδιώξεις), κάποια για τον επηρεασμό των όρων Εμπορίου μίας χώρας (Στρατηγική Εφαρμογή), κάποια για τον περιορισμό ή την ενθάρρυνση Εισαγωγών / Εξαγωγών

5.5 ΔΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΙΚΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ :

5.5.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΔΑΣΜΟΥ

Είναι ένας φόρος πάνω στα εισαγόμενα ή εξαγόμενα προϊόντα. Οι δασμοί ήταν το κύριο μέσο προστασίας τις τελευταίες δύο δεκαετίες .(Ε.Δ. Πουρναράκης,2000).

- ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ Συνήθως αποσκοπούν στην υποκατάσταση των Εισαγωγών με εγχώρια Παραγωγή.

ΟΙ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ Αποσκοπούν στην ενθάρρυνση του Όγκου των Εξαγωγών. Λειτουργούν επί των εξαγωγών όπως οι Δασμοί επί των Εξαγωγών.

ΕΝΑΣ ΔΑΣΜΟΣ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΕΜΜΕΣΑ ΤΗΝ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΕΠΗΡΕΑΖΟΝΤΑΣ ΑΜΕΣΑ ΤΗΝ ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΓΧΩΡΙΑ ΑΓΟΡΑ.

ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΩΝ (ΜΗ-) ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ:

Ενώ η θεωρία του Διεθνούς Εμπορίου μας διαβεβαιώνει ότι το ελεύθερο εμπόριο είναι ωφέλιμο για όλες τις χώρες, στην πράξη η διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών αντιμετωπίζει πολλά εμπόδια. Οι διάφορες χώρες «προστατεύουν» την οικονομία τους από τον ανταγωνισμό του εξωτερικού.

Υπάρχουν διάφορα μέτρα για τον περιορισμό του εμπορίου και ο δασμός έχει χρησιμοποιηθεί πιο συχνά απ' όλες τις χώρες.

5.5.2 ΠΟΣΟΤΙΚΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ (QUOTAS): Μία άμεση ποσοστώση στον Όγκο των Εισαγωγών. Επηρεάζουν άμεσα ποσότητα και έμμεσα την τιμή των εισαγωγών στην εγχώρια αγορά.

QUOTAS Γενικότερα οι Ποσοστικοί Περιορισμοί αλλοιώνουν την αποτελεσματικότητα των αγορών και στρεβλώνουν την μορφή λειτουργίας τους. Δημιουργία Μη Ανταγωνιστικών Συνθηκών. π.χ., Μονοπωλιακές μορφές αγοράς.

ΟΙ ΔΑΣΜΟΙ δεν δημιουργούν τέτοιου είδους Στρεβλώσεις στις αγορές. ΔΕΝ αλλοιώνουν τον λειτουργικό τους χαρακτήρα.

(i) **GATT / WTO:** Ρητά απαγορεύουν την μονομερή υιοθέτηση Ποσοτικών Περιορισμών, Συνιστούν τον περιορισμό και την σταδιακή εξάλειψη Δασμών / Επιδότησεων.

(ii) **ΔΑΣΜΟΙ, ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ, ΠΟΣΟΤΙΚΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ** Θεωρούνται «Διαφανή» μέτρα Πολιτικής στο Διεθνές Εμπόριο.

(iii) **«ΑΔΙΑΦΑΝΗ» ΜΕΤΡΑ:** Κανόνες και ρυθμίσεις και προδιαγραφές προώθησης προϊόντων σε συγκεκριμένες αγορές, Ποιοτικοί έλεγχοι, συσκευασία και ονομασία προϊόντων. Κανόνες Δημοσίων Προμηθειών.

5.5.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΔΑΣΜΩΝ,ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΠΟΥ ΥΙΟΘΕΤΕΙ ΤΑ ΜΕΤΡΑ, ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΟΣ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΓΟΡΕΣ.

ΕΞΕΤΑΖΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΕΠΙ:

(i) ΕΓΧΩΡΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΤΙΜΩΝ

(ii) ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΤΟΥ «ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟΥ» ΑΓΑΘΟΥ.

(iii) ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ, ΜΗ-ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ, ΑΓΑΘΩΝ.

(iv) ΟΓΚΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

(v) ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΥΗΜΕΡΙΑ

5.5.4 Η ΑΡΙΣΤΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΜΙΑ «ΜΙΚΡΗ» Η΄ «ΜΕΓΑΛΗ» ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

(i) ΜΙΚΡΗ ΑΝΟΙΧΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ: Μηδενικός Δασμός, Ελεύθερο Εμπόριο.

(ii) ΜΕΓΑΛΗ ΑΝΟΙΧΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ: «Στρατηγική Επιλογή» μη-μηδενικού δασμού έτσι ώστε η θετική του επίδραση μέσω της βελτίωσης των Όρων Εμπορίου να αντισταθμίζει την στρέβλωση παραγωγής και κατανάλωσης στις εγχώριες αγορές.

5.6 ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΜΙΑ ΧΩΡΑ ΘΑ ΕΠΕΛΕΓΕ ΤΗΝ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ, ΕΠΙΔΟΤΩΝΤΑΣ ΕΤΣΙ ΦΘΗΝΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΣΤΗΝ ΑΛΛΗ ΧΩΡΑ

(i) **ΛΟΓΟΙ ΑΝΑΔΙΑΝΟΜΗΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ:** στην χώρα υπέρ των Εξαγωγέων. Αν πολλές χώρες επιδοτούν εξαγωγές αυτά τα οφέληματα για τους Εξαγωγείς είναι δυνατόν να εκλείψουν.

(ii) **ΛΟΓΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ:** Για την κατάκτηση μεγαλύτερου μεριδίου της Διεθνούς Αγοράς, το οποίο στη συνέχεια μπορεί να εκμεταλλευτεί Μονοπωλιακά.

(iii) **ΕΞΑΓΩΓΕΙΣ:** Των οποίων οι κυβερνήσεις σταματούν τις επιδοτήσεις, ενώ άλλες συνεχίζουν, ουσιαστικά οδηγούνται εκτός Διεθνούς αγοράς του εν λόγω προϊόντος

(iv) **ΚΑΜΙΑ ΧΩΡΑ ΔΕΝ ΔΕΧΕΤΑΙ ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΕΙ ΠΡΩΤΗ ΤΙΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ:** Ενώ άλλες χώρες εξακολουθούν να επιδοτούν τους δικούς τους Παραγωγούς – Εξαγωγείς.

(v) **ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ:** Οι τρέχουσες πολυμερείς συμφωνίες (GATT / WTO) για τον ταυτόχρονο τερματισμό επιδοτήσεων σε όλες τις χώρες (Ε.Ε., ΗΠΑ, ΙΑΠΩΝΙΑ, ΚΑΝΑΔΑΣ).

(vi) **ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ ΕΞΑΓΩΓΩΝ:** Στην πλειονότητα τους για αγροτικά προϊόντα παρά για βιομηχανικά.

ΔΥΟ ΛΟΓΟΙ:

1) WTO Απαγορεύει επιδότηση βιομηχανικών προϊόντων αλλά Δεν απαγορεύει ρητά την επιδότηση αγροτικών.

2) Η Πολιτική υποστήριξης αγροτικών εισοδημάτων σε ΗΠΑ, ΕΕ (CAP), ΚΑΝΑΔΑ κλπ.

(vii) **ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ:** Οι Επιδοτήσεις Αγροτικών εξαγωγών από ΗΠΑ και Ε.Ε. Αντιστοιχούν στο 45% Της Συνολικής Αγροτικής Παραγωγής.

(viii) **ΟΙ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ:** Ποτέ Δεν έχουν την μορφή Άμεσων Μεταβιβάσεων προς τις επιχειρήσεις – Εξαγωγείς.

ΚΥΡΙΩΣ: Χαμηλότοκα Δάνεια από το κράτος, Φορολογικές Απαλλαγές, Διευκολύνσεις, Ευνοϊκές Ρυθμίσεις Χρεών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η Τελωνειακή ένωση αποτελεί βασικό στοιχείο της κοινής αγοράς .

Μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης , η δημιουργία της αποτέλεσε των πρωταρχικό στόχο και διήρκεσε έως το 1968. Τα σημαντικότερα περιελάμβαναν :

1. Την κατάργηση όλων των δασμών και περιορισμών μεταξύ των κρατών μελών.
2. Η δημιουργία κοινού δασμολογίου (ΚΔ) που εφαρμόζεται σε όλη την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στα εμπορεύματα προέλευσης τριών χωρών (τα έσοδα που προκύπτουν ανήκουν στους κοινούς πόρους της κοινότητας).
3. Την κοινή εμπορική πολιτική ως εξωτερική πτυχή της τελωνειακής ένωσης (η κοινότητα μιλά με μια μόνο φωνή σε διεθνές επίπεδο).

Θεσπίστηκαν κοινές διαδικασίες κ κανόνες , καθώς και ένα ενιαίο διοικητικό έγγραφο (ΕΔΕ) , σκοπός του οποίου ήταν να αντικαταστήσει τα διάφορα έγγραφα που χρησιμοποιούνταν έως τότε .Με την έναρξη ισχύος της ενιαίας αγοράς το 1993 , όλοι οι τακτικοί έλεγχοι στα σύνορα καταργήθηκαν , καθώς οι τελωνειακές διατυπώσεις .Συνεπώς οι υπηρεσίες των τελωνείων των κρατών μελών , έπαψαν να έχουν αρμοδιότητα για την είσπραξη των ειδικών φόρων κατανάλωσης ,του ΦΠΑ και για τη συλλογή των στατιστικών στοιχείων .

Η κοινότητα σύνηψε ειδικές συμφωνίες , όπως για παράδειγμα ο ευρωπαϊκός οικονομικός χώρος (ΕΟΧ), για να διευκολύνει τις οικονομικές συναλλαγές και όπως η Σύμβαση της Λομέ, που υπεγράφη με τις χώρες της Αφρικής , της

Καραϊβικής και του Ειρηνικού, για να ενθαρρύνει την ανάπτυξη παρέχοντας προτιμησιακή πρόσβαση στις ευρωπαϊκές αγορές .

Οι προκλήσεις για το μέλλον είναι η προώθηση στενότερης συνεργασίας μεταξύ των εθνικών διοικήσεων και η καταπολέμηση της απάτης , χάρη στα διαδοχικά προγράμματα «Τελωνεία 2002» και «Τελωνεία 2007». Μία από τις προτεραιότητες του προγράμματος «Τελωνεία 2007» , είναι να συνεχιστεί να βοηθά τα νέα κράτη μέλη να προσαρμόσουν τα συστήματά τους έτσι ώστε να χειριστούν την ελεύθερη ανταλλαγή και να προγραμματίσει τελωνειακούς ελέγχους στα νέα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε.(<http://www.europa.eu>)

6.2 ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ

Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι κατ' εξοχήν οικονομικό φαινόμενο της μεταπολεμικής περιόδου στον αιώνα μας είναι η ταχεία εξάπλωση της πολυεθνικής επιχείρησης.

Η Π.Ε. (Multinational Corporation) η οποία έχοντας ως βάση μία χώρα, αναπτύσσει παραγωγικές δραστηριότητες αγαθών και υπηρεσιών σε μία άλλη χώρα.

Χαρακτηριστικό των ΠΕ είναι το τεράστιο μέγεθος τους και η μεγάλη οικονομική τους δύναμη. Η διάσταση του μεγέθους προκύπτει τόσο από τον κύκλο εργασιών όσο και από το ενεργητικό των ισολογισμών τους.

Η οικονομική δραστηριότητα, επομένως της ΠΕ αναπόφευκτα μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την οικονομική ζωή της χώρας στην οποία λειτουργεί. Επειδή οι ΠΕ είναι πολλές σε αριθμό και μεγάλες σε οικονομική δύναμη,

αναπόφευκτα η σημασία τους για την διεθνή οικονομία είναι γενικά πολύ μεγάλη.(Ε.Δ.Πουρναράκης, 2000)

6.3 ΔΥΟ ΒΑΣΙΚΑ ΕΙΔΗ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

1)Ενδοβιομηχανικές Συναλλαγές (Intra-Industry Trade) Οι οποίες αποτελούν το πιο δυναμικό τμήμα των διεθνών εμπορικών σχέσεων. Πραγματοποιούνται αποκλειστικά ανάμεσα σε χώρες υψηλού αναπτυξιακού επιπέδου και έχουν σαν αντικείμενο αγαθά της ίδιας ομάδας με έντονη διαφοροποίηση.

2)Διαβιομηχανικό Εμπόριο (Inter-Industry Trade) Είναι προϊόν εξειδίκευσης χωρών με σημαντικές αποκλίσεις στο κατά κεφαλή εισόδημα και στο επίπεδο συσσώρευσης κεφαλαίου.(Α.Γεωργόπουλος, 1994)

6.4 ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ Π.Ε. ΠΟΥ ΕΠΕΝΔΥΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ.

Ο Radice το 1993 πρότεινε δύο βασικά κίνητρα ειδικά για την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη τα οποία έχουν γενικά επηρεάσει τις επενδύσεις των Π.Ε. στην περιοχή : το μερίδιο της αγοράς και το χαμηλό κόστος εργασίας . Και τα δύο αυτά κίνητρα αποκαλύφθηκαν στην επένδυση της GENERAL ELECTRIC στην Ουγγρική κατασκευάστρια εταιρία λαμπτήρων Tungrsram. «Η General Electric (GE) αγόρασε το 50 % της Tungrsram η οποία ήδη είχε το 7% της δυτικοευρωπαϊκής αγοράς .Περίπου το 70% του ετήσιου μεριδίου αυτής της αγοράς που κατείχε η Tungrsram μεταφέρθηκε στη δύση από τα Ουγγρικά εργοστάσια της , όπου το κόστος παραγωγής λαμπτήρων αναφέρθηκε να είναι 30% μικρότερο απ' ότι στην Ανατολική Ευρώπη – εν μέρει λόγω του ότι οι μισθοί ήταν

το ένα δέκατο αυτών που πληρώνονται στις ΗΠΑ .Προστιθέμενο στο 2 % μεριδίου της GE πριν από την αγορά έδωσε στην GE το 9 % της αγοράς, φέρνοντας την τρίτη μεταξύ των δυτικοευρωπαϊών ανταγωνιστών της»

6.4.1 ΤΟ ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΓΟΡΑΣ

Η προοπτική απόκτησης μεριδίου αγοράς θεωρείται ως πρωταρχικός στόχος των επενδύσεων στην περιοχή της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης , λόγω τόσο της ωρίμανσης των περισσότερων δυτικών αγορών όσο και της προοπτικής προσέγγισης 420.000.000 καταναλωτών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης . Οι Hamilton και Adjubei (1991) θεωρούν ότι η «αναπτυξιακή δυνατότητα και προοπτικές πωλήσεων είναι τεράστιες . Υπερπηδώντας την τάση των δυτικών αγορών» . Δεδομένης της ιστορικής έμφασης στη βαριά βιομηχανία και των ελλείψεων που προκλήθηκαν από την κατάρρευση του CMEA, κάποιοι επενδυτές βλέπουν μια εν δυνάμει διέξοδο σχεδόν για κάθε προϊόν ή υπηρεσία . Το κόστος έρευνας αγοράς είναι ασήμαντο σε σύγκριση με την ένταση των ολιγοπωλιακών δυτικών αγορών και η αδυναμία της εγχώριας βιομηχανίας υπό το φως των πολυεθνικών πόρων θα μπορούσε να βοηθήσει στην εξασφάλιση μεγάλων μεριδίων αγοράς για τους ξένους επενδυτές σε πολλούς βιομηχανικούς κλάδους. Με υφιστάμενες ευκαιρίες σε διάφορους κλάδους από καταναλωτικά αγαθά και υπηρεσίες επιχειρήσεων μέχρι βιομηχανικό εξοπλισμό , ο Dunning (1994) θεωρεί ότι οι προοπτικές για τις επενδύσεις των Π.Ε. είναι σχεδόν απεριόριστες .

Παράλληλα με αυτό , η σχετική έλλειψη ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της περιοχής, ακόμα και στα πιο βασικά καταναλωτικά αγαθά , δείχνει ότι οι Π.Ε. δε χρειάζονται να παράγουν «προϊόντα διεθνούς κλάσης » για να αποκτήσουν μερίδιο

αγοράς .Γραμμές παραγωγής των οποίων ο κύκλος ζωής έχει λήξει προ πολλού ,ή των οποίων η παραγωγή δεν θεωρείται πλέον επικερδής στις δυτικές αγορές , μπορούν κάλλιστα να μεταφερθούν στην ΚΑΕ . Ένα τέτοιο παράδειγμα εμφανίστηκε όταν η κατασκευάστρια αυτοκινήτων Renault μετέφερε όλη τη παραγωγή και τις πωλήσεις του παλαιού μοντέλου R4 στην περιοχή ,όταν σταμάτησαν στη Γαλλία .Ένα όφελος για τις Π.Ε. το οποίο προκύπτει από την καθυστέρηση της μεταποίησης της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης ,είναι ότι οι ώριμες ή απαξιωμένες γραμμές παραγωγής , οι λεγόμενες «παχιές αγελάδες», μπορούν να «αρμεχτούν» επικερδώς στις νέες αγορές της περιοχής. Οι κυβερνήσεις των χωρών υποδοχής ,οι οποίες επιτρέπουν στις τεχνικά καθυστερημένες επενδύσεις να λάβουν χώρα , μπορεί να υποφέρουν στο μακροχρόνιο διάστημα ,εφόσον το να βασίζονται σε εισαγωγές παρωχημένης τεχνολογίας θα μπορούσε να περιορίσει την ικανότητα της περιοχής για μακροχρόνια ανάπτυξη .

Ενώ ορισμένοι βιομηχανικοί κλάδοι σε ορισμένες χώρες της ΚΑΕ μπορεί να είναι ελκυστικοί για τις Π.Ε., το μέγεθος της περιοχής ως συνόλου (και η εγγύτητά της με την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση) πρέπει επίσης να θεωρηθεί ως κίνητρο για επένδυση .Θα ήταν αποτελεσματικό να μιλάμε για την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη ως μια μόνο αγορά ,δοθέντος ότι από τη διάλυση του CMEA το 1991 υπάρχει μια διακεκριμένη έλλειψη κοινών μηχανισμών που συνδέουν τις περιοχές .Ακόμα πολλές Π.Ε. επενδύουν σε μια χώρα με σκοπό να τη χρησιμοποιήσουν ως σανίδα διείσδυσης σε γειτονικές χώρες :»υπάρχει η κοινή αντίληψη ότι είναι ευκολότερο να εξάγει κανείς σε αντιευρωπαϊκές χώρες μέσα από τη περιοχή παρά έξω από αυτήν » .

Θεωρείται ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις που ακολουθούν μια τέτοια στρατηγική επιδιώκουν να αποκτήσουν μερίδιο αγοράς γρήγορα ,χωρίς να αναλάβουν μεγάλο κίνδυνο ή χωρίς να πρέπει να διενεργούν φυσική επένδυση σε κάθε χώρα που εισέρχονται .Συνεπώς , η ανάπτυξη δικτύων διανομής , υποδομών αποθήκης και χονδρικής πώλησης γίνεται κοινή πρακτική ως μέσον εξερεύνησης ή εισόδου σε γειτονικές αγορές .Επιπρόσθετα ,πολλές επενδύσεις που γίνονται στην περιοχή μπορεί να συνίσταται απλώς στο marketing και τη διανομή των προϊόντων που εισάγονται από άλλες εγκαταστάσεις των Π.Ε. Για παράδειγμα η μεγάλη φαρμακευτική εταιρεία SmithKline Beecham,η οποία θεωρεί το κόστος επένδυσης στην Πολωνία ως ένα από τα μικρότερα στον κόσμο .

Ως αποτέλεσμα , εννέα νέοι τύποι προϊόντων προωθήθηκαν στην Πολωνία εκ παραλλήλου με αυτούς που προωθήθηκαν στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη το 1992 , αν και η χρήση αποτελεί μόνο τα δύο τρίτα της αυτής του Ην. Βασιλείου. Η προτεραιότητα της SmithKline Beecham ήταν εμφανώς να δημιουργήσει τα κανάλια διανομής των προϊόντων της , πριν εγκαταστήσει μια μεταποιητική μονάδα για το Aquafresh .Μια συνέπεια της χρησιμοποίησης δικτύων διανομής και των συναφών είναι ότι οι Πολυεθνικές Επιχειρήσεις έχουν εύκολη πρόσβαση στο μερίδιο αγοράς χωρίς να διενεργούν οποιαδήποτε αρχική φυσική επένδυση σε μεταποιητικά κεφάλαια , περιορίζονται έτσι στην απασχόληση και τα αναπτυξιακά οφέλη της χώρας υποδοχής .

Συνολικά , οι Π.Ε. που επιζητούν αν αποκτήσουν μερίδιο αγοράς σε ολόκληρη την περιοχή , μπορεί να έχουν περιορισμένο κίνητρο για την εγκατάσταση μεταποιητικών μονάδων σε κάθε χώρα. Πράγματι, παρατηρώντας τον κεντρομολισμό(centripetal interaction) στην οικονομική ανάπτυξη που οδηγείται

από τις πολυεθνικές , οι μεταποιητικές υποδομές θα μπορούσαν να κατανεμηθούν ανισομερώς στην περιοχή . Κάποιες πόλεις ή χώρες θα ωφελούνταν έναντι άλλων και χρησιμοποιούνταν να προμηθεύουν τις χώρες της ΚΑΕ. Αυτό μπορεί να εμποδίσει τη σύγκλιση μεταξύ των χωρών της ΚΑΕ .Βασιζόμενοι σ' αυτό μπορεί να δειχθεί ότι, στο βαθμό που υπάρχει ελεύθερο εμπόριο, η συνολική στρατηγική μιας Π.Ε. θα μπορούσε να απομακρύνει την ανάγκη μεταποίησης στις χώρες της ΚΑΕ , αυτή καθ' εαυτή . Με διεθνείς μεταποιητικές λειτουργίες , η αγορά της ΚΑΕ μπορεί να προμηθευτεί από οποιαδήποτε τοποθεσία εκτός της περιοχής, χρησιμοποιώντας δίκτυα διανομής για να μεγιστοποιήσει την κάλυψη της περιοχής . Αυτό εγείρει το ζήτημα της μακροχρόνιας επίδρασης των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) από τις Π.Ε., καθόσον η επιτυχία των Α.Ξ.Ε. σε όρους οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης μπορεί τελικά να τείνει να μειώσει την ελκυστικότητα (π.χ. σε όρους κόστους εργασίας) της ωφελούμενης χώρας έναντι των άλλων χωρών .

6.4.2 ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μεταθέτοντας το ενδιαφέρον από το μερίδιο της αγοράς ,για την δημιουργία μιας ευρύτερης αντίληψης των στόχων των Π.Ε. ένα δεύτερο κίνητρο για την είσοδο στην ΚΑΕ , είναι η ανεύρεση φθηνής και καλά εκπαιδευμένης εργασίας :

« Η Ανατολική Ευρώπη εμφανίζεται να είναι ιδανική για το στήσιμο της παραγωγής προϊόντων εντάσεως εργασίας , όταν η παραγωγή αυτών των αγαθών στις χώρες υψηλού κόστους εργασίας της Δύσης δεν είναι πια επικερδής » .

Συναφώς προς αυτό ,η Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη θα μπορούσε να είναι μια στρατηγική βάση για τις ευρωπαϊκές ή διεθνείς αγορές σε δραστηριότητες εντάσεως εργασίας, « με τις επενδύσεις να είναι πρωτίστως προσανατολισμένες προς τις εξαγωγές και να αποσκοπούν στην προμήθεια των δυτικών αγορών » .

Η Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη πρέπει να ακολουθήσει την αναπτυξιακή διαδικασία που επιδίωξαν οι χώρες της Νότιο-Ανατολικής Ασίας . Δοθέντος του ότι τα επίπεδα μισθών στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη είναι τόσο χαμηλά όσο το 10 % των επιπέδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης , και η περιοχή συνδέεται ιστορικά με τη μεταποίηση (αν και χρησιμοποιώντας απαξιωμένη τεχνολογία), προτείνει ότι ένα πιθανό μελλοντικό πλεονέκτημα βρίσκεται στις αγορές εντάσεως εργασίας , όπως η κατασκευή εξαρτημάτων και τα επενδυτικά αγαθά .

Έτσι προτείνεται, ενώ μία πολυεθνική επιδιώκει να αποκτήσει «ανταγωνιστικό πλεονέκτημα » στις αγορές τις Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης εξασφαλίζοντας μερίδιο αγοράς ,ένα συνολικό στρατηγικό πλεονέκτημα μπορεί να αποκτηθεί μέσω της χρησιμοποίηση του χαμηλού κόστους εργασίας της περιοχής. Γενικότερα ,μπορεί να επίσης να ισχυριστεί κανείς ότι ενώ τόσο μερίδιο αγοράς όσο και φθηνή εργασία μπορούν να προσδώσουν ώθηση στην επενδυτική απόφαση. Είναι απίθανο οποιαδήποτε επένδυση θα μπορούσε να αναληφθεί χωρίς την εξακρίβωση του πώς επηρεάζεται η στρατηγική θέση της επιχείρησης. Οποιοδήποτε κίνητρο και αν υπερισχύει , ο βασικός σκοπός οποιασδήποτε επένδυσης πρέπει να είναι η αύξηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος της επιχείρησης .

Ακολουθεί ότι οι χώρες της ΚΑΕ πρέπει να αναγνωρίσουν ότι οι θυγατρικές των Π.Ε. αποτελούν επιμέρους στοιχεία σε οποιαδήποτε συνολική στρατηγική ενός

οργανισμού .Ως τέτοια , «οι δυτικές ... πολυεθνικές είναι απίθανο να θεωρούν τις θυγατρικές τους της Ανατολικής Ευρώπης ως απομονωμένες επενδύσεις , αλλά τις θεωρούν ως τμήμα και πακέτο ενός πανευρωπαϊκού ή ακόμα και διεθνούς δικτύου δραστηριοτήτων » Ενώ η συνεισφορά οποιασδήποτε θυγατρικής πολυεθνικών τείνει, αν είναι επιτυχημένη , να ενισχύσει την συνολική θέση του οργανισμού , οι επιδράσεις της στη χώρα υποδοχής είναι λιγότερο σαφείς εφόσον , «από την αρχή οι λειτουργικές και οργανωτικές στρατηγικές των Ανατολικοευρωπαϊκών επενδύσεων θα δεσμεύονται από αυτές που επιδιώκονται από την ξένη επιχείρηση». Αυτό δείχνει, για παράδειγμα ,ότι οι θυγατρικές πολυεθνικών στις επιμέρους χώρες δεν χρειάζεται να αποκομίζουν πάντα μεγάλα κέρδη ή να εμπλέκονται στην παραγωγή υψηλής τεχνολογίας ή στις εξαγωγές (αν αυτά εξασφαλίζονται αλλού). Συνεπώς , η συνολική σχέση μεταξύ των επενδύσεων προς το εσωτερικό και των εμφανιζόμενων κερδών γίνεται λιγότερο σαφής. Για παράδειγμα, έχει υποστηριχτεί ότι η επένδυση των 80 εκ. δολαρίων της Ford στην Ουγγαρία δεν αναμένεται να αποφέρει στην επιχείρηση κάποια σημαντική άμεση απόδοση στην Ουγγαρία . Το πλεονέκτημα αυτής της επένδυσης έγκειται στην προοπτική της να προμηθεύει με φθηνά μέρη τις εγκαταστάσεις της επιχείρησης στη Δυτική Ευρώπη, κάνοντας αυτές τις εγκαταστάσεις της επιχείρησης περισσότερο ανταγωνιστικές .

Επειδή οι ΠΕ είναι πολλές σε αριθμό και μεγάλες σε οικονομική δύναμη, αναπόφευκτα η σημασία τους για την διεθνή οικονομία είναι γενικά πολύ μεγάλη.(Ε.Δ.Πουρναράκης, 2000)

6.5 ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ (joint-venture)

Ορισμός Κοινοπραξίας

Η Κοινοπραξία είναι αστική ή εμπορική εταιρία αναλόγως με την εμπορικότητα ή μη του επιδιωκόμενου σκοπού.

Χαρακτηριστικά Κοινοπραξίας

Η Κοινοπραξία αποτελεί ένωση προσώπων, φυσικών ή νομικών, δια της οποίας επιδιώκεται με κοινά μέσα ένας κοινός σκοπός. Ο επιδιωκόμενος σκοπός της Κοινοπραξίας (και συνακόλουθα και η διάρκειά της) διαφέρει από εκείνο των λοιπών εταιρικών τύπων κατά την έννοια ότι δεν είναι διαρκής αλλά μοναδικός και συνδέεται συνήθως άμεσα με ορισμένο έργο. Για τη σύσταση Κοινοπραξίας απαιτείται έγγραφος τύπος, αρκεί όμως ένα ιδιωτικό έγγραφο.

6.6 ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΤΕΧΝΟΓΝΩΣΙΑΣ (Licence agreements)

Η μορφή αυτή Διεθνούς επιχειρηματικής δραστηριότητας , είναι πολύ δημοφιλής μεταξύ κυρίως μη Πολυεθνικών Επιχειρήσεων, διότι τους εξασφαλίζει σημαντικά κέρδη χωρίς να απαιτείται η κεφαλαιουχική συμμετοχή τους. Ένα άλλο σημαντικό πλεονέκτημα είναι ότι δεν εκτίθεται σε κανένα επιχειρηματικό ή πολιτικό κίνδυνο, διότι η παραγωγική μονάδα του εξωτερικού έχει είδη αναλάβει όλους αυτούς τους κινδύνους .

Τα ουσιαστικότερα μειονεκτήματα μιας τέτοιας διεθνούς συνεργασίας είναι :

- Οι αμοιβές για την παροχή Τεχνογνωσίας (licence) είναι συγκριτικά πολύ χαμηλότερες από τα πιθανά κέρδη μιας άμεσης επένδυσης .
- Πιθανή δυσφήμιση του προϊόντος από τη χαμηλή ποιότητα του νέου προϊόντος .
- Δημιουργία ανταγωνισμού σε τρίτες χώρες (από πιθανή αντιγραφή του προϊόντος).

Οι πολυεθνικές εταιρείες συχνά χρησιμοποιούν τις συμφωνίες (licence) τεχνογνωσίας με τις θυγατρικές τους για να μπορούν να καλύψουν ένα μεγάλο μέρος του κόστους για την έρευνα και ανάπτυξη ενός προϊόντος αλλά και σαν ένα « ευπαρουσίαστο » τρόπο μεταφοράς κερδών που είναι πολύ προτιμότερος από τη μεταφορά μερισμάτων εκ του κερδοφόρου αποτελέσματος .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7.1 ΑΜΕΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ (Direct investment)

Η πιο πολυσύνθετη, αλλά και αρκετά γνωστή μορφή Διεθνούς επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι η απόκτηση ιδιοκτησίας και ελέγχου επιχειρήσεως στο εξωτερικό. Για απόκτηση της ιδιοκτησίας απαιτείται μεταφορά κεφαλαίων και άμεση συμμετοχή στη διοίκηση αυτής της επιχειρήσεως. Η εγκαθίδρυση βιομηχανικών εγκαταστάσεων ή η απόκτηση ελέγχου μιας εταιρείας σε μια χώρα καθώς και η διακίνηση των προϊόντων εντός της χώρας αυτής είναι γνωστή και σαν Άμεση Επένδυση . Μια τέτοια δραστηριότητα οδηγεί στην ανάπτυξη της Πολυεθνικής εταιρείας . Η Πολυεθνική εταιρεία έχει παγκόσμια επιχειρηματική στρατηγική για τις διεθνείς αγορές, συνδυαζόμενη με τη στρατηγική της για την εσωτερική αγορά.(Πιτέλης Χ., 1998)

Τα κριτήρια που οδηγούν μια επιχείρηση να πραγματοποιήσει άμεση επένδυση στο εξωτερικό είναι πολυσύνθετα και διαφέρουν από εκείνα, βάση των οποίων λαμβάνεται απόφαση για επένδυση στο εσωτερικό.

Οι διεθνείς επενδύσεις στηρίζονται συχνά σε κίνητρα στρατηγικής συμπεριφοράς και προβλέψεων για πιθανές εξελίξεις στη χώρα εγκαταστάσεως . Η μελέτη σκοπιμότητας για μια τέτοια επένδυση είναι πολύχρονη και πολυδάπανη και συχνά δεν προσφέρει ουσιαστικά στοιχεία οικονομικής αξιολογήσεως . Έτσι, η απόφαση για άμεση επένδυση λαμβάνεται συχνά όχι βάση συγκεκριμένων κριτηρίων μελλοντικής αποδόσεως , αλλά βάση άλλων κριτηρίων ευρύτερης μορφής πχ Πολιτικοί, Οικονομικοί κίνδυνοι στη χώρα εγκαταστάσεως, προσδοκίες, για

νομισματικές εξελίξεις, Διεθνή εξέλιξη Α Υλών, προσδοκίες για μια επέκταση της αγοράς, Κατανομή Διεθνούς ανταγωνισμού κ.λ.π.

7.2 ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ ΣΤΟ ΧΕΡΙ (Turn key project)

Επένδυση με το «κλειδί στο χέρι» , υπάρχει όταν η κατασκευή ενός μεγάλου έργου (πχ Θερμοηλεκτρικός Σταθμός Παραγωγής Ηλεκτρισμού) συμφωνείται μεταξύ δυο εταιρειών. Το έργο αναλαμβάνει η ανάδοχος εταιρεία να το εκτελέσει και να το παραδώσει έτοιμο προς εμπορική λειτουργία εντός ορισμένου χρόνου. Η αμοιβή του ανάδοχου προσυμφωνείται .

7.3 ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ

ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ (Η ΑΝΑΓΚΗ) ΓΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ.

Οι επενδύσεις από πολυεθνικές επιχειρήσεις (Π.Ε) μπορούν να διαδραματίσουν ένα σημαντικό ρόλο βοηθώντας την ανάπτυξη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης .Ακολουθώντας αυτή την άποψη, πολλές χώρες στην περιοχή έχουν συστήσει υπηρεσίες για την προσέλκυση Π.Ε Έμφαση έχει δοθεί στην προσέλκυση όλων και οποιοδήποτε επενδύσεων.

Συζήτηση έχει γίνει γύρω από το αν η τρέχουσα πολιτική που αφορά τις επενδύσεις προς το εσωτερικό, βοηθάει τις κυβερνήσεις της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΚΑΕ) να επιτύχουν τους στόχους τους .Από γενική άποψη θα φαινόταν ότι οι κυβερνήσεις επιθυμούν να επιτύχουν μια «οικονομία ελεύθερης αγοράς» .

Η εισαγωγή κεντρικά ελεγχόμενων συστημάτων στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης μετά το (1945), οδήγησε σε ένα τέτοιο εκτεταμένο πρόγραμμα για την αναδιάρθρωση ,με τις επενδύσεις να διοχετεύονται σχεδόν αποκλειστικά στην βαριά βιομηχανία, με σκοπό τη διευκόλυνση της μετάβασης από τη γεωργία στη βιομηχανία. Παρά τη στοιχειώδη τεχνολογία , τα χαμηλά επίπεδα παραγωγικότητας και την αναποτελεσματική οργάνωση ,το βιομηχανικό προϊόν της περιοχής αυξήθηκε σημαντικά (και σε μερικές χώρες με ταχύτερο ρυθμό από αυτό της Δύσης) μέχρι τη δεκαετία του 1970,οπότε η εκτενής μείωση του επιπέδου διαβίωσης και η χαμηλή παραγωγικότητα έγιναν σημαντικά χαρακτηριστικά .

Αυτό επιτάχυνε τις προσπάθειες των κυβερνήσεων των χωρών της ΚΑΕ (Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης) για μείωση του χάσματος μεταξύ Ανατολής και Δύσης ,με την εισαγωγή τεχνολογίας μέσω επενδύσεων «συνεργασίας Ανατολής-Δύσης».Το σχήμα αυτό, χρηματοδοτούμενο από εξωτερικές πιστώσεις, αποσκοπούσε «να ενδυναμώσει την εγχώρια οικονομική επιχείρηση...δημιουργώντας βελτιωμένα κανάλια για την εισαγωγή ξένης τεχνολογίας μαζί με τη σχετική τεχνογνωσία διαχείρισης ».

Οι κυβερνήσεις των χωρών ΑΚΕ, ωστόσο, δυσκολεύτηκαν να επιλέξουν τις κατάλληλες τεχνολογίες ή να τις κάνουν οικονομικά κερδοφόρες .Πολλές δυτικές επιχειρήσεις θεώρησαν τις επενδύσεις ως κάτι λίγο περισσότερο από μια καλή εξαγωγική ευκαιρία χωρίς προοπτική κερδών από μακροχρόνιους δεσμούς .Ως αποτέλεσμα ,τα προστιθέμενα μέσα αποπληρωμής ,οι εξαγωγές ,δεν υλοποιήθηκαν ποτέ και σήμερα οι περισσότερες χώρες της ΚΑΕ που χρησιμοποίησαν τέτοια σχήματα έχουν ακόμα σημαντικά χρέη προς τη Δύση .

Από τη δεκαετία του 1970 και εντεύθεν ,οι περισσότερες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης γνώρισαν ύφεση και μεγάλη μείωση της παραγωγής . Το ολοένα αυξανόμενο χάσμα ζήτησης και προσφοράς προϊόντων ,το οποίο αυξήθηκε από τη φύση της βιομηχανίας της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης οδήγησε σε υπερπληθωρισμό, ελλείψεις στην αγορά και τελικά πολιτική κρίση το 1989.Με την κατάρρευση του κρατικού σοσιαλισμού το 1989-1990, υιοθετήθηκε η άποψη ότι η αναδιοργάνωση και ανακατανομή των πόρων μέσω ενός συστήματος αγοράς όπου οι επιχειρήσεις ανταγωνίζονται μεταξύ τους , ήταν το πρώτο βήμα για την επίλυση των σημαντικών προβλημάτων της περιοχής .

Ένα σημαντικό ζήτημα είναι ότι μετά από δεκαετίες υψηλής πλην όμως εσφαλμένης συσσώρευσης κεφαλαίου , υπάρχει ανάγκη για σημαντικές ποσότητες επενδύσεων σε ολόκληρη την Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη ,επενδύσεις που είναι απαραίτητες για την αντικατάσταση του εν πολλοίς απαξιωμένου κεφαλαιακού αποθέματος , και την ανάπτυξης της περιοχής .Παράλληλα , η διάλυση του ενδοCMEA εμπορίου το 1991 οδήγησε σε απώλεια αγορών , φτωχούς όρους εμπορίου και κλιμακούμενες δυσκολίες στο ισοζύγιο πληρωμών .Με μειούμενα πραγματικά εισοδήματα ,αδύνατες , εμβρυϊκές τοπικές κεφαλαιαγορές και υφιστάμενο χρέος το οποίο εμποδίζει το περαιτέρω δανεισμό , έχει υποστηριχθεί ότι ακόμα και μέτριες ροές εγχώριου επενδυτικού κεφαλαίου στο άμεσο μέλλον είναι αμφίβολες. Έτσι η περίοδος 1990-1994 έχει δει τις χώρες της ΚΑΕ να στρέφονται προς τις ξένες επενδύσεις ως πηγή κεφαλαίων και ως μέσο βοήθειας της μετάβασης σε μια οικονομία της αγοράς .

Μέχρι το 1992 όλες οι χώρες της ΚΑΕ επέστρεψαν ξένη ιδιοκτησία του παραγωγικού κεφαλαίου κατά 100 % ,παρείχαν νομικές εγγυήσεις που αφορούσαν

την ξένη περιουσία και προσέφεραν ειδικές φοροαπαλλαγές στους επενδυτές προς το εσωτερικό .Οι επενδύσεις πλέον δεν χρειάζονται πιστοποιημένη έγκριση, εκτός από ορισμένες δραστηριότητες όπως η κατασκευή εξοπλισμών , η διαχείριση λιμένων και αεροδρομίων ,οι τηλεπικοινωνίες και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Τα κέρδη μπορούν να επαναπατρίζονται χωρίς περιορισμό ,παρά τις ελλείψεις σκληρού νομίσματος και τη γενική έλλειψη μετατρεψιμότητας του νομίσματος .

Για μία όπου η άμεση ξένη ιδιοκτησία οποιασδήποτε επιχείρησης απαγορευόταν μέχρι το 1990, η Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη φαίνεται να κάνει μια σχεδιασμένη προσπάθεια για να προσελκύσει ξένες επενδύσεις .Για πολλές κυβερνήσεις που ακολουθούν τις πρακτικές της Δύσης , η προσέλκυση ξένων επενδύσεων θεωρείται ως ένα λογικό βήμα προς την οικονομική ανάπτυξη . Από αυτή την άποψη, οι επενδύσεις από Π.Ε. τείνουν να γίνονται αποδεκτές σχετικά χωρίς διάκριση στην περιοχή αυτή . (Πιτέλης Χ., 1998)

7.4 ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΠΟΥ ΖΗΤΟΥΝ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ .

Δοθέντων των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη – το απαξιωμένο κεφαλαιακό απόθεμα , η ανάγκη ανοικοδόμησης της υποδομής και η βούληση των κυβερνήσεων να περάσουν από μία κεντρική ελεγχόμενη οικονομία της αγοράς – οι στόχοι των κυβερνήσεων όσον αφορά την αναζήτηση των ξένων επενδύσεων είναι εκτεταμένοι .Παρακάτω ακολουθεί μία προσπάθεια γενίκευσης της παρουσίασης των πιο εμφανών κινήτρων .

7.5 ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ.

Η μεταφορά τεχνολογίας αποτελεί ακόμα ένα σημαντικό κίνητρο για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων ,λόγω του χαμηλού ρυθμού τεχνολογικής ανάπτυξης της περιοχής και της κατά συνέπεια επίδρασης στη βιομηχανία και στην ευρύτερη οικονομία . Οι κυβερνήσεις της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης αναγνωρίζουν ότι , ανοίγοντας την περιοχή στο ξένο ανταγωνισμό , η σχετική τεχνολογική καθυστέρηση της περιοχής αυτόματα εμποδίζει τη βραχυχρόνια ικανότητα της υφιστάμενης εγχώριας βιομηχανίας να «ανταγωνιστεί».Δεδομένης της φανεράς ιστορικής ανικανότητας του κράτους , ή ακόμα ενός αναπτυσσόμενου ιδιωτικού τομέα , να κινητοποιήσουν αποτελεσματικά το κεφάλαιο και να δημιουργήσουν μια εγχώρια τεχνολογική βάση ,μια άποψη είναι ότι χρειάζονται ξένοι επενδυτές .Αυτό το οποίο δεν εξετάζεται με προσοχή είναι η χρησιμοποίηση των ξένων επενδυτών εκ παραλλήλου με τους εγχώριους οργανισμούς για τη δημιουργία ανάπτυξης , και είναι ίσως ωφέλιμο να έχουμε υπόψη το ότι «οι ξένες επιχειρήσεις όταν αγοράζουν ουγγρικές επιχειρήσεις ,τείνουν να περικόπτουν τις δαπάνες E&A και να επικεντρώνουν να όλη τη βασική δραστηριότητα E&A στις βασικές τους εγκαταστάσεις της Δύσης ,αφήνοντας τους Ούγγρους ερευνητές τους να κάνουν εργασίες ρουτίνας».

Ο Radice (1993) υποστηρίζει ότι ο «εμπορικός ανταγωνισμός φαίνεται να εξαρτάται να από την απόκτηση των τελευταίων τεχνολογιών , οι οποίες κατέχονται από τις Π.Ε. , προτείνοντας ότι η πολυεθνική παρουσία ίσως χρειάζεται να «αποκτηθεί» ώστε να εξασφαλιστούν οι τελευταίες τεχνολογίες για τη εγχώρια ανάπτυξη. Παράλληλα ο Cantwell (1994) υποστηρίζει την άποψη ότι ο γρήγορος

βηματισμός της καινοτομικότητας προϊόντων και της τεχνολογικής ανάπτυξης που εμφανίζεται σε όλο τον κόσμο , απαιτεί διεθνείς διασυνδέσεις λόγω του υψηλού κόστους των καινοτομιών και των μικρών κύκλων προϊόντος, συμπεραίνοντας ότι «η εθνικιστική απομόνωση είναι η συνταγή για την οικονομική καθυστέρηση»

Ωστόσο , για να πραγματοποιήσουν την επιτυχή μετάβαση σ' αυτό που οι κυβερνήσεις αντιλαμβάνονται ως «ανταγωνιστική» οικονομία , πρέπει να εξασφαλίσουν (όχι απλώς να ελπίζουν) ότι οι σύγχρονες τεχνικές, από τις ικανότητες διαχείρισης και marketing ως τις μεθόδους παραγωγής (με την άποψη της ανάπτυξης εξαγωγικών αγορών) θα συνοδεύσουν τη μεταφορά τεχνολογίας .

Ο Merrit (1991) υποστηρίζει αυτή την προσέγγιση , βασιζόμενος στο παράδειγμα των ασιατικών «τεσσάρων τίγρεων», για τις οποίες θεωρεί ότι έχουν επιτυχώς χρησιμοποιήσει τεχνολογία της Δύσης για να εκβιομηχανιστούν και να γίνουν ανταγωνιστές στη διεθνή αγορά . Εντούτοις , είναι σημαντικό εδώ να τονιστεί η υπερενεργός στρατηγική των ασιατικών κυβερνήσεων οι οποίες χρησιμοποίησαν ξένη τεχνολογία για να ενισχύσουν την εγχώρια βιομηχανία.

Τόσο ο Radice όσο και ο Cantwell υποστηρίζουν ότι χωρίς την εμπλοκή πολυεθνικών επιχειρήσεων , τουλάχιστον όσον αφορά την τεχνολογία και τον εκσυγχρονισμό , η Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη δεν μπορεί να ελπίζει στη συμμετοχή στον ανταγωνισμό. Προτείνεται, έτσι, ότι ενώ η ξένη εμπλοκή μπορεί να αποτελεί ένα αναπόσπαστο τμήμα της οικονομική ανάπτυξης, δεν θα έπρεπε σε καμία περίπτωση να συνεπάγεται ότι οι ξένες επενδύσεις, αυτές καθ' εαυτές, πρέπει να έχουν κρίσιμη σημασία. Χώρες όπως η Ιαπωνία, έχουν στο παρελθόν επιτύχει γρήγορη ανάπτυξη με μικρά επίπεδα ξένων επενδύσεων, αλλά με σημαντική ξένη εμπλοκή που συντονίστηκε από τη Κυβέρνηση. Συναφώς προς

αυτό ο Cantwell (1994) προχωρά ακόμα περισσότερο για να υποστηρίξει ότι, με δεδομένη την έλλειψη υποδομής και ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, καθώς και της αδυναμίας των εγχώριων επιχειρήσεων, οι (τυπικές μορφές) Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) μπορεί να μην αποτελούν το ιδανικό μέσον για την εκβιομηχάνιση. Ακολουθώντας το παράδειγμα της Ιαπωνίας, υποστηρίζει ότι είναι πιο αποτελεσματικό και ελεγχόμενο μέσον απόκτησης τεχνολογίας και τεχνογνωσίας μπορεί να είναι η διενέργεια κοινών επενδύσεων .

Ενώ κοινές επενδύσεις μπορεί να προσφέρουν ένα πιο ελεγχόμενο μέσον απόκτησης τεχνολογίας, ο Dobosiewicz (1992) δίνει έμφαση στην ανάγκη μηχανισμών που θα διασφαλίσουν ότι οι κυβερνήσεις έχουν κάποιο βαθμό ελέγχου στην ποιότητα της τεχνολογίας που «αποκτάται». Έτσι συμπεραίνει ότι, ενώ η μεταφερόμενη τεχνολογία μπορεί να είναι πιο σύγχρονη από αυτή που χρησιμοποιείται μέχρι τώρα και, κατά συνέπεια, μπορεί να μειώνει το αναπτυξιακό χάσμα μεταξύ των χωρών, « δεν αποτελεί μία μακροχρόνια λύση καθόσον το χάσμα παραμένει ». (Πιτέλης Χ., 1998)

Το χάσμα μειώνεται ή υπερπηδάτε μόνο αν η εισαγόμενη τεχνολογία προγραμματίζεται ή ελέγχεται για να ικανοποιήσει κάποια ευρύτερη κυβερνητική στρατηγική και είναι της ποιότητας εκείνης την οποία οι εγχώριοι επιχειρηματίες είναι ικανοί να χρησιμοποιήσουν για να οικοδομήσουν ένα «αυτοχρηματοδοτούμενο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα» . Ο Dunning (1994) χαρακτηρίζει τη στρατηγική που ακολουθήθηκε από την Ιαπωνία ως ένα ξεχωριστό παράδειγμα , όπου η τεχνολογία που εισήχθη και εγκρίθηκε τις δεκαετίες του 1950 και 1960 ήταν στοχευμένη και εξειδικευμένη, όχι κάτι το οποίο πετάχτηκε από τη Δύση . Χρησιμοποιώντας αναπτύσσοντας περαιτέρω την εισαχθείσα ή εγκριθείσα

τεχνολογία, η εγχώρια βιομηχανία της Ιαπωνίας ήταν ικανή να ανταγωνιστεί στη διεθνή αγορά .Είναι σαφές ότι η Ιαπωνία δεν πέτυχε μόνο με τις επενδύσεις προς το εσωτερικό . (Πιτέλης Χ., 1998)

Δύο μαθήματα προκύπτουν για την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη από την ιαπωνική εμπειρία εκσυγχρονισμού της βιομηχανίας .Πρώτον, η εκβιομηχάνιση που έλαβε χώρα δεν ήταν το άμεσο αποτέλεσμα της ξένης εμπλοκής «αυτής καθ' εαυτής».

Οφειλόταν εν μέρει στη μορφή της εμπλοκής που έλαβε χώρα .Δεύτερον οι επενδύσεις προς το εσωτερικό χρησιμοποιήθηκαν από τους εγχώριους επιχειρηματίες προς όφελος της εγχώριας βιομηχανίας .

Ενώ η Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη μπορεί να πάρει μαθήματα από το ιαπωνικό παράδειγμα, πρέπει να υπάρχει επιφύλαξη όταν συγκρίνονται οι εμπειρίες εκσυγχρονισμού από άλλες περιοχές ή χώρες . Για παράδειγμα, η ποσότητα και ποιότητα των επιχειρηματιών οι οποίοι προσάρμοσαν την εισαγόμενη τεχνολογία και τεχνογνωσία με σκοπό να γίνουν ανταγωνιστικοί στην εγχώρια και διεθνή αγορά, δεν μπορούν να ληφθούν ως δεδομένα στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη . Ο Radice (1994) υποστηρίζει την άποψη ότι η Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη «δεν στερείται μόνο κεφαλαίου αλλά και καπιταλιστών επιχειρηματιών», και προτείνει ότι η επιτυχία της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στη χρησιμοποίηση ξένων επενδύσεων για την εκβιομηχάνιση, μπορεί να εξαρτάται από την ανάπτυξη μιας επιχειρηματικής κουλτούρας .Δεδομένου του διαστήματος των 50 ετών κεντρικής διαχείρισης, θα ήταν απίθανο ο αριθμός των επιχειρηματιών που χρειάζεται, απλώς να «αναμένει στα παρασκήνια».

Επομένως, προτείνεται ότι ενώ οι αυθαίρετες και ασυντόνιστες επενδύσεις μπορεί να μην επιτυγχάνουν τον κυβερνητικό στόχο της μεταφοράς τεχνολογίας ή του εκσυγχρονισμού, η εγχώρια βιομηχανία μπορεί να μην είναι ικανή να υλοποιήσει αυτόν τον στόχο χωρίς την πολυεθνική εμπλοκή σε κάποιο βαθμό .

7.6 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΑΓΟΡΑΣ

Άλλη λειτουργία που προτείνεται για τις ξένες επενδύσεις από τις κυβερνήσεις της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, είναι η χρησιμοποίηση τους ως μέσου εισαγωγής νέων προτύπων και μεγαλύτερου ανταγωνισμού στις εγχώριες οικονομίες τους. Η βιομηχανία της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης χαρακτηρίζεται παραδοσιακά από μεγάλο βαθμό συγκέντρωσης, λόγω των μονοπωλίων και των άτυπων cartels που δημιουργήθηκαν από την κρατική βιομηχανία . Η χαμηλή παραγωγικότητα, η υπερεπένδρωση και η κατώτερη ποιότητα γίνονταν ανεκτές μέσω του συστήματος της κεντρικής διαχείρισης Ενεργώντας ως «υπόδειγμα ρόλου» για τις εγχώριες βιομηχανίες, Dobosiewicz (1992) σημειώνει ότι «η μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, παραγωγικότητα και κερδοφορία των Π.Ε. δημιουργεί ένα ισχυρό «αποτέλεσμα επίδειξης». Η πίεση που υφίστανται οι επιχειρήσεις να μιμηθούν τα πρότυπα των Π.Ε. για να παραμείνουν στην αγορά, έχει ως αποτέλεσμα τη διαχρονική τους εξέλιξη τους προκειμένου να ανταγωνίζονται τις πολυεθνικές για το μερίδιο της εγχώριας αγοράς .

Έτσι, οι ξένες επενδύσεις γίνονται αντιληπτές ως μέσον εισαγωγής ευνοϊκών δυνάμεων αγοράς, υποθέτοντας ότι περισσότερη «αποτελεσματικότητα, παραγωγικότητα και κερδοφορία» είναι κατορθωτά για την εγχώρια βιομηχανία. Αν οι εγχώριοι βιομηχανικοί κλάδοι «κατακλύζονται από ανώτερη τεχνολογία, ποιότητα ή marketing και δεν επιτυγχάνουν αυτά τα πρότυπα, μία συνέπεια της

εισαγωγής ανταγωνιστών παραγωγών στην παραγωγή θα μπορούσε να είναι η εκτόπιση εγχώριων επιχειρήσεων από την αγορά . Ο διατυπώνει την άποψη ότι οι εγχώριοι παραγωγοί θα μπορούσαν να επιβιώσουν στο μακροχρόνιο διάστημα με μίμηση και οι προμηθευτές εισροών θα μπορούσαν να αναπτυχθούν για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των επενδυτών. Ωστόσο, αυτό δεν είναι κατ' ανάγκην ένα προκαθορισμένο συμπέρασμα . (Πιτέλης Χ., 1998)

Αντίθετα με αυτό, ο Merrit (1991) προτείνει ότι ο κανόνας «μόνο οι ισχυροί επιβιώνουν» είναι «συνολικά όχι κακός» για την αναδόμηση των οικονομιών της περιοχής, ότι «οι καλύτεροι και πιο αποτελεσματικοί παραγωγοί εκδιώκουν τους κακούς» Εντούτοις μπορεί να είναι επίσης αξιοσημείωτο το ότι δεν εξετάζει σοβαρά το που θα λάβε χώρα η αναδόμηση της αγοράς και το ποια συνολικά αποτελέσματα θα έχει αυτό στην ανάπτυξη της περιοχής .Η εισαγωγή πολυεθνικών επιχειρήσεων στην εγχώρια οικονομία έχει συνέπειες όσο για τις μεγάλες, όσο και για τις μικρές επιχειρήσεις , αν και η «αναδόμηση» μπορεί να έχει πιο σοβαρές συνέπειες για τις τελευταίες .Ο υφιστάμενος ιδιωτικός τομέας αποτελείται από ένα μεγάλο αριθμό μικρών επιχειρήσεων, μερικές από τις οποίες πιθανόν να επιβιώσουν στον ανταγωνισμό με τις Π.Ε. Παράλληλα με τον ιδιωτικό τομέα, το 80% των περισσότερων οικονομιών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης περιλαμβάνει μεγάλες κρατικές επιχειρήσεις . Υπό το φως των ξένων επενδύσεων, ανεξάρτητα του αν παραμείνουν υπό κρατική ιδιοκτησία ή μεταβιβαστούν στον ιδιωτικό τομέα, φαίνεται ότι λίγες θα αναγκαστούν να εγκαταλείψουν την αγορά, λόγω του μεγέθους τους και των παραγωγικών πόρων .Συνεπώς , η επίδραση στη μεγάλη βιομηχανία πιθανόν να είναι λιγότερο έντονη. Η εισαγωγή πολυεθνικών επενδύσεων στις οικονομίες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης δεν

χρειάζεται να μειώσει την υφιστάμενη έμφαση της περιοχής στις μεγάλες επιχειρήσεις ως τη βάση για την οικονομική της ανάπτυξη . Αυτό θα μπορούσε να αποτελεί ένα πρόβλημα . Για παράδειγμα, ο Ellman (1992) προτείνει ότι «η ανάπτυξη ενός μεγάλου αριθμού μεσαίων και μικρών επιχειρήσεων θα πρέπει να αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της διαδικασίας διαρθρωτικής αλλαγής»

7.7 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ:

7.7.1 Ειδικά Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα.

Η επίδραση των επενδύσεων προς το εξωτερικό έχει διάφορες οπτικές, περιλαμβανομένων των ενδιαφερόντων χωρών «προέλευσης», και «υποδοχής» καθώς και των συμφερόντων των καταναλωτών, του κεφαλαίου και της εργασίας.

Η συγκεκριμένη οπτική που εξετάζουμε εδώ είναι η επίδραση στην ανταγωνιστικότητα και τη βιομηχανική ανάπτυξη στη χώρα προέλευσης. Ειδικότερα , το ενδιαφέρον μας , δεν είναι αν οι επενδύσεις προς το εξωτερικό είναι γενικά καλές ή κακές , αλλά αν οι επενδύσεις αυτές θα έπρεπε να ενθαρρύνονται ή να αποθαρρύνονται ως μέρος μιας βιομηχανικής στρατηγικής, με σκοπό την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και τη βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας προέλευσης :στο βαθμό που οι επενδύσεις προς το εξωτερικό είναι ωφέλιμες γι' αυτούς τους σκοπούς , μπορεί να υπάρχει μια prima facie περίπτωση για την πρόβλεψη της ενθάρρυνσης των επενδύσεων αυτών ως μέρος της βιομηχανικής στρατηγικής της χώρας προέλευσης .

Ένα ιδιαίτερο πρόβλημα που έχει μείνει ανοιχτό συνίσταται στον τρόπο μέτρησης της βιομηχανικής ανάπτυξης . Υποθέτουμε ότι ο πρωταρχικός στόχος της

βιομηχανικής στρατηγικής πρέπει να είναι η προώθηση της βιομηχανικής ανάπτυξης -σε δευτερεύοντες στόχους - αυτά πρέπει να εντοπιστούν. Ως μέτρα βιομηχανικής ανάπτυξης μπορούν να ιδωθούν τα εξής :η επίδραση στο προϊόν, την απασχόληση, την καινοτομικότητα , την παραγωγικότητα, και το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας προέλευσης. Ακόμα είναι σημαντικό να εντοπιστεί η διαφορά εν δυνάμει υπέρ και κατά των επενδύσεων προς το εξωτερικό .Αυτά περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

1. Οι επενδύσεις προς το εξωτερικό στις εξορυκτικές βιομηχανίες μπορούν να θεωρηθούν ότι εξασφαλίζουν σταθερές και φθηνές προμήθειες ακατέργαστων υλικών. Αυτές οι προμήθειες μπορούν να χαρακτηριστούν ως ουσιώδης για την βιομηχανική ανάπτυξη. Στην πραγματικότητα στην περίπτωση της Ελλάδας , το δείγμα μας δείχνει ότι αυτό δεν είναι σημαντικό θέμα.

2. Ως αποτέλεσμα των επενδύσεων προς το εξωτερικό, κάποιο ποσοστό της εργασίας στη χώρα προέλευσης μπορεί να αποδεσμευθεί από οριακά παραγωγικές δραστηριότητες με υψηλότερη παραγωγικότητα .Ωστόσο , αυτό το επιχείρημα χάνει κάποιο ποσοστό της ισχύος του σε οικονομίες όπως η Ελλάδα , οι οποίες χαρακτηρίζονται από υψηλή ανεργία, μειούμενες τάσεις της μεταποιητική απασχόλησης (μεταξύ του 1989 και του 1993, ο μέσος ρυθμό μεταβολής ήταν 0,8%)ιδιαίτερα σε στρατηγικούς κλάδους όπως οι ηλεκτρονικές και μη ηλεκτρονικές μηχανές , οι μηχανές γραφείου και οι υπολογιστές , τα οχήματα και τα επαγγελματικά είδη , και τις ουσιαστικά στάσιμες επενδύσεις στη χώρα - ο λόγος των ακαθάριστων επενδύσεων πάγιου κεφαλαίου στο προϊόν της μεταποίησης μειωνόταν σταθερά μεταξύ του 1975 και του τέλους της δεκαετίας 1980, πλησιάζοντας το 1994 το επίπεδο του 1975 (6,9%).

3. Οι επενδύσεις προς το εξωτερικό μπορούν να θεωρηθούν ως αμυντικές και ουσιαστικές για η διατήρηση μιας αγοράς .Κάποιοι υποστηρίζουν την άποψη του Dunning ο οποίος ισχυρίζεται ότι «οι μικρότερες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Ολλανδία, η Σουηδία, η Ελβετία, δεν θα μπορούσαν να έχουν διατηρήσει την ανταγωνιστική τους θέση, χωρίς την παραγωγή από μέρους των επιχειρήσεων τους μεγάλου ποσοστού προϊόντος τους έξω από την χώρα προέλευσης τους». Οι απόψεις αυτές αποτελούν ένα θέμα στην περίπτωση της Ελλάδας ,όπως προκύπτει από το σχόλιο που πήραμε από έναν επενδυτή «Όντας μικρός , είμαι αρκετά εύκαμπτος για να καταλάβω ένα μερίδιο αγοράς τώρα. Όταν έρθουν ο ανταγωνιστές μου σε δύο χρόνια , όντας πιο αργοί στη λήψη αποφάσεων , θα αποκτήσουν ένα μείζον μερίδιο , αλλά εγώ θα κρατήσω τουλάχιστον κάτι».

4. Οι επενδύσεις προς το εξωτερικό στις υπηρεσίες αποθήκης και όμοιες υπηρεσίες διανομής , που κρίνονται ως ουσιαστικές για τη διενέργεια πωλήσεων στην υπό εξέταση χώρα , αποδεικνύονται κάπως σχετικές για τη διενέργεια , ακόμα και στην περίπτωση επενδυτών που λειτουργούν στη μεταποιητική παραγωγή στη χώρα προέλευσης .Όπως είδη έχει αναφερθεί ,οι επενδύσεις αυτές μπορεί να αποτελούν μέρος μιας υπερδραστήριας προσέγγισης για την διερεύνηση και κατάληψη αγορών των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης . Αν και επί τη βάσει των πληροφοριών που συλλέχθηκαν από την επισκόπηση δεν είναι σαφές το τι ακριβώς συνεπάγεται από τον τύπο της επένδυσης , υπάρχει μια άποψη ότι οι επενδύσεις στις υπηρεσίες αποθήκης μπορεί να αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την ελληνική βιομηχανική ανάπτυξη. Μερικές από αυτές τις επενδύσεις είναι στοιχειωδώς όμοιες για να ενέχουν κόστος μεταφοράς ως αναπόφευκτο μέρος του διεθνούς εμπορίου. Όσον αφορά το σχεδιασμό της βιομηχανικής στρατηγικής,

ωστόσο, το αν οι επενδύσεις αυτές θα έπρεπε να ενθαρρύνονται να αποθαρρύνονται ή να αγνοούνται, εξαρτάται από μια ευρύτερη αξιολόγηση. Για παράδειγμα, μια επένδυση που είναι ουσιώδης για την εξυπηρέτηση της αγοράς μια επιχείρησης δεν θα είναι σημαντική για την κοινωνία ως σύνολο αν, λόγω αυτής, θυσιάζεται μια άλλη (ίσως εγχώρια) επένδυση με μεγαλύτερα οφέλη για την κοινωνία.

5. Μια επένδυση προς το εξωτερικό μπορεί να αντικαταστήσει εξαγωγές, με αντίθετο αποτέλεσμα στο ισοζύγιο πληρωμών (άρα στην απασχόληση κλπ.) Ωστόσο, η πλήρης επίδραση μιας τέτοιας επένδυσης εξαρτάται από την έκταση στην οποία η λειτουργία στο εξωτερικό παίρνει εξαγωγές από τη χώρα προέλευσης και την έκταση στην οποία υπάρχουν μικρότερα αποτελέσματα τάξης, ως αποτέλεσμα της αύξησης της οικονομική δραστηριότητας στο εξωτερικό (λόγω της επένδυσης προς το εξωτερικό), προκαλώντας έτσι μια γενική αύξηση στις εξαγωγές από τη χώρα προέλευσης. Η επίδραση των τελευταίων εξαρτάται από τη συνολική ροπή προς εισαγωγές της χώρας υποδοχής από τη χώρα προέλευσης. Περαιτέρω, πρέπει να κατανοηθεί ότι μπορεί να μην υπάρχει πραγματική επιλογή μεταξύ εγχώριας παραγωγής και παραγωγής στο εξωτερικό. Ωστόσο αυτή η μελέτη έχει δεχτεί πολλή κριτική. Ένα σημείο ιδιαίτερης διαμάχης είναι η υπόθεση του Reddaway ότι στην απουσία της παραγωγής στο εξωτερικό, η αγορά θα είχε εντελώς χαθεί. Η ανάλυση κάποιων αναλυτών για αυτήν την υπόθεση στις Ηνωμένες Πολιτείες, δείχνει ότι οι επενδύσεις προς το εξωτερικό ασκούν αρνητική επίδραση στο ισοζύγιο πληρωμών της χώρας προέλευσης, όταν γίνεται η υπόθεση ότι η διενέργειά εξαγωγών από την χώρα προέλευσης αποτελεί εναλλακτική λύση στην παραγωγή στο εξωτερικό.

Από όλα αυτά πρέπει να συμπεράνουμε ότι , όπως έχει ήδη δειχθεί , για την περίπτωση του ισοζυγίου πληρωμών θα ήταν τουλάχιστον φρόνιμο να ελέγχεται κάθε σχεδιαζόμενη επένδυση προς το εξωτερικό και όχι να θεωρείται αυτόματα ωφέλιμη για την Ελλάδα .

6. Μπορούμε να ισχυριστούμε (κατά τους Balogh & Streeten, 1960) ότι η ανάπτυξη της χώρας προέλευσης απαιτεί δημιουργία, από μέρους των επενδύσεων , ενός δυναμικού spiral που να οδηγεί σε βελτίωση της απασχόλησης και της παραγωγικότητας , σε αύξηση του εισοδήματος , άρα σε αύξηση των επενδύσεων και ότι οι επενδύσεις προς το εξωτερικό ανταγωνίζονται τις εγχώριες .

Αντίθετα με αυτό , μπορούμε να ισχυριστούμε ότι αν ένα τέτοιο spiral είναι εφικτό, θα προσελκύσει χρηματοδότηση σε μια οικονομία ελεύθερης αγοράς. Ωστόσο κάποιοι θεωρούν ότι στην πράξη , οι οικονομίες ελεύθερης αγοράς δεν είναι ικανές να δημιουργήσουν τις συνθήκες για μία τέτοια επιτυχία .Μια εξήγηση γι' αυτό μπορεί να δοθεί (πάλι σύμφωνα με τους παραπάνω) σε όρους ανάγκης για συντονισμένα επενδυτικά προγράμματα, ανάγκης που είναι απύσαστα στα συστήματα ελεύθερης αγοράς .Τα προγράμματα βραχυχρονιότητας παίζουν επίσης κάποιο ρόλο εδώ. Παρά ταύτα, στην περίπτωση της Ελλάδας είναι εύκολο να ισχυριστούμε ότι οι πρόσφατες επενδύσεις προς το εξωτερικό ανταγωνίζονται γενικά τις εγχώριες επενδύσεις , γιατί η Ελλάδα έχει γνωρίσει έναν επίμονο χαμηλό ρυθμό επενδύσεων στην μεταποίηση . Θα πρέπει να θυμόμαστε ,ωστόσο, την αβέβαιη τάση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων προς το εσωτερικό την τελευταία δεκαετία (ο σύνθετος ρυθμός αύξησης των επενδύσεων από το εξωτερικό τη περίοδο 1983-1995, ήταν ο χαμηλότερος (7%) της Ε.Ε. , χωρίς να λαμβάνετε

υπόψη ο αρνητικός ρυθμός της Ιρλανδίας , -4,7% ,λόγω μεγάλης αποεπένδυσης από το εξωτερικό). (Πιτέλης Χ., 1998)

7. Μία εκτεταμένη βιβλιογραφία τονίζει την πιθανότητας χιονοστιβάδας, μέσω του οποίου μία επιχείρηση που επενδύει στο εξωτερικό ενθαρρύνει άλλες να επενδύσουν .Συγκεκριμένα , μια επιχείρηση η οποία θα αποφάσιζε κατά των επενδύσεων προς το εξωτερικό αν αγνοούσε κάποια δραστηριότητα άλλων , θα μπορούσε να μεταβάλει την απόφασή της αν γνώριζε ότι μια άλλη επιχείρηση επενδύει στο εξωτερικό, γιατί διαφορετικά θα υπήρχε η πιθανότητα να χάσει μια αξιόλογη ευκαιρία .Γι' αυτό το λόγο , είναι λάθος να ισχυρίζεται κανείς ότι κάθε εν δυνάμει επένδυση προς το εξωτερικό μπορεί να αξιολογηθεί απομονωμένη από το κόστος και τα οφέλη της για μια κοινωνία . Μια συγκεκριμένη επένδυση μπορεί να επωάσει πολύ περισσότερες , έτσι μία επένδυση προς το εξωτερικό η οποία σε απομόνωση μπορεί να είναι επιθυμητή, πιθανόν να αποδειχθεί ανεπιθύμητη όταν αξιολογηθεί με πληρέστερο τρόπο . Ομοίως , μπορεί κανείς να ισχυριστεί , ότι μέσα σε μία επιχείρηση , για να επιδιώξει μια επένδυση προς το εξωτερικό μια συγκεκριμένη ευκαιρία , μπορεί να θέσει σε εφαρμογή μια πιο γενική πολυεθνική διαδικασία. Μπορεί να δημιουργήσει μια πολυεθνική κουλτούρα μέσα στην επιχείρηση .

Αυτό που φαίνεται να προκύπτει από αυτή τη συζήτηση των εν δυνάμει πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων , είναι ότι οι επενδύσεις προς το εξωτερικό δεν είναι ούτε αναμφίβολα επιζήμιες . Έτσι , μπορούμε τουλάχιστον να συμπεράνουμε ότι δεν είναι σωστό να υποθέσουμε ότι οι ελληνικές επενδύσεις προς το εξωτερικό είναι ipso facto επιθυμητές για την Ελλάδα.

7.8 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ : Γενική θεώρηση.

Θα ενισχύαμε αυτό το αποτέλεσμα αν δίναμε έμφαση σε δύο πιο γενικά σημεία τα οποία επίσης προκύπτουν από την καλά τεκμηριωμένη βιβλιογραφία . Το πρώτο από αυτά μπορεί να συνεχιστεί με τα σχόλια του Dunning (1970) : « στις περισσότερες περιπτώσεις , είναι πιθανόν να υπάρχει απόκλιση μεταξύ του ιδιωτικού και κοινωνικού κόστους και οφέλους της επένδυσης στο εξωτερικό . Φαίνεται σε μένα ένα στοιχειώδες αλλά βασικό γεγονός ότι , σ' αυτήν την συγκεκριμένη σφαίρα της οικονομικής δραστηριότητας , δεν είναι απαραίτητα ορθό ότι η καλύτερη διαδικασία ενεργειών για τους επιχειρηματίες (ακόμα και για κάθε συγκεκριμένο επιχειρηματία) είναι η καλύτερη για την κοινωνία ως σύνολο» Αυτό είναι σαφώς ένα θεμελιώδες ζήτημα. Ενδιαφέρουσα είναι επίσης και η άποψη του Frankel (1965): «είναι ευρέως αποδεκτό ότι οι επενδύσεις είναι μια μηχανή για την ανάπτυξη ... Αν οι επιχειρήσεις αποφασίζουν να επενδύσουν στο εξωτερικό επειδή η επίδοση του κεφαλαίου είναι οριακά υψηλότερη από τη χώρα προέλευσης , τότε υποτίθεται ότι τα οφέλη της ανάπτυξης , θα εμφανιστούν στην ξένη παρά στην εγχώρια οικονομία... Η εγχώρια οικονομία, στην πραγματικότητα , εμπορεύεται τα οφέλη της ανάπτυξης... για ελαφρώς μεγαλύτερες αποδόσεις κεφαλαίου» Και συνεχίζει : «μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι οι ξένες επενδύσεις δεν πρέπει να λαμβάνουν χώρα επειδή απλά προσφέρουν μια μεγαλύτερη άμεση απόδοση στις επιχειρήσεις από αυτή που είναι διαθέσιμη από εγχώριες επενδύσεις . Για να αιτιολογηθούν σε όρους εθνικής ευημερίας , πρέπει να αποφέρουν μία απόδοση τουλάχιστον ίση με τα αναπτυξιακά οφέλη τα οποία η εθνική οικονομία χάνει». Στην πραγματικότητα , έχουμε την εντύπωση ότι το τελευταίο αυτό επιχείρημα είναι βασικά αδύναμο. Είναι παρόμοιο με το βασικό κλασικό

επιχείρημα για την αποτελεσματικότητα κατά Pareto και την αποζημίωση : μία μεταβολή που αφήνει κάποιους σε χειρότερη κατάσταση και κάποιους άλλους σε καλύτερη , θα θεωρηθεί ως αποτελεσματική κατά Pareto αν και οι κερδισμένοι μπορούν να αποζημιώσουν τους χαμένους και παρά ταύτα , να βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη θέση από πριν . Αυτό όμως δεν είναι ισοδύναμο με το να πούμε ότι η αποζημίωση αυτή θα έπρεπε να λαμβάνει χώρα στην πραγματικότητα . Στην περίπτωση μια οικονομίας η οποία θυσιάζει την ανάπτυξη για την απολαβή μεγαλύτερης απόδοσης του κεφαλαίου της , μπορεί να οριστεί μια τιμή για την αποτυχία της ανάπτυξης – δεδομένης για παράδειγμα, της άποψης ότι οι άνθρωποι έχουν ανάγκη να συμμετέχουν σε παραγωγικές και κοινωνικά χρήσιμες δραστηριότητες για χάρη της – και μπορεί , μπορεί να γίνει αποδεκτή η μη πληρωμή της ; (Πιτέλης Χ., 1998)

Προτείνουμε πως όχι.

Γενικότερα ,η κατανόηση της διαφοράς μεταξύ του ιδιωτικού και κοινωνικού κόστους και οφέλους των επενδύσεων προς το εξωτερικό, πρέπει να είναι στο κέντρο αξιολόγησης της επίδρασης αυτών των επενδύσεων. Για παράδειγμα, έχουμε δει ότι οι επενδύσεις προς το εξωτερικό έχουν το πλεονέκτημα του φθηνότερου κόστους εργασίας στη χώρα υποδοχής , επιτρέποντας στις ελληνικές επιχειρήσεις να βελτιώσουν ή να διατηρήσουν τα μερίδιά τους της αγοράς . Αλλά το κρίσιμο θέμα όταν επικεντρωνόμαστε στην ελληνική ανταγωνιστικότητα και βιομηχανική οικονομική ανάπτυξη είναι το εξής: πως η δραστηριότητα αυτή βοηθάει την Ελλάδα; Μπορεί να βοηθάει το ελληνικό κεφάλαιο, βελτιώνοντας την ανταγωνιστικότητα του σε ουσιαστικά σε οικονομίες ελεύθερης αγοράς. Ωστόσο, θα βοηθήσει αυτό την Ελλάδα; Θα ικανοποιήσει τους στόχους με έναν κοινωνικά

αποτελεσματικό τρόπο και, από αυτή την άποψη , θα βοηθήσει στη βελτίωση της ελληνικής ανταγωνιστικότητας; Κατά τους Cowling & Sugden ,ο λόγος για τον οποίο μια συγκεκριμένη επιχείρηση διενεργεί επενδύσεις προς το εξωτερικό είναι , βασικά , ότι οι επενδύσεις αυτές ωφελούν τους λαμβάνοντες στρατηγικές αποφάσεις που ελέγχουν την επιχείρηση. Έτσι , αν παρατηρούμε τις ελληνικές επιχειρήσεις να επενδύουν π.χ. στα Βαλκάνια , δεν θα έπρεπε να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι οι επενδύσεις αυτές αναμένεται να αποφέρουν οφέλη. Αναμένεται να αποφέρουν οφέλη στους Έλληνες επιχειρηματίες .Αλλά οι αντικειμενικοί στόχοι των επιχειρήσεων δεν συμπίπτουν κατ' ανάγκη με τους στόχους των πολιτών στην Ελλάδα, γενικότερα. Ενώ οι επιχειρήσεις μπορούν να επιδιώκουν την πραγματοποίηση κερδών , αυτό δεν οδηγεί κατ' ανάγκη σε βελτιωμένη κοινωνική ευημερία .Πράγματι , αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε περιπτώσεις Άμεσων Ξένων Επενδύσεων , όπως πολυεθνικών επιχειρήσεων που δεν επαναπατρίζουν κέρδη, δεν πληρώνουν φόρους στη χώρα προέλευσης τους και εξάγουν από τη χώρα υποδοχής στη χώρα προέλευσης τους .Αυτό μας οδηγεί σε ένα ακόμα γενικότερο σημείο. Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι ο κατάλληλος δρόμος για την ανάπτυξη στην Ελλάδα, είναι η αντιγραφή της υποτιθέμενης επιτυχίας σε άλλες χώρες – ίσως στις ΗΠΑ ή ακόμα στη Βρετανία – μέσω, μεταξύ άλλων, της δημιουργίας πολυεθνικών επιχειρήσεων τύπου ΗΠΑ ή Ηνωμένου Βασιλείου . Θα είμαστε επιφυλακτικοί απέναντι σε αυτή την άποψη, κυρίως επί τη βάση της επίδρασης αυτών των επιχειρήσεων σε διάφορες οικονομίες, για παράδειγμα της αποβιομηχάνισης , της εκβιομηχάνισης με τους όρους των πολυεθνικών και όχι των εμπλεκόμενων κοινωνιών . των προβλημάτων μονοπωλιακότητας της αγοράς προϊόντος , του διαιρεί και βασίλευε στην εργασία , για μια συζήτηση αυτής της επίδρασης , που απορρέει από τη συγκέντρωση της δύναμης λήψης στρατηγικών αποφάσεων στις

κυρίαρχες επιχειρήσεις . Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να αρνούμαστε τη δυνατότητα στις Ελλάδας και άλλων μικρότερων παικτών να διατηρήσουν ή ακόμα να καλλιεργήσουν κάποιες μεγάλες επιχειρήσεις , οι οποίες μπορούν να εξυπηρετήσουν το σκοπό της δημιουργίας ανταγωνισμού σε υφιστάμενους γίγαντες ή/και να διευκολύνουν τη δημιουργία δικτυώσεων .

7.9 ΜΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Έχουμε εξετάσει θέματα τα οποία σχετίζονται με την επίδραση των επενδύσεων προς το εξωτερικό στην ελληνική ανταγωνιστικότητα και βιομηχανική ανάπτυξη. Δόθηκε επίσης εμπειρική τεκμηρίωση από μία επισκόπηση των ελληνικών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στις Χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης , τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάστηκαν εδώ. Θα διατυπώσουμε τώρα τα συμπεράσματα του Κεφαλαίου , εξετάζοντας κάποιες πρώτες συνέπειες μια ελληνική βιομηχανική οικονομική στρατηγική .

Ως γενικό εναρκτήριο σημείο, πρέπει να το τονιστεί ότι οι επενδύσεις προς το εξωτερικό είναι σχετικές με μια ελληνική στρατηγική , μόνο στο βαθμό που οι επενδύσεις αυτές βοηθούν ή εμποδίζουν την ελληνική ανταγωνιστικότητα και βιομηχανική ανάπτυξη. Αν οι επενδύσεις προς το εξωτερικό δεν έχουν (κατάλληλα) αποτελέσματα στην ανάπτυξη , δεν θα πρέπει να αποτελούν μέρος μιας βιομηχανικής στρατηγικής. Πρακτικά , η προηγούμενη συζήτηση της βιβλιογραφίας δείχνει ότι οι επενδύσεις προς το εξωτερικό ενδέχεται να έχουν κάποια επίδραση, μπορεί να έχουν επιθυμητές συνέπειες ή ανεπιθύμητες τελικά δεν είναι αναμφίβολα ωφέλιμες , ούτε αναμφίβολα επιζήμιες .Συνεπώς συμπεραίνουμε ότι δεν είναι φρόνιμο για την ελληνική κυβέρνηση να θεωρεί ότι οι

επενδύσεις προς το εξωτερικό είναι άκριτα επιθυμητές και πρέπει να προσπαθήσει να χαράξει μια βιομηχανική στρατηγική η οποία διευκολύνει μόνο τις ωφέλιμες για την Ελλάδα επενδύσεις προς το εξωτερικό θα μπορούσε να συνεπάγεται έλεγχο για προσδιορισμό τόσο τις πραγματικής όσο και της δυνητικής επίδρασης των επενδύσεων προς το εξωτερικό, και όταν η επίδραση αυτή είναι σημαντική , να εξετάσει τη δυνατότητα επηρεασμού των επενδύσεων προς όφελος της ελληνική κοινωνίας .Ως μέρος αυτής της διαδικασίας θα ήταν επιθυμητό να διερευνήσει τη δυνατότητα εντοπισμού γενικά ωφέλιμων επενδύσεων στο ιδιάζον ελληνικό πλαίσιο . Έτσι θα μπορούσε να χαράξει μια στρατηγική για το χειρισμό διαφορετικών μορφών επενδύσεων με διαφορετικούς τρόπους .Στο πλαίσιο αυτό, θα άξιζε τον κόπο να ακολουθήσει μια διαδικασία περίπτωση κατά περίπτωση , η οποία θα μπορούσε να επιβάλει κατάλληλους όρους σε συγκεκριμένες επενδύσεις. Υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες οι επενδύσεις είναι ζημιογόνες και περιπτώσεις στις οποίες είναι ίσως άνευ αντικειμένου . Αν επιδιώκεται κάποια μορφή ελέγχου , πρέπει να τεθεί σε σωστό πλαίσιο. Πρέπει να επιδιωχθεί στο πλαίσιο μια βιομηχανικής στρατηγικής η οποία μεταξύ άλλων , αναγνωρίζει την πιθανή διάκριση μεταξύ ιδιωτικού και κοινωνικού κόστους και οφέλους . Αυτό σημαίνει αξιολόγηση και αν είναι απαραίτητο , επηρεασμό των επενδύσεων στο εξωτερικό μόνο στο βαθμό που εξυπηρετούν τα συμφέροντα της Ελλάδας . Αυτοί που χαρακτηρίζουν τη βιομηχανική πολιτική πρέπει να αναρωτηθούν αν και πως οι επενδύσεις προς το εξωτερικό θα εξυπηρετήσουν τις επιθυμίες τις κοινωνίας στην Ελλάδα. (Πιτέλης Χ., 1998)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

8.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε για να τεθεί τέλος στους συχνούς και αιματηρούς πολέμους μεταξύ των γειτονικών χωρών που κατέληξαν στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο αλλά και για να αντιμετωπιστούν τα κρίσιμα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Το 1981, η Ελλάδα γίνεται το δέκατο μέλος της ΕΕ.

Εισχωρώντας στον 21^ο αιώνα, το ευρώ αποτελεί το νέο νόμισμα για πολλούς Ευρωπαίους.

8.2:ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ Ε.Ε.

Û Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (EESC)

Ο ρόλος της EESC είναι να εκδίδει γνωμοδοτήσεις (± 150 ετησίως) τις οποίες μπορεί να ζητήσει το Συμβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι αιτήσεις γνωμοδότησης είναι υποχρεωτικές ή προαιρετικές. Επιπλέον, η EESC έχει το δικαίωμα πρωτοβουλίας, μπορεί να εκδίδει διερευνητικές γνωμοδοτήσεις και επιτελεί ρόλο διευκόλυνσης και προαγωγής του κοινωνικού διαλόγου.

Û Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ECB)

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είναι η κεντρική τράπεζα για το ενιαίο νόμισμα της Ευρώπης, το ευρώ. Το βασικό καθήκον της ΕΚΤ είναι η διατήρηση της αγοραστικής δύναμης του ευρώ και, επομένως, η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του ευρώ

Ü Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (EIB) - Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (EIF)

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων δημιουργήθηκε από τη Συνθήκη της Ρώμης το 1958 ως το χρηματοοικονομικό ίδρυμα για μακροπρόθεσμο δανεισμό στην Ένωση. Ο στόχος της είναι να συμβάλλει στην ολοκλήρωση, την ισορροπημένη ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή μεταξύ των κρατών – μελών της ΕΕ. Η Τράπεζα παρέχει σημαντικό όγκο χρηματοδοτήσεων στις αγορές κεφαλαίων και δανειοδοτεί με ευνοϊκούς όρους σε έργα που προωθούν τις πολιτικές και τους σκοπούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

8.3 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ø Οριζόντιες Πολιτικές

Οριζόντιες Πολιτικές συνήθως εννοούμε, τους στόχους που τίθενται, τα μέσα που χρησιμοποιούνται και τα μέτρα που λαμβάνονται από κοινού από τα κράτη μέλη για να ενισχύσουν και να συμπληρώσουν τις πολιτικές τους σε πέντε μεγάλα πεδία των οικονομικών και των κοινωνικοπολιτικών τους δραστηριοτήτων: την περιφερειακή ανάπτυξη, την κοινωνική πρόοδο, τον ανταγωνισμό, την φορολογία και την προστασία του περιβάλλοντος.

Ø Κάθετες Πολιτικές

Όταν αναφερόμαστε στις κάθετες πολιτικές της ΕΕ εννοούμε τις πολιτικές που αφορούν μεγάλους τομείς των οικονομιών των κρατών-μελών, δηλαδή τη βιομηχανία, την έρευνα, την ενέργεια, τις μεταφορές και τη γεωργία. Ως προς τους τρεις τελευταίους τομείς οι Συνθήκες απαιτούσαν ρητά την ανάπτυξη κοινών

πολιτικών, ενώ για τον τομέα της βιομηχανίας δεν απαιτούσαν κάποια συγκεκριμένη πολιτική, αλλά όλη η διαδικασία της πολυεθνικής ολοκλήρωσης συνδεόταν με την αναδιάρθρωση και την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

8.4: ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

Η νέα κοινή πολιτική της Ένωσης για τις επιχειρήσεις επιδιώκει να ενισχύσει τις προσπάθειές τους να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες, όχι μόνο για τις SMEs του βιομηχανικού κλάδου, αλλά και όλων των υπολοίπων κλάδων. Αυτός είναι ο στόχος και άλλων κοινών κλαδικών πολιτικών, ιδίως σε φθίνοντες ή γρήγορα αναπτυσσόμενους κλάδους, οι οποίοι πρέπει να απελευθερωθούν από τις παλαιές προστατευτικές πρακτικές για να αντιμετωπίσουν τους νέους όρους του ανταγωνισμού. (Ε.Μ. Σφακιανάκης)

8.5 Η ΕΕ ΚΑΙ Η ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ: ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ACP

Το εμπόριο αποτελεί για την Ευρωπαϊκή Ένωση το βασικό μοχλό της ανάπτυξης και επιβίωσής της. Πολλά χρόνια πριν αποκτήσει τη σημερινή της μορφή, η τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα είχε ως βάση της τα κοινά οικονομικά συμφέροντα των μελών της. Η Συνθήκη της Ρώμης είχε αρχικά ως στόχο τη δημιουργία μιας τελωνειακής ένωσης ανάμεσα στα κράτη που συμμετείχαν, με την κατάργηση των δασμών και γενικότερα των εμποδίων στο εμπόριο μεταξύ τους και την υιοθέτηση κοινού εξωτερικού δασμολογίου προς τις εισαγωγές από τρίτες χώρες. Σταδιακά, ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης του διεθνούς εμπορίου και της

παγκοσμιοποίησης, η κοινή εμπορική πολιτική εξελίχθηκε σε μία από τις πλέον σημαντικές Κοινοτικές πολιτικές.

Παράλληλα, οι διαδοχικές διευρύνσεις και η ισχυροποίηση της Κοινής Αγοράς κατέστησαν την ΕΕ ηγετικό δρώντα στις εμπορικές διαπραγματεύσεις παγκοσμίως, τόσο σε διμερές επίπεδο (δηλαδή ανάμεσα στην ΕΕ και τρίτες χώρες) όσο και σε πολυμερές, στα πλαίσια αρχικά της GATT (General Agreement on Tariffs and Trade)– Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου) και εν συνεχεία του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου που τη διαδέχθηκε.

Σήμερα η ΕΕ αποτελεί τη μεγαλύτερη δύναμη στο παγκόσμιο εμπόριο, τη μεγαλύτερη εξαγωγή τόσο αγαθών όσο και υπηρεσιών παγκοσμίως, τη μεγαλύτερη πηγή άμεσων ξένων επενδύσεων προς τρίτες χώρες και το δεύτερο μεγαλύτερο δέκτη ξένων επενδύσεων μετά τις Η.Π.Α. Σε μεγάλο βαθμό, οι εμπορικές σχέσεις της ΕΕ πραγματοποιούνται σε περιφερειακό επίπεδο, ανάμεσα δηλαδή στην Ένωση από τη μία πλευρά και σε μια άλλη περιφερειακή ένωση κρατών από την άλλη, όπως είναι οι χώρες ACP (Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού), οι Μεσογειακές χώρες που υπάγονται στη «διαδικασία της Βαρκελώνης» (Barcelona process) ή οι χώρες του Συμβουλίου Συνεργασίας του (Περσικού) Κόλπου (Gulf Cooperation Council- GCC). Ωστόσο, η συμμετοχή της ΕΕ στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου επιβάλλει κανόνες στις διμερείς εμπορικές της σχέσεις, που σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στις χώρες ACP, οδηγούν σε αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο διεξάγεται το διμερές εμπόριο. (<http://www.ekem.gr>).

8.5.1 ΕΕ και Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ).

Η ΕΕ υπήρξε ανέκαθεν υπέρμαχος ενός παγκοσμιοποιημένου συστήματος εμπορικών σχέσεων, με κοινούς κανόνες εμπορίου που να ισχύουν για τις εμπορικές συναλλαγές ανάμεσα σε όλες τις χώρες. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ), που ιδρύθηκε το 1995 ως συνέχεια της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT), περιλαμβάνει 144 μέλη, με την είσοδο της Κίνας και της Ταϊβάν το 2001, που αντιπροσωπεύουν πάνω από το 90% του παγκοσμίου εμπορίου. Ο ΠΟΕ λειτουργεί με τη διεξαγωγή πολυμερών «γύρων» διαπραγματεύσεων, όπως ο Γύρος της Ουρουγουάης (1986-1994) που προηγήθηκε της ίδρυσής του, και ο Γύρος που ξεκίνησε το 2001 ως Γύρος της Ντόχα για την Ανάπτυξη (Doha Development agenda). Κατά τη διάρκεια των πολυετών αυτών γύρων διαπραγματεύονται οι νέοι κανόνες και συμφωνίες για το παγκόσμιο εμπόριο, επιλύονται χρόνια προβλήματα και αντιδικίες που έχουν πιθανόν ανακύψει και γίνεται ανταλλαγή απόψεων για εμπορικά θέματα.

Μέσα στο πλαίσιο του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου η ΕΕ προσπαθεί να επιτύχει:

- Άνοιγμα των αγορών προϊόντων, υπηρεσιών και επενδύσεων, σε συνδυασμό με τη δημιουργία συγκεκριμένων και διαφανών κανόνων για τη διεξαγωγή του εμπορίου
- Μετατροπή του ΠΟΕ σε έναν περισσότερο ανοιχτό και αποτελεσματικό οργανισμό, ο οποίος θα λαμβάνει μέρος σε συζητήσεις με άλλους οργανισμούς και ομάδες.

- Πλήρη ένταξη των αναπτυσσόμενων χωρών στο σύστημα λήψης αποφάσεων του ΠΟΕ και ενσωμάτωσή τους στη παγκόσμια οικονομία.

Γενικότερα, η ΕΕ έχει ως στόχο της, σε ότι αφορά τις εμπορικές της σχέσεις με τις αναπτυσσόμενες χώρες, την απελευθέρωση του εμπορίου, που πιστεύει πως θα τις οδηγήσει στην ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό η Ένωση έχει θεσμοθετήσει το Γενικό Σύστημα Προτιμήσεων (Generalised System of Preferences- GSP), το οποίο στην ουσία αποτελεί μια μονομερή, από την πλευρά της ΕΕ, προτιμησιακή πρόσβαση (δηλαδή με μειωμένους ή καθόλου δασμούς) στην αγορά της για μια σειρά προϊόντων προερχόμενων από αναπτυσσόμενες χώρες. Η πρόβλεψη για τη δημιουργία «Γενικού Συστήματος Προτιμήσεων» ανήκει στον ΟΗΕ, καθώς αυτός ήταν που στη Σύνοδο για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (United Nations Conference on Trade and Development- UNCTAD) το 1968 πρότεινε στα αναπτυγμένα κράτη τη δημιουργία τέτοιων ευνοϊκών εμπορικών σχέσεων με τον αναπτυσσόμενο κόσμο, αλλά ήταν η ΕΕ η οποία πρώτη εφάρμοσε ένα τέτοιο πρόγραμμα το 1971. Η Ένωση εφαρμόζει το Γενικό Σύστημα Προτιμήσεων για 10ετείς κύκλους, στο τέλος των οποίων επαναδιαπραγματεύεται τους όρους με τις τρίτες χώρες. Το Μάρτιο του 2001, επιπλέον, η ΕΕ εγκαινίασε την πρωτοβουλία «Όλα εκτός από όπλα» (Everything but arms initiative). Με βάση την πρωτοβουλία αυτή, η ΕΕ άνοιξε την αγορά της για όλα τα αγαθά (εκτός από όπλα) προερχόμενα από 49 «λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες», τα οποία εισάγονται χωρίς κανέναν φόρο πλέον στις χώρες της ΕΕ.

8.5.2 ΕΕ και εμπορικές σχέσεις με τις χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (ACP). Οι συνθήκες Yaoundé, Lomé και Cotonou.

Από την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης, το 1957, η συνεργασία ανάμεσα στην τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και τις αναπτυσσόμενες χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (African, Caribbean and Pacific- ACP) υπήρξε συνεχής, καθώς τα ιδρυτικά μέλη της Κοινότητας που την υπέγραψαν εξέφρασαν την αλληλεγγύη τους προς τις τότε αποικίες και υπερπόντιες κτήσεις και δεσμεύθηκαν να συμβάλουν στην ανάπτυξή τους. Οι πρώτες επίσημες συνθήκες αναπτυξιακής συνεργασίας, ωστόσο, υπήρξαν οι Yaoundé I (1963-1969) και Yaoundé II (1969-1975), οι οποίες προέβλεπαν την παροχή οικονομικών πόρων ιδιαίτερα προς τις πρώην γαλλικές αποικίες, με σκοπό να δημιουργηθούν υποδομές κατάλληλες για την ανάπτυξη των χωρών αυτών μετά την ανεξαρτητοποίησή τους.

Με την είσοδο στην ΕΟΚ του Ηνωμένου Βασιλείου, το 1973, δημιουργήθηκε η ανάγκη σύναψης νέας συμφωνίας, ευρύτερης από τις προηγούμενες και με διαφοροποιημένο περιεχόμενο. Η πρώτη συμφωνία Lomé υπογράφηκε το 1975 ανάμεσα στα 9 τότε κράτη-μέλη της ΕΟΚ και 46 χώρες ACP, εγκαθιδρύοντας ένα σύστημα εμπορικών σχέσεων ανάμεσα στις δύο ομάδες κρατών, το οποίο ανανεωνόταν κάθε πέντε χρόνια μέχρι το 2000. Το σύστημα αυτό, τουλάχιστον τυπικά, καθιστούσε για πρώτη φορά τις δύο συναλλασσόμενες ομάδες ισότιμες, με τις χώρες ACP να διαχειρίζονται οι ίδιες τους πόρους που τους παρέχονταν, ενώ η ΕΕ έπαιζε υποστηρικτικό ρόλο. Οι διαδοχικές συμφωνίες Lomé προέβλεπαν την παροχή αναπτυξιακής βοήθειας για πενταετείς περιόδους σε συνδυασμό με μη αμοιβαία εμπορικά πλεονεκτήματα για τις χώρες ACP (που περιελάμβαναν την

απεριόριστη αφορολόγητη εισαγωγή στην αγορά της ΕΟΚ σχεδόν του 99% της βιομηχανικής παραγωγής των χωρών ACP καθώς και ορισμένων άλλων προϊόντων). Ο όρος «μη αμοιβαία» (non reciprocal) σήμαινε πως, αντίθετα, τα προϊόντα της ΕΟΚ φορολογούνταν για την είσοδό τους στις χώρες ACP. Επιπλέον της βοήθειας αυτής, οι συμφωνίες Lomé προέβλεπαν δύο προγράμματα για εγγυημένο εισόδημα από εξαγωγές προϊόντων: το STABEX, για την εξαγωγή ορισμένων γεωργικών προϊόντων, όπως καφές, κακάο και τσάι, και το SYSMIN, που χρηματοδοτούσε τον μεταλλευτικό τομέα, για χώρες οι οικονομίες των οποίων στηρίζονταν σε μεταλλεύματα. Επιπρόσθετα, η Ένωση σύναψε ξεχωριστά εμπορικά πρωτόκολλα για ορισμένους ευαίσθητους τομείς της οικονομίας των χωρών ACP, όπως η ζάχαρη, οι μπανάνες και το ρούμι, προϊόντα στα οποία στηρίζονταν σε μεγάλο βαθμό οι οικονομίες ορισμένων από τις χώρες αυτές.

Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, έγινε σαφές πως οι εμπορικές σχέσεις ανάμεσα στην ΕΕ και τις χώρες ACP εισήλθαν σε μία νέα φάση, εξαιτίας μιας σειράς οικονομικών και πολιτικών παραγόντων. Η δημιουργία του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου, ο οποίος έδωσε έμφαση στην απελευθέρωση των αγορών και την άρση των εμποδίων στο διεθνές εμπόριο, είχε ως αποτέλεσμα το προστατευτικό, μη αμοιβαίο σύστημα των συμφωνιών Lomé να αποβεί αναχρονιστικό και να καθίσταται απαραίτητη η αντικατάστασή του με ένα άλλο σύστημα, βασισμένο σε πιο φιλελεύθερες αρχές. Παράλληλα, το τέλος του Ψυχρού πολέμου και η διατάραξη των ισορροπιών που αυτός είχε δημιουργήσει, είχαν ως αποτέλεσμα να δοθεί παγκοσμίως μεγαλύτερη έμφαση στις αρχές της δημοκρατίας και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και να δημιουργηθεί η ανάγκη σύνδεσης του σεβασμού αυτών των αρχών από ένα κράτος με την παροχή

αναπτυξιακής βοήθειας προς αυτό. Οι χώρες που χορηγούσαν την αναπτυξιακή βοήθεια ήθελαν να είναι σίγουρες πως η βοήθεια αυτή όντως χρησιμοποιείται για αναπτυξιακούς σκοπούς και όχι, όπως συχνά συνέβαινε ως τότε, για τη στήριξη μη δημοκρατικών και διεφθαρμένων καθεστώτων. Το αποτέλεσμα ήταν η συνθήκη Cotonou, η οποία πήρε το όνομά της από την πρωτεύουσα του Benin, όπου υπογράφηκε τον Ιούνιο 2000, ύστερα από διαπραγματεύσεις που κράτησαν δύο χρόνια. Η συνθήκη αυτή σχεδιάστηκε για να ρυθμίζει τις εμπορικές σχέσεις ανάμεσα στην ΕΕ και τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ACP), και έχει διάρκεια είκοσι ετών, με τη δυνατότητα αναθεώρησης ανά πέντε χρόνια. Η συνθήκη Cotonou έχει ως βάση της τρεις αλληλοσυνδεόμενους πυλώνες: ο ένας αφορά το εμπόριο και την οικονομική συνεργασία γενικότερα, ο δεύτερος την χρηματοοικονομική-αναπτυξιακή συνεργασία και ο τρίτος την πολιτική διάσταση της συνεργασίας ΕΕ- ACP χωρών.

Πιο συγκεκριμένα, στον εμπορικό τομέα προβλέφθηκε η δημιουργία των Συμφωνιών Οικονομικής Συνεργασίας (Economic Partnership Agreements- EPAs), εμπορικών συμφωνιών δηλαδή οι οποίες θα είναι συμβατές πλέον με τους νέους κανόνες του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου. Αυτό σημαίνει πως οι συμφωνίες αυτές δε θα είναι προστατευτικές και άνισες, όπως συνέβαινε ως τώρα, αλλά, αντίθετα, θα είναι συμφωνίες που θα βασίζονται στην αρχή της αμοιβαιότητας ανάμεσα στην ΕΕ και περιφερειακές ενώσεις κρατών ACP, ή ακόμα και μεμονωμένα κράτη, όπου αυτό θεωρηθεί δυνατό. Σχετικά με τον δεύτερο πυλώνα, αυτόν της αναπτυξιακής συνεργασίας, τα αναπτυξιακά όργανα απλουστεύθηκαν με τη Συνθήκη Cotonou και η παροχή αναπτυξιακής βοήθειας συνδέθηκε με την απόδοση και τις αντικειμενικές ανάγκες του κάθε κράτους. Τέλος, σχετικά με τον

«πολιτικό» πυλώνα, δόθηκε έμφαση στο ρόλο των μη κυβερνητικών οργανισμών και γενικότερα των μη κρατικών δρώντων στην ανάπτυξη. Παράλληλα, για πρώτη φορά, η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ο σεβασμός του κράτους δικαίου και των δημοκρατικών θεσμών αποτελούν «βασικά στοιχεία» της Συνθήκης, η παραβίαση των οποίων μπορεί να οδηγήσει στην παύση της αναπτυξιακής βοήθειας από την πλευρά της ΕΕ.

8.5.3 Συμφωνίες Οικονομικής Συνεργασίας με τις χώρες ACP

Το παρόν σύστημα προτιμησιακών εμπορικών σχέσεων με τις χώρες ACP θα πάψει οριστικά να ισχύει από τον Ιανουάριο 2008. Μέχρι τότε θα πρέπει να αντικατασταθεί από τις Συμφωνίες Οικονομικής Συνεργασίας (Economic Partnership Agreements- EPAs) που προβλέπονται από τη Συνθήκη Cotonou. Στις 16 Οκτωβρίου 2006, το Συμβούλιο της ΕΕ συμφώνησε να δώσει 2 δις ευρώ βοήθειας στις αναπτυσσόμενες χώρες, για να τις βοηθήσει να εφαρμόσουν τις νέες εμπορικές πολιτικές. Ο Ευρωπαίος Επίτροπος Εμπορίου Peter Mandelson δήλωσε: «Η βοήθεια για εμπόριο αποτελεί θεμέλιο λίθο για την αειφόρο ανάπτυξη, εδραιώνοντας την ικανότητα για εμπόριο. Η εφαρμογή των νέων μας υποχρεώσεων θα ενδυναμώσει τη δέσμευση της Ευρώπης να θέσει το εμπόριο στην υπηρεσία της ανάπτυξης, τόσο στα πλαίσια του ΠΟΕ όσο και εκτός». Από το ποσό αυτό, το 1 δις ευρώ θα έχει ως πηγή την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το υπόλοιπο τα ίδια τα κράτη- μέλη.

Υπό το παλαιό καθεστώς εμπορικών σχέσεων που ισχύει έως σήμερα, η ΕΕ αποτελεί τον κυριότερο εμπορικό εταίρο της ΕΕ, κυρίως λόγω των εμπορικών δεσμών της με την Υποσαχάρια Αφρική: η ΕΕ απορροφά περισσότερο από το ένα

τρίτο του συνόλου των εξαγωγών της περιοχής αυτής. Οι εξαγωγές των χωρών ACP προς την ΕΕ έχουν ωστόσο ελάχιστη διαφοροποίηση: το έτος 2002 8 προϊόντα αποτελούσαν το 61% του συνόλου των εξαγωγών των χωρών ACP προς την ΕΕ: πετρέλαιο (28%), διαμάντια (9%), κακάο (8%), ψάρια (6%), ξυλεία (4%), ζάχαρη (3%), αλουμίνιο (2%) και καπνός (2%). Από την άλλη πλευρά, οι εξαγωγές της ΕΕ προς τις χώρες ACP αποτελούνταν κυρίως από μηχανήματα και μηχανολογικό εξοπλισμό (26%), πλοία και βάρκες (12%), οχήματα και εξοπλισμό μεταφορών (8%) και προϊόντα της χημικής βιομηχανίας (10%). Επιπλέον το ύψος του εμπορίου διαφέρει σημαντικά ανάμεσα στις διάφορες χώρες, καθώς 10 χώρες ACP συγκεντρώνουν το 60% των εμπορικών ροών, με τη Νιγηρία να κατέχει την πρώτη θέση ανάμεσα στους εμπορικούς εταίρους της ΕΕ.

Τα στοιχεία αυτά δείχνουν πως, μετά από περισσότερα από τριάντα χρόνια διμερούς εμπορίου με την ΕΕ, οι χώρες ACP εξακολουθούν να εξάγουν μόνο έναν περιορισμένο αριθμό αγαθών και πρώτων υλών στην Ένωση, γεγονός που καθιστά φανερό πως το προτιμησιακό σύστημα που είχε επικρατήσει δεν εκπλήρωνε τους αναπτυξιακούς του σκοπούς. Οι Συμφωνίες Οικονομικής Συνεργασίας (EPAs) έρχονται να υποκαταστήσουν το σύστημα αυτό και να αποτελέσουν ένα εργαλείο ανάπτυξης για τις χώρες ACP. Οι EPAs έχουν ως στόχο τη σταδιακή ένταξη των χωρών ACP στην παγκόσμια οικονομία, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην οικονομική ανάπτυξη και την εξάλειψη της φτώχειας. Οι διαπραγματεύσεις σχετικά με τη σύναψη Συμφωνιών Οικονομικής Συνεργασίας ξεκίνησαν το 2002 με έξι ομάδες χωρών ACP, 4 από τις οποίες Αφρικανικές (Δυτική, Κεντρική, Ανατολική, Νότια Αφρική). Οι διαπραγματεύσεις αυτές περιελάμβαναν δύο φάσεις, μία με όλες τις χώρες ACP, για θέματα που αφορούσαν το σύνολο των

χωρών αυτών και μία δεύτερη με κάθε μία από τις ξεχωριστές ομαδοποιήσεις κρατών, για ειδικότερα ζητήματα.

Βασικά οι Συμφωνίες Οικονομικής Συνεργασίας αποτελούν συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου ανάμεσα στην ΕΕ και υπό-ομάδες χωρών ACP. Στόχος των συμφωνιών αυτών είναι να αποτελέσουν μοχλούς που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την περιφερειακή ολοκλήρωση, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη έννοιες όπως η δημοκρατική διακυβέρνηση, η αειφόρος ανάπτυξη, η προστασία του περιβάλλοντος και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο απώτερος σκοπός των Συμφωνιών Οικονομικής Συνεργασίας είναι να αλλάξουν τη φύση της σχέσης ανάμεσα στην ΕΕ και τις χώρες ACP από μία σχέση εξάρτησης στους ευνοϊκούς δασμολογικούς όρους που είχε θέσει η ΕΕ σε μία συνεργασία ανάμεσα σε ισότιμους εταίρους, που θα οδηγήσει στην ανάπτυξη και την ευημερία.

8.6 Η ΝΕΑ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ.

Όπως φαίνεται από τη Συνθήκη Cotonou και τις Συμφωνίες Οικονομικής Συνεργασίας, μια νέα εποχή έχει ανατείλει στις εμπορικές σχέσεις της ΕΕ με τρίτες χώρες, ή με ομαδοποιήσεις και περιφερειακές ενώσεις κρατών. Όπως χαρακτηριστικά το έθεσε ο Ευρωπαίος Επίτροπος Εμπορίου, Peter Mandelson, το κύριο μήνυμα που θέλει να περάσει η ΕΕ είναι το εξής: «απόρριψη του προστατευτισμού στο εσωτερικό και ενεργή προσπάθεια για το άνοιγμα των αγορών στο εξωτερικό». Η ΕΕ ενδιαφέρεται για την επικράτηση του ελεύθερου εμπορίου, όχι όμως με κάθε κόστος, χωρίς δηλαδή να λαμβάνει υπόψη της παράγοντες όπως η προστασία του περιβάλλοντος, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

ή των ιδιαίτερων πολιτιστικών και κοινωνικών συνθηκών που επικρατούν σε κάθε χώρα.

Η απελευθέρωση του εμπορίου και η μείωση του προστατευτισμού έχει ήδη επιτευχθεί από την πλευρά της ΕΕ σε μεγάλο βαθμό, καθώς η πλειοψηφία των εισαγωγών της είτε είναι αφορολόγητες είτε υποβάλλονται σε μειωμένους δασμούς, με το καθεστώς του Γενικού Συστήματος Προτιμήσεων (GSP). Στο πλαίσιο του Συστήματος αυτού έχει θεσμοθετηθεί και το ειδικό πρόγραμμα κινήτρων με την επωνυμία «GSP+», το οποίο προβλέπει την παροχή επιπρόσθετων πλεονεκτημάτων σε χώρες που εφαρμόζουν τα διεθνή πρότυπα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα εργασίας, την προστασία του περιβάλλοντος, τον αγώνα ενάντια στα ναρκωτικά καθώς και τη χρηστή διακυβέρνηση. Επιπλέον, η ΕΕ υποστηρίζει την ενεργό ανάμειξη του ιδιωτικού τομέα για την προώθηση των δικαιωμάτων αυτών.

Στο πλαίσιο της νέας εμπορικής πολιτικής της, η ΕΕ έχει ως στόχο, μεταξύ άλλων, τη διεύρυνση των εμπορικών της σχέσεων με την Κίνα και την άρση διεθνώς των μη δασμολογικών εμποδίων στο εμπόριο. Πρόσφατα, η ΕΕ έχει σημειώσει ιδιαίτερα έντονη παρουσία και στη Λατινική Αμερική: τον Ιούλιο 2000 υπέγραψε συμφωνία ελεύθερου εμπορίου με το Μεξικό, η οποία προβλέπει δικαιώματα πρόσβασης στην αγορά της χώρας για τα ευρωπαϊκά προϊόντα με τους ίδιους όρους που ισχύουν για τις εισαγωγές από τις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά, που είναι εταίροι του Μεξικού στο πλαίσιο της Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου Βόρειας Αμερικής- NAFTA (North American Free Trade Agreement). Η ΕΕ επιπρόσθετα σύναψε συμφωνία εμπορικής συνεργασίας με τη Χιλή, ενώ διεξήγαγε διαπραγματεύσεις και με τις χώρες της Mercosur (Κοινή Αγορά Νοτίου Αμερικής),

δηλαδή την Αργεντινή, τη Βραζιλία, την Παραγουάη και την Ουρουγουάη, για την περαιτέρω απελευθέρωση του εμπορίου. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί πως ήδη η ΕΕ αποτελεί τον πιο σημαντικό εμπορικό εταίρο για τις χώρες Mercosur και τον μεγαλύτερο ξένο επενδυτή στην περιοχή, επιβεβαιώνοντας το ρόλο της ως κυρίαρχου παίκτη στο παγκόσμιο εμπόριο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

9.1 ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Η πορεία των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων (ΞΑΕ) τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα αλλά και οι αρνητικές συνέπειες από την μικρή ελκυστικότητα της ελληνικής οικονομίας ως αποδέκτης επενδύσεων πολυεθνικών εταιρειών έχουν προκαλέσει έντονο προβληματισμό. Ο προβληματισμός αυτός εντείνεται αν συνδυασθεί με την εικόνα του ισοζυγίου πληρωμών και του εμπορικού ισοζυγίου. Σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη η οποία εξετάζει 140 χώρες του κόσμου, η Ελλάδα κατατάσσεται στην τελευταία 20αδα των χωρών από άποψης ελκυστικότητας Ξ.Α.Ε. μαζί με την Τουρκία το Μπαγκλαντές και κάποιες χώρες της Αφρικής. Η εντυπωσιακή αυτή αρνητική εξέλιξη δεν αποτελεί χαρακτηριστικό μόνο του τρέχοντος έτους αλλά των τελευταίων ετών και έρχεται σε κάποια στιγμή όπου δημιουργείται μια έκρηξη του όγκου των Ξ.Α.Ε. σε διεθνές επίπεδο.

Πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχουν δύο βασικοί λόγοι οι οποίοι μας επιτρέπουν να ισχυριζόμαστε ότι τα στοιχεία των ΞΑΕ όπως καταγράφονται στο ελληνικό ισοζύγιο πληρωμών υποεκτιμούν το συνολικό ποσό των ΞΑΕ στην Ελλάδα. Σύμφωνα με την πάγια πρακτική ΞΑΕ θεωρείται η συμμετοχή από αλλοδαπές εταιρείες στο κεφάλαιο εγχώριων εταιρειών με ποσοστό μεγαλύτερο απ' αυτό του 10% του μετοχικού κεφαλαίου. Αυτό σημαίνει ότι στο ισοζύγιο πληρωμών δεν αναγράφονται οι επενδύσεις οι οποίες πραγματοποιήθηκαν από πολυεθνικές εταιρείες στην Ελλάδα και αύξησαν την συμμετοχή τους στο μετοχικό κεφάλαιο ημεδαπών εταιρειών μέσω του εγχώριου δανεισμού ή της έκδοσης μετοχών

μειοψηφίας γεγονός το οποίο συνηθίζεται το τελευταίο διάστημα ή τέλος την επαναγορά μετοχών με την παρακράτηση μερισμάτων. Επιπλέον στο ισοζύγιο πληρωμών αναφέρονται οι λογιστικές τιμές των τιμών των μετοχών και όχι οι τιμές της αγοράς. Τα παραπάνω βέβαια αν συμπεριληφθούν δεν διαφοροποιούν ιδιαίτερα την τελική εικόνα της εισροής των ΞΑΕ στην Ελλάδα.

Το εντυπωσιακό στοιχείο με την πορεία των ΞΑΕ είναι ότι αυτή η δραματική μείωση επιταχύνθηκε αμέσως μετά την είσοδο της Ελλάδος στην ΟΝΕ. Αν γυρίσουμε μικρό χρονικό διάστημα πίσω θα δούμε ότι η διευκόλυνση της ροής των ΞΑΕ από τις ευρωπαϊκές χώρες προς την Ελλάδα αποτελούσε ένα από τα βασικά επιχειρήματα στην φαρέτρα των υποστηρικτών της εισόδου της Ελλάδος στην ΟΝΕ. Και αυτό διότι η σταδιακή εναρμόνιση των ελληνικών αγορών και η διευκόλυνση της κυκλοφορίας των παραγωγικών συντελεστών θα ενίσχυε την εγγύτητα της Ελλάδος και των χωρών της Ε.Ε. οι οποίες αποτελούν μια παραδοσιακή αφετηρία των εκροών κεφαλαίου και των ΞΑΕ. Επιπλέον η σταθεροποίηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας και η απώλεια του συναλλαγματικού κινδύνου αναμφισβήτητα θα διευκόλυνε την ροή κεφαλαίου και κατά συνέπεια τις Ξένες Άμεσες Επενδύσεις.

Παρόλα αυτά οι εισροές τόσο βραχυχρόνιων όσο και μακροχρόνιων τοποθετήσεων μειώθηκαν αισθητά μετά την είσοδό μας στην ΟΝΕ. Οι συνήθεις λόγοι της γραφειοκρατίας ή της επιτάχυνσης των αποκρατικοποιήσεων ή περισσότερο της πολιτικής κινήτρων προς τις ιδιωτικές επενδύσεις δεν φαίνεται να αποτελούν την επαρκή εξήγηση αυτού φαινομένου. Και αυτό για δύο λόγους. Πρώτον δεν έχουν θεωρητικό υπόβαθρο και δεύτερον δεν εξηγούνται από τα εμπειρικά στοιχεία της ελληνικής οικονομίας. Αρκεί να σκεφτεί κανείς την πολιτική κινήτρων και την γραφειοκρατία στην Ελλάδα την 10ετία του 1970 και του 1960 τότε όταν

επιτυγχάναμε σαν οικονομία αισθητά καλύτερες επιδόσεις στην προσέλκυση των Ξ.Α.Ε.

Η παραπάνω επιχειρηματολογία επιβάλλει την αναλυτικότερη προσέγγιση για την αναζήτηση των λόγων που μπορούν να αυξήσουν την ελκυστικότητα της ελληνικής οικονομίας και των ροών των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων. Πρέπει λοιπόν να αναφερθεί ότι μπορούμε να ταξινομήσουμε τις ΞΑΕ σε δύο μεγάλες κατηγορίες τις κάθετες επενδύσεις και τις οριζόντιες. Στην πρώτη περίπτωση οι πολυεθνικές επιχειρήσεις επενδύουν δημιουργώντας διαφορετικά τμήματα της παραγωγικής τους δραστηριότητας και επεξεργασίας σε τρίτες χώρες. Η απόφαση αυτή γίνεται σύμφωνα με το κριτήριο του ελάχιστου κόστους. Παραδοσιακά η Ελλάδα φιλοξενούσε επιχειρήσεις εντάσεως εργασίας, όπως συναρμολόγηση, οι οποίες ήταν θυγατρικές πολυεθνικών επιχειρήσεων. Η επιλογή του προορισμού αυτού του κεφαλαίου γίνεται σχεδόν με αποκλειστικό κριτήριο το φθηνό εργατικό κόστος ιδιαίτερα το κόστος του ανειδίκευτου εργάτη. Από την άλλη μεριά οι οριζόντιες ΞΑΕ πραγματοποιούνται όταν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις μεταφέρουν την αντίστοιχη παραγωγική διαδικασία σε μια άλλη χώρα. Για παράδειγμα η FORD, εταιρεία κατασκευής αυτοκινήτων, παράλληλα με την κατασκευή στις ΗΠΑ λειτούργησε βιομηχανικές μονάδες κατασκευής αυτοκινήτων σε δύο χώρες στην Ευρώπη. Εν γένει και κατά κανόνα οι επενδύσεις αυτές λαμβάνουν χώρα όταν είναι πιο επικερδές να κατασκευάσεις στην χώρα υποδοχής το προϊόν από το να το εξάγεις στην εν λόγω χώρα λόγω δασμών ή ποσοστώσεων.

Το επόμενο λογικό βήμα είναι να δώσουμε μια απάντηση στο ερώτημα τί είδους ΞΑΕ μπορεί να προσελκύσει η Ελλάδα, μετά την συμμετοχή της χώρας στην ΟΝΕ, την σταδιακή ενοποίηση της ευρωπαϊκής αγοράς καθώς και την συμμετοχή στο διεθνές εμπόριο των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Η απάντηση

σ' αυτό το ερώτημα μπορεί να μας οδηγήσει στην υιοθέτηση ανάλογων μέτρων πολιτικής. Κάθετες ΞΑΕ, δηλαδή τμήματα της παραγωγικής διαδικασίας (π.χ. φασόν ενδυμάτων ή συναρμολόγηση) στις οποίες η κινητήρια δύναμη είναι το φθηνό εργατικό δυναμικό, δεν μπορεί να προσελκύσει. Πρέπει να σημειωθεί ότι η παραγωγικότητα της ελληνικής οικονομίας είναι καθηλωμένη τα τελευταία χρόνια και το εργατικό κόστος του ανειδίκευτου εργάτη δεν θα μπορέσει ποτέ να ανταγωνιστεί αυτό του αντίστοιχου βαλκάνιου εργάτη.

Επομένως αυτό το οποίο απομένει είναι οι οριζόντιες ΞΑΕ. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να επισημανθεί ότι ένας μικρός αριθμός βιομηχανικών χωρών υψηλού εισοδήματος είναι οι χώρες από τις οποίες προέρχονται και παράλληλα οι χώρες αποδέκτες των οριζόντιων ΞΑΕ. Για παράδειγμα οι ιαπωνικές οριζόντιες ΞΑΕ κατευθύνονται στις ΗΠΑ και αντίστροφα. Στα πλαίσια αυτά ανάλογες έρευνες υποστηρίζουν ότι οι οριζόντιες επενδύσεις κατευθύνονται σε χώρες με ομοιότητες ως προς την χρηματοοικονομική τους δομή, το πολιτιστικό τους επίπεδο κ.λ.π. Επιπλέον τον τελευταίο καιρό έχει παρατηρηθεί ότι τέτοιου είδους ΞΑΕ πραγματοποιούνται ή από πολυεθνικές επιχειρήσεις οι οποίες παρουσιάζουν σημαντικές δραστηριότητες στην Έρευνα και την Ανάπτυξη (E&A) ή από επιχειρήσεις του τραπεζικού - χρηματοοικονομικού τομέα.. Η εξήγηση η οποία δίνεται είναι σχετικά απλή. Στις πολυεθνικές όπου η E&A αποτελεί σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων τους τότε (δεδομένου του χαρακτήρα και των ιδιοτήτων της E&A) μπορεί να μεταφερθεί σχετικά εύκολα από χώρα σε χώρα το ίδιο βέβαια ισχύει και για επενδύσεις στον τραπεζικό τομέα. Αντίθετα παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες όπου στηρίζονται κατά ένα μεγάλο μέρος στην εργασία και στο κεφάλαιο δεν μπορούν εύκολα να μετακομίσουν. Το

ιρλανδικό υπόδειγμα μπορεί να μας οδηγήσει σε χρήσιμα συμπεράσματα τα οποία επιβεβαιώνουν την παραπάνω επιχειρηματολογία.

Συμπερασματικά θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι υφιστάμενες εισροές ΞΑΕ στην Ελλάδα βρίσκονται σε εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο. Δεδομένης της θετικής συνεισφοράς των ΞΑΕ στην απασχόληση στην μεταφορά τεχνολογίας αλλά και γενικότερα των πολλαπλασιαστικών επιπτώσεων στην οικονομική δραστηριότητα πρέπει να υπάρξει μια πολιτική προσέλκυσης εξειδικευμένων κατηγοριών επενδύσεων αναλόγων με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που προσφέρει η ελληνική οικονομία. Η προηγούμενη ανάλυση προτείνει ότι πιθανότητες επιτυχίας έχει η πολιτική η οποία επικεντρώνεται στις Ξ.Α.Ε. οι οποίες ενσωματώνουν υψηλά ποσοστά E&A ή σε επενδύσεις του τραπεζικού και του χρηματοοικονομικού τομέα.

Η διεθνής εμπειρία μπορεί να μας δώσει χρήσιμες οδηγίες για την διαμόρφωση μιας πολιτικής η οποία θα καταστήσει την Ελλάδα ελκυστικότερη στις μακροχρόνιες ροές κεφαλαίου. Για παράδειγμα σημαντικός αριθμός ερευνών δείχνουν ότι χώρες οι οποίες δαπανούν ένα αξιόλογο ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος στην έρευνα και την ανάπτυξη παράλληλα είναι και αποδέκτες σημαντικού ποσού αντίστοιχων ΞΑΕ. Στην ίδια κατεύθυνση μπορούν να λειτουργήσουν και τα εξειδικευμένα κίνητρα (όχι απαραίτητα χρηματική συνεισφορά-επιδότηση) για επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας ή δημιουργίας κατάλληλου περιβάλλοντος δραστηριοποίησης. Όσον αφορά την προσέλκυση επενδύσεων του τραπεζικού-χρηματοοικονομικού τομέα η διαδικασία εξαγορών και συγχωνεύσεων η οποία αρχίζει να λαμβάνει χώρα στην Ε.Ε. αναμφισβήτητα θα επηρεάσει αυξητικά την εισροή των επενδυτικών κεφαλαίων στην ελληνική οικονομία. (<http://www.ierd.duth.gr>)

9.2 ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (2001)

Οι ξένες άμεσες επενδύσεις σε όλο τον κόσμο ανήλθαν το 2.000 σε 1,3 τρις δολάρια, διευρύνοντας το ρόλο τους στην παγκοσμιοποιημένη παραγωγή. Αιχμή του δόρατος των επενδύσεων αυτών, οι 63.000 διακρατικές (transnational) εταιρίες με τις 800.000 θυγατρικές τους, μέσω των οποίων διακινούνται τα δύο τρίτα του διεθνούς εμπορίου. Αυτό διαπιστώνεται στην έκθεση της UNCTAD (Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών και το Εμπόριο και την Ανάπτυξη) για τις άμεσες διεθνείς επενδύσεις το 2.000. Η Ελλάδα έχει περιορισμένες εισροές και εκροές άμεσων επενδύσεων παρά τα καλά οικονομικά θεμελιώδη, κατάσταση που οφείλεται κυρίως στη γραφειοκρατική δυσκινησία. Τα τελευταία χρόνια πάντως εμφανίζεται μια αυξητική τάση, τόσο στις εισροές που το 2000 έφτασαν το 1,1 δις δολάρια, έναντι του 0,6 δις το 1999, όσο και ως προς τις εκροές, που τον περασμένο χρόνο έφτασαν τα 2,1 δις δολάρια, έναντι του 0,6 δις τον προηγούμενο χρόνο. Οι αυξημένες εκροές οφείλονται κυρίως σε επενδύσεις τόσο σε γειτονικές χώρες - Βουλγαρία, Ρουμανία- όσο και σε χώρες της δυτικής Ευρώπης, από ελληνικές εταιρίες που εμφανίζονται σε αρκετές περιπτώσεις ανταγωνιστικές των δυτικοευρωπαϊκών.

Το 2.000, είχαμε αύξηση 18% των άμεσων διεθνών επενδύσεων, αλλά το τρέχον έτος αναμένεται συρρίκνωσή τους, κυρίως λόγω της επιβράδυνσης που παρατηρείται στις μεγάλες οικονομίες ανά τον κόσμο.

Η γεωγραφική εικόνα των επενδύσεων δεν παρουσιάζει θεαματικές αλλαγές σε σχέση με πέρυσι: Ο κανόνας είναι ότι οι αναπτυγμένες χώρες επενδύουν στις αναπτυγμένες χώρες, γι' αυτό και οι δέκα χώρες με τις μεγαλύτερες εκροές καθώς και οι δέκα με τις μεγαλύτερες εισροές είναι ανεπτυγμένες με εξαίρεση την Κίνα

και το Χονγκ Κονγκ. Από τις 100 μεγαλύτερες διακρατικές εταιρίες, οι 91 εδρεύουν σε ανεπτυγμένες χώρες. Τον χρόνο που μας πέρασε υπήρξε αύξηση των άμεσων διεθνών επενδύσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες κατά 21%, με εντυπωσιακές επιδόσεις της Γερμανίας, που βρίσκεται στην πρώτη θέση των αποδεκτών επενδύσεων στην Ευρώπη και στη δεύτερη στον κόσμο μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες. Το μεγάλο άλμα της Γερμανίας οφείλεται κυρίως στην εξαγορά της Mannesmann από την Vodafone Air Touch, τη μεγαλύτερη διακρατική συγχώνευση στην ιστορία. Καλή σειρά στη λίστα των άμεσων ξένων επενδύσεων κατέχει επίσης ο Καναδάς και το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο είναι πρώτο μεταξύ των χωρών-επενδυτών στο εξωτερικό, γεγονός που εξηγείται και από το ότι η Βρετανία πραγματοποιεί επενδύσεις για λογαριασμό των ΗΠΑ στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ενδιαφέρον εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσιάζει και η Ιρλανδία, η οποία εμφανίζεται εξαιρετικά δυναμική στις εισροές ξένων επενδύσεων και στρέφεται προς τη βιομηχανία έντασης τεχνολογίας και προς το λογισμικό.

Ανάπτυξη σημείωσαν οι ροές άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ασία, τροφοδοτούμενες κυρίως από το “μπουμ” επενδύσεων στη βορειοανατολική Ασία-Κίνα, Χονγκ Κονγκ, Δημοκρατία της Κορέας και Ταϊβάν. Η Κίνα προσέλκυσε ξένα κεφάλαια και λόγω της επικείμενης εισόδου της στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου. Οι εισροές στην Ασία αυξήθηκαν 44% έναντι του 1999, στα 143 δις δολάρια. Αξίζει να σημειωθεί ότι το μερίδιο των επενδύσεων που αντιστοιχεί στη νοτιοανατολική Ασία μειώθηκε σε σχέση με την υπόλοιπη Ασία, από το 30% που κατείχε στα μέσα της δεκαετίας του '90 στο 10% το 2000. Σε σημαντικούς παίκτες στην παγκόσμια οικονομία αναδεικνύονται και οι χώρες της κεντρικής και

ανατολικής Ευρώπης. Είναι ενδιαφέρον ότι οι περισσότερες από τις διακρατικές εταιρίες της περιοχής εμφανίζουν μεγαλύτερη ανάπτυξη στις δραστηριότητές τους στο εξωτερικό απ' ότι στο εσωτερικό. Ένα παράδειγμα αποτελεί η ρωσική εταιρία πετρελαίου Lukoil Oil, η οποία είναι η μεγαλύτερη των εταιριών της περιοχής με 3,2 δις δολάρια σε περιουσιακά στοιχεία αλλοδαπής. Οι εκροές επενδύσεων των χωρών πραγματοποιούνται κυρίως στους κλάδους των μεταφορών, του πετρελαίου, του φυσικού αερίου και της φαρμακοβιομηχανίας που έχουν. Οι εισροές προέρχονται κυρίως από τη δυτική Ευρώπη. Οι εισροές επενδύσεων στην περιοχή αυξήθηκαν 7% τον περασμένο χρόνο στο άνευ προηγουμένου ποσόν των 27 δις δολαρίων. Είναι μια περιοχή που παρουσιάζει ενδιαφέρον και για τις ελληνικές επιχειρήσεις.

Χαμένες ως προς τον όγκο των ξένων επενδύσεων εμφανίζονται η Λατινική Αμερική και η Αφρική, που είδαν τις εισροές ξένων κεφαλαίων τον περασμένο χρόνο να συρρικνώνονται. Στην πρώτη, οι εισροές έπεσαν στα 86 δις δολάρια, ενώ στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του '90 τριπλασιάστηκαν. Δεν πρόκειται πάντως για αλλαγή τάσης αλλά απλώς για μείωση των μεγάλων εξαγορών που διόγκωσαν τις εισροές τα τελευταία χρόνια.

Για πρώτη φορά πάντως δύο λατινοαμερικανικές εταιρίες εμφανίζονται μεταξύ των 100 μεγαλύτερων του κόσμου: η Venezuela's Petroleos και η μεξικανική Cemex. Στην Αφρική η κατάσταση είναι χειρότερη, καθώς όχι μόνον μειώθηκαν φέτος οι εισροές αλλά και το μερίδιό της στο σύνολο των άμεσων ξένων επενδύσεων κάτω από το 1%. Η μείωση αυτή από 10,5 δις δολάρια το 1999 σε 9,1 δις το 2000 είναι η πρώτη σημαντική από τα μέσα της δεκαετίας του '90. Είναι κυρίως αποτέλεσμα της επιβράδυνσης της οικονομίας σε ορισμένες χώρες, συμπεριλαμβανομένης και

της Νότιας Αφρικής. Οι εκροές της αφρικανικής ηπείρου παραμένουν περιθωριακού χαρακτήρα.

Στις 100 μεγαλύτερες διακρατικές εταιρίες στον κόσμο, κυριαρχούν τέσσερις βιομηχανίες: ηλεκτρονικά και ηλεκτρικός εξοπλισμός, αυτοκίνητα, εξόρυξη και διανομή πετρελαίου και ο κλάδος τροφίμων και ποτών.

Η έκθεση της UNCTAD διαπιστώνει επίσης ότι όσο υψηλότερη τεχνολογία χρησιμοποιεί μια βιομηχανία, τόσο υψηλότερη τάση συγκεντροποίησης εμφανίζει στο γεωγραφικό χάρτη. Αυτό δείχνουν οι άμεσες ξένες επενδύσεις στη βιοτεχνολογία, στους ημιαγωγούς, τους τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς δέκτες και τα αυτοκίνητα σε αντίθεση με τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών που είναι ευρέως διεσπαρμένη.

Παρατηρείται επίσης το φαινόμενο, οι λιγότερο βιομηχανοποιημένες περιοχές να αναλαμβάνουν απλούστερα καθήκοντα, όπως αυτό της συναρμολόγησης και της συσκευασίας, ενώ οι εταιρίες που απαιτούν εξειδικευμένη εργασία και τεχνολογία προτιμούν τις ανεπτυγμένες περιοχές.

Ευοίωνο είναι το γεγονός ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις αφορούν σήμερα μεγαλύτερο αριθμό χωρών και μάλιστα, αυτές που στα μέσα του '80 είχαν εισροές άνω του ενός δις δολαρίων ήταν 17 ενώ σήμερα είναι 51.

Για τις αναπτυσσόμενες χώρες ένας από τους τρόπους για βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους, σύμφωνα πάντα με την έκθεση, είναι να προωθήσουν δεσμούς μεταξύ της εγχώριας βιομηχανίας και των θυγατρικών που φιλοξενούν στο έδαφός τους, προκειμένου να κερδίσουν σε εξειδίκευση, τεχνογνωσία και τεχνολογία. (<http://www.disabled.gr>)

9.3 ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

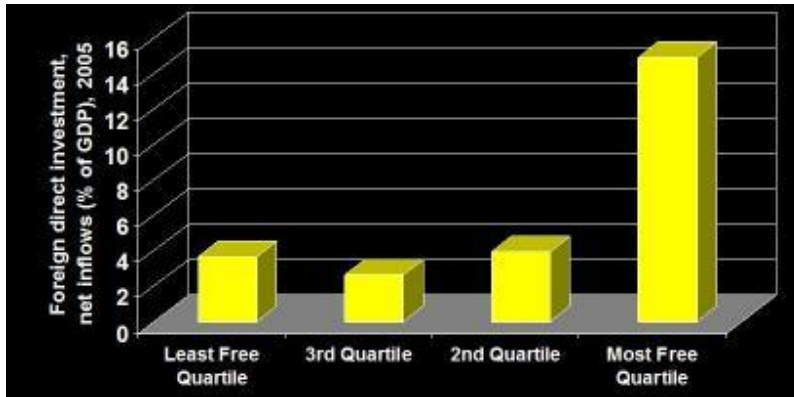
Η Ελλάδα ουραγός στον ΟΟΣΑ στην προσέλκυση των ξένων επενδύσεων

Η Ελλάδα ουραγός στον ΟΟΣΑ στην προσέλκυση των ξένων επενδύσεων. Μόνο το 0,1% του συνόλου των άμεσων ξένων επενδύσεων ύψους 1,3 τρις. ευρώ, που διακινήθηκαν το 2007 στις 30 χώρες-μέλη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, έφθασε τελικά στη χώρα μας. Το ποσοστό αυτό μάλιστα μειώθηκε σε σχέση με το 2006 όπου είχε διαμορφωθεί στο 0,5% επί συνόλου επενδύσεων 1 τρις. ευρώ. Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύονται σε περιοδική έκδοση του ΟΟΣΑ για τις άμεσες ξένες επενδύσεις το 2007 οι άμεσες επενδύσεις στην Ελλάδα έφθασαν στα 1,9 δις ευρώ παρουσιάζοντας μείωση 64% σε σχέση με το 2006 οπότε και διαμορφώθηκαν στα 5,4 δις ευρώ. Η Ελλάδα το 2007 κατέλαβε την τρίτη χαμηλότερη θέση –μεταξύ των 30 χωρών - μελών του ΟΟΣΑ– ως προς την προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων και ουσιαστικά παραμένει ουραγός μεταξύ των υπόλοιπων χωρών. Καλύτερη είναι η εικόνα ως προς τις εκροές επενδύσεων από την χώρα μας. Το 2007 οι εκροές επενδύσεων από την Ελλάδα έφθασαν τα 5,3 δις. ευρώ παρουσιάζοντας αύξηση κατά 28,1% σε σχέση με το 2006 οπότε διαμορφώθηκαν στα 4,2 δις ευρώ. Συνολικά στον ΟΟΣΑ οι εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων έφθασαν το 2006 το 1 δις. ευρώ και το 2007 έφθασαν τα 1,3 τρις. ευρώ παρουσιάζοντας αύξηση κατά 31%. Αντίστοιχα οι εκροές αυξήθηκαν από τα 1,2 τρις. ευρώ το 2006 στα 1,8 τρις. ευρώ το 2007.

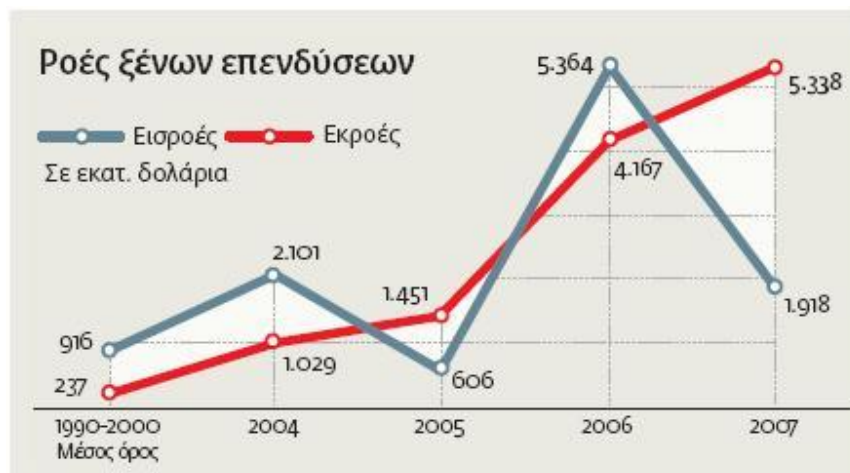
(<http://www.fileleytheros.wordpress.com>)

Πηγή: Express - <http://economy.greekliberals.net>

Σχέση των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων και των Ομάδων Οικονομικής Ελευθερίας

Πηγή: The Fraser Institute; The World Bank, World Development Indicators CD-ROM, 2007 - <http://economy.greekliberals.net>

Πηγή: The Fraser Institute; The World Bank, World Development Indicators CD-ROM, 2007 - <http://economy.greekliberals.net>

Αφιλόξενος τόπος εξακολουθεί να παραμένει η χώρα μας για τους ξένους επενδυτές, ενώ την ίδια στιγμή η έξοδος ελληνικών κεφαλαίων προς τις χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης και της ανατολικής Μεσογείου είναι ταχύτατη.

Αυτό δείχνουν τα στοιχεία της ετήσιας έκθεσης του ΟΗΕ για τις ροές ξένων επενδύσεων σε όλο τον κόσμο το 2007.

Οι εισροές ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα ανήλθαν πέρυσι στα 1.9 δις δολάρια, παρουσιάζοντας πτώση κατά περίπου 64% σε σχέση με το 2006, με τη χώρα μας να υποχωρεί στην 126η θέση στην παγκόσμια κατάταξη σε σύνολο 141 οικονομιών.

Μη σταθερό φορολογικό καθεστώς, γραφειοκρατία, διαφθορά, μη ικανοποιητικές υποδομές και μικρό μέγεθος της εγχώριας αγοράς αποτελούν τα βασικά εμπόδια για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

Αυτό, άλλωστε, δείχνει και η χαμηλή θέση της χώρας μας σε όλους τους διεθνείς δείκτες που σχετίζονται με:

- τη διαφάνεια,
- την οικονομική ελευθερία και
- το επιχειρηματικό περιβάλλον.

Επιπλέον, η Ελλάδα δεν δείχνει να εκμεταλλεύεται και τα όποια συγκριτικά πλεονεκτήματα διαθέτει, αφού σε όρους δυνατότητας προσέλκυσης ξένων επενδύσεων (κατά κεφαλήν ΑΕΠ, εκπαιδευτικό επίπεδο, τηλεπικοινωνίες κ.λπ.) βρίσκεται στη σχετικά υψηλή 37η θέση.

Αντίθετα, η έκθεση καταγράφει τη συνεχή αύξηση των επενδύσεων από ελληνικές επιχειρήσεις και τράπεζες σε άλλες χώρες, οι οποίες πέρυσι ανήλθαν σε 5.3 δις

δολάρια έναντι 4.2 δις δολάρια το 2006 και μόλις 412 εκατομμύρια δολάρια το 2003.

Σε όρους απόδοσης στις εκροές κεφαλαίων, η Ελλάδα κατατάσσεται διεθνώς στην 42η θέση.

Όσον αφορά τις παγκόσμιες τάσεις, οι ροές ξένων άμεσων επενδύσεων έφθασαν πέρυσι τα 1.8 τρις δολάρια σημειώνοντας αύξηση κατά 30% σε σχέση με το 2006.

Όμως φέτος αναμένεται να σημειώσουν πτώση κατά 10% λόγω της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Οι ΗΠΑ βρίσκονται στην κορυφή της κατάταξης των χωρών υποδοχής ξένων επενδύσεων και ακολουθούν το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία, ο Καναδάς και η Ολλανδία. (<http://www.ppol.gr>)

Πηγή: Μάκης Ντόβολος (οικονομικός συντάκτης του «Ελευθέρου Τύπου»)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σημαντικό για τούς επενδυτές από το εξωτερικό είναι να γνωρίζουν τις διαδικασίες ίδρυσης μιας επιχείρησης στην Ελλάδα, καθώς και τις υπηρεσίες, στις οποίες πρέπει να απευθύνονται για πληροφόρηση ή και υποβολή δικαιολογητικών σχετικών με την εγκατάσταση επιχείρησης.

Το Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων (ΕΛ.ΚΕ) είναι ο αρμόδιος εθνικός φορέας για την προώθηση, προσέλκυση και υποστήριξη των ξένων άμεσων επενδύσεων στην Ελλάδα.

Φυσικά, η διεθνής οικονομία φαίνεται να εισέρχεται σε παρατεταμένη ύφεση, με τις αγορές ιδιαίτερα επιφυλακτικές, γεγονός πού, στην καλύτερη περίπτωση, ευνοεί τις «στοχευμένες» μάλλον παρά τις «γενικές» προσπάθειες προσέλκυσης επενδύσεων.

Στην τρέχουσα, λοιπόν, συγκυρία, οι «στοχευμένοι» τομείς πού παρουσιάζουν επενδυτικό ενδιαφέρον στην Ελλάδα είναι, ενδεικτικά, ο τουρισμός, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η έρευνα και τεχνολογία, οι βιολογικές καλλιέργειες, η τεχνολογία της πληροφορικής, οι επικοινωνίες κ.λ.π.

Οι λόγοι που καθιστούν την Ελλάδα ελκυστικό χώρο για επενδύσεις είναι, μεταξύ άλλων, η οικονομική και πολιτική της σταθερότητα μέσα στην ζώνη του ευρώ, η εύκολη πρόσβαση στις σημαντικές αναδυόμενες αγορές των Βαλκανίων, όπου είναι παντού εγκατεστημένες ελληνικές εταιρείες, τα γενναία επενδυτικά κίνητρα, το παραγωγικό και καλά εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό, οι σύγχρονες

υποδομές, η έντονη τουριστική παρουσία, με περισσότερους από 14 εκατ. τουρίστες ετησίως, το μοναδικό περιβάλλον ζωής και εργασίας, κ.λ.π. (<http://www.mfa.gr>)

10.1 ΕΛΛΑΔΑ. ΦΥΣΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.

- Η Ελλάδα είναι μία από τις **ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομίες** της Ευρωπαϊκής

Ένωσης με μακροοικονομική σταθερότητα και είναι μέλος της Ευρωζώνης.

- Η Ελλάδα αποτελεί **επιχειρηματική και οικονομική πύλη** για επενδύσεις σε μερικές από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες περιοχές του πλανήτη και αγορές 140 εκατομμυρίων καταναλωτών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο.

- Η Ελλάδα παρέχει **γενναία επενδυτικά κίνητρα**, ενώ διαθέτει υψηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό και σύγχρονες υποδομές. (<http://www.investingreece.gov.gr>)

Ακόμα η Ελλάδα είναι φυσικός χώρος για επενδύσεις γιατί:

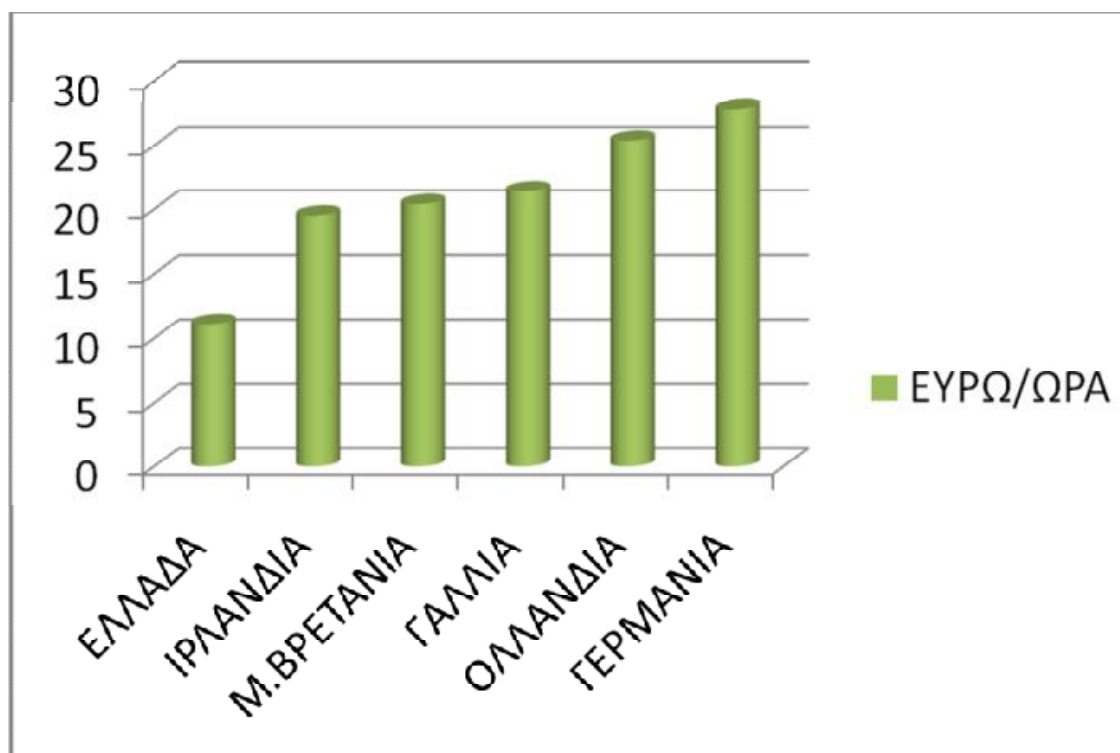
Η εξωστρέφεια της Ελληνικής Οικονομίας την έχει κατατάξει στις κορυφαίες χώρες με παγκόσμια επιχειρηματική δραστηριότητα, η οποία

παρουσιάζει σταθερά ανοδικές τάσεις. Ειδικά στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, περισσότερες από 4.000 επιχειρήσεις έχουν επενδύσει πάνω από €12 δισ., με ιδιαίτερη έμφαση στον χρηματοοικονομικό και τηλεπικοινωνιακό τομέα. Η Ελλάδα ανήκει στους τρεις μεγαλύτερους επενδυτές σε όλες τις χώρες της περιοχής, ενώ ελληνικές τράπεζες κατέχουν μερίδιο αγοράς μεγαλύτερο από 20% στις χώρες της περιοχής, με περίπου 3.000 υποκαταστήματα.

Ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ στην Ελλάδα είναι σταθερά υψηλότερος από το μέσο όρο της ευρωζώνης.

Η Ελλάδα διακρίνεται ανάμεσα στις χώρες της περιοχής για τις εξαιρετικές της υποδομές, το υψηλό επίπεδο ανθρώπινο δυναμικό, τη μακροοικονομική σταθερότητα αλλά και την ποιότητα ζωής. Η χώρα αποτελεί ιδανικό εφαλτήριο για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο, προσφέροντας στους επενδυτές ευκαιρίες εισόδου σε αυτές τις αναδύομενες αγορές.

Συγκριτικό κόστος εργασίας (2005) Ήώρα

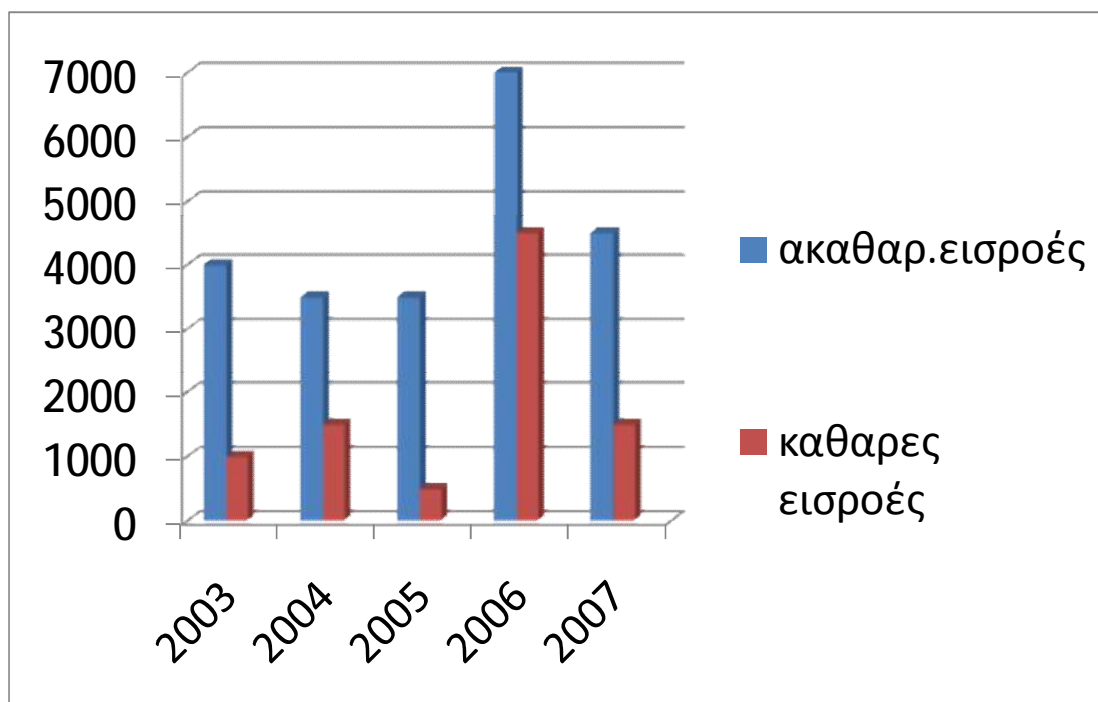

Πηγή: Institut der Deutschen Wirtschaft, Κολωνία

Επενδύσεις στην Ελλάδα

Η κατάταξη της Ελλάδας στον παγκόσμιο χάρτη Ξένων Άμεσων Επενδύσεων διαρκώς βελτιώνεται. Συγκεκριμένα, την πενταετία 2004-2007 οι Ξένες Άμεσες Επενδύσεις (ΞΑΕ) ανήλθαν σε €18.186 εκατ. (ακαθάριστες εισροές ξένων κεφαλαίων) και σε €7.857 εκατ. (καθαρές εισροές ξένων κεφαλαίων). Η μεγαλύτερη αύξηση των ακαθάριστων εισροών στην πενταετία σημειώθηκε στα έτη 2006 και 2007.

Ξένες άμεσες επενδύσεις στην Ελλάδα

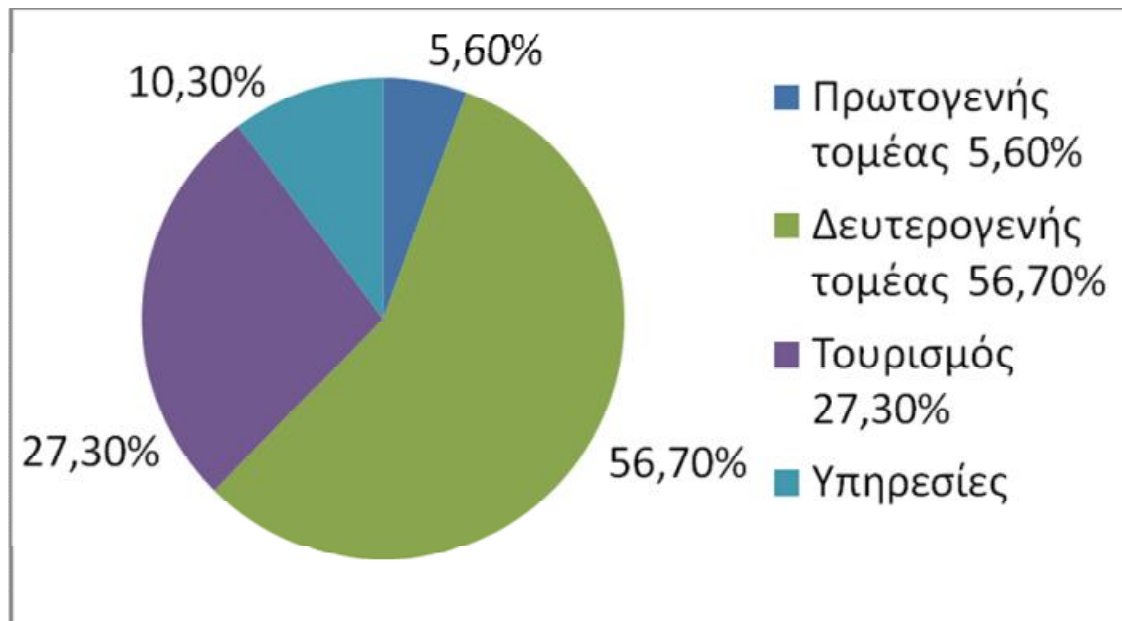

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2008

Εγκριθείσες επενδυτικές προτάσεις κατά κλάδο δραστηριότητας

- Επιχορήγηση έως 60% του συνολικού ύψους της επένδυσης.
- Επιδότηση δημιουργούμενης απασχόλησης έως 60% του μισθολογικού κόστους.
- Όφελος φόρου έως 60% του συνόλου της αξίας της ενισχυόμενης δαπάνης.
- Πολυάριθμα οφέλη για επενδύσεις σε επιλεγμένες περιοχές της Ελλάδας.

Επενδυτικά Κίνητρα

Πηγή: <http://www.investingreece.gov.gr>

Συνολικά εγκρίθηκαν **4.345**
επενδυτικά σχέδια ύψους **€0.044** εκατ.

10.2 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Πέρα από τα επενδυτικά κίνητρα, η Ελλάδα έχει αναπτύξει μια ευρεία στρατηγική ενίσχυσης των επενδύσεων, με αποτέλεσμα η επενδυτική δραστηριότητα των επιχειρήσεων στην Ελλάδα να πραγματοποιείται πλέον σε ένα φιλικότερο, πιο ανοιχτό και πιο ελκυστικό περιβάλλον.

- Με τη πολιτική των μεταρρυθμίσεων, οι επενδύσεις, ως ποσοστό του ΑΕΠ, από 24,4% το 2004 αυξήθηκαν στο 25,7% το 2007 –η 3η καλύτερη επίδοση της Ευρωζώνης.
- Η φορολογική μεταρρύθμιση δημιούργησε ένα πιο απλό, πιο αποτελεσματικό και πιο δίκαιο σύστημα με στόχο την περαιτέρω ανάπτυξη της χώρας – ο φορολογικός συντελεστής για τις Α.Ε. και Ε.Π.Ε. μειώθηκε από το 2005-2007, από 35% σε 25%.
- Η επιτυχημένη εφαρμογή των Συμπράξεων Δημοσίου - Ιδιωτικού Τομέα δημιουργεί μια νέα αγορά για τις επιχειρήσεις –έχουν εγκριθεί 52 έργα ύψους €5,7 δισ. σε όλη τη χώρα.
- Η αποτελεσματική διαχείριση των κοινοτικών πόρων του Γ' ΚΠΣ 2000-2006 οδήγησε στον υπερτριπλασιασμό της απορρόφησής τους. Με το ΕΣΠΑ 2007- 2013 αξιοποιούνται κοινοτικοί πόροι πάνω από €24 δισ.
- Με την ψηφιακή στρατηγική, η Ελλάδα αναβαθμίζεται ώστε να ανταποκριθεί στις σύγχρονες εξελίξεις –η ευρυζωνικότητα αυξήθηκε από 0,1% το 2004 σε 11% το 2008.
- Οι αποκρατικοποιήσεις ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα και την αποτελεσματικότητα –το πρόγραμμα των αποκρατικοποιήσεων αφορά επιχειρήσεις που διαχειρίζονται δίκτυα και βασικές υποδομές, όπως λιμάνια και αεροδρόμια.

Ο στρατηγικός σχεδιασμός της χώρας για τα επόμενα 5 χρόνια περιστρέφεται γύρω από τον άξονα **Εξωστρέφεια – Ανταγωνιστικότητα – Επιχειρηματικότητα**. Με αφετηρία αυτή τη στρατηγική, οι βασικοί στόχοι γύρω από τους οποίους θα αναπτυχθεί μια σειρά από δράσεις με χρήση και του ΕΣΠΑ 2007-2013, είναι:

- Η προσέλκυση και υποστήριξη νέων επενδύσεων.
- Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας.
- Η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο και την κοινωνία της γνώσης.
- Η αναβάθμιση των υποδομών.

Πάρκο Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης, Ίλιον Αναπτύσσουμε υποδομές που επιτρέπουν στην Ελλάδα να διαδραματίσει το φυσικό της ρόλο. Συνδέουμε την Ελλάδα με τον υπόλοιπο κόσμο και την καθιστούμε κέντρο των εξελίξεων.

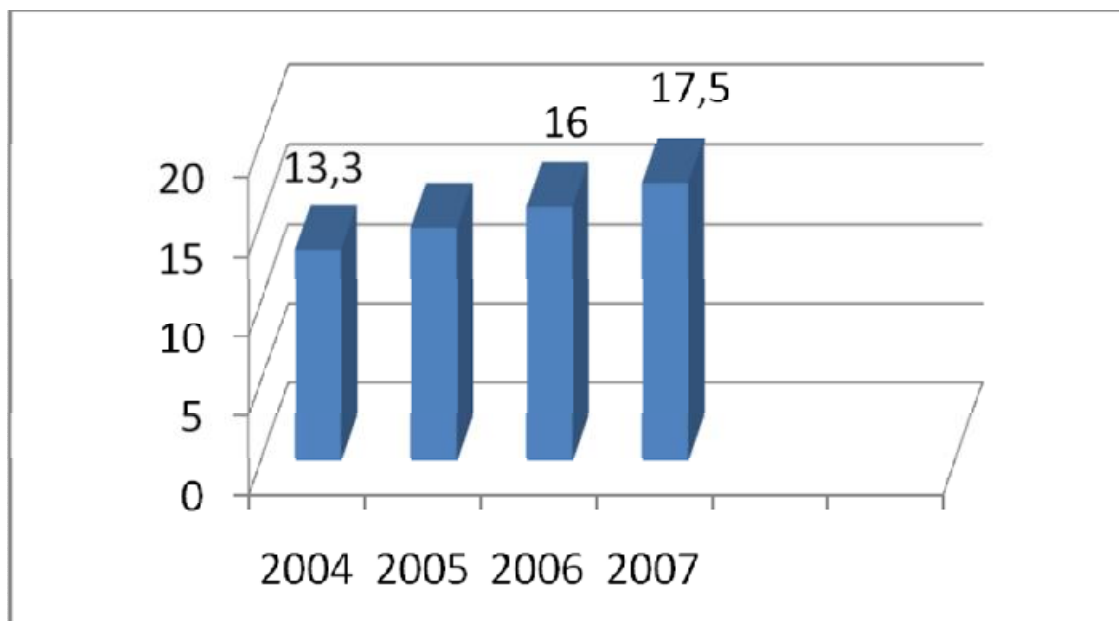
Η Ελλάδα έχει αναδειχθεί σε ενεργειακό κέντρο της ευρύτερης περιοχής, με ένα διαρκώς αυξανόμενο δίκτυο αγωγών να περνά από το έδαφος και τον υποθαλάσσιο χώρο της. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ενεργειακή ασφάλεια και τη σταδιακή απεξάρτησή της από το πετρέλαιο και μετά την πλήρη απελευθέρωση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας το 2007, ανοίγονται μεγάλες ευκαιρίες για επενδύσεις.

Ενέργεια Τουρισμός και αγορά ακινήτων

Η Ελλάδα αποτελεί έναν από τους κορυφαίους τουριστικούς προορισμούς, ενώ η αναγνωρισιμότητα της χώρας αυξήθηκε ακόμα περισσότερο μετά τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004 και τη διαφημιστική εκστρατεία για την

προβολή της χώρας στο εξωτερικό. Η αγορά χαρακτηρίζεται από νέες επενδύσεις με στόχο την υψηλή ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών και την εισροή τουριστών από αναπτυσσόμενες οικονομίες (Ρωσία, Ανατολική Ασία). Ιδιαίτερα περιθώρια υπάρχουν για την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, όπως εγκαταστάσεις γκολφ, σπα,υποδομών για σκάφη αναψυχής, οικοτουρισμού, αγροτουρισμού και συνεδριακών κέντρων. Εξίσου δυναμική είναι και η ελληνική αγορά ακινήτων: Ελαφρύνσεις με χαμηλά επιτόκια και άλλα κίνητρα διατηρούν ζωντανό το ενδιαφέρον των επενδυτών διεθνώς.

Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στην Ελλάδα 2004-2007 (σε εκατ.)

Πηγή: NSSG, 2008

Tourist Arrivals in Greece 2004-'07 (in m's)

Η χώρα ειδικεύεται στη μικροηλεκτρονική, τη βιοτεχνολογία και τη παραγωγή χημικών, ενώ υπάρχει έμπειρο εργατικό δυναμικό. Τα τεχνολογικά πάρκα, η δημιουργία εξαρτημάτων πληροφορικής και ο τομέας των τηλεπικοινωνιών αποτελούν πρόσφορο έδαφος για επενδύσεις και υποστηρίζονται μέσω κινήτρων από το κράτος.

Τεχνολογία και καινοτομία

ΔΙΚΤΥΟ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΥΨΗΛΗΣ ΠΙΕΣΗΣ ΕΝ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΥΠΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ

10.3 ΚΛΑΔΟΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Ο κλάδος των τροφίμων είναι από τους ισχυρότερους της ελληνικής οικονομίας και ο σημαντικότερος σε μέγεθος κλάδος της μεταποίησης. Στον κλάδο αντιστοιχεί το 23% των κερδών του συνόλου της βιομηχανίας και προσελκύει τις υψηλότερες επενδύσεις.

Η ανάπτυξη που σημειώνεται ξεπερνά το 20% την τελευταία δεκαετία και υπάρχουν προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης, ιδιαίτερα σε εξειδικευμένους τομείς όπως η βιολογική γεωργία ή τα προϊόντα υψηλής ποιότητας, ενώ υπάρχει περιθώριο υποκατάστασης των εισαγωγών με εγχώρια παραγωγή.

Ο κλάδος των μεταφορών και logistics αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την επιχειρηματικότητα με αξιοσημείωτη αναπτυξιακή δυναμική.

Η ανάπτυξη του κλάδου σταθερά υπερβαίνει το 9%, με προοπτικές αύξησης σε 15% τα επόμενα χρόνια.

Η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί βασική προτεραιότητα για την Ελλάδα, με αποτέλεσμα η διαχείριση των υδάτινων πόρων και των απορριμμάτων να αποτελούν κλάδους ιδιαίτερης σημασίας. Η δεκτικότητα σε νέες επενδύσεις στους τομείς αυτούς είναι μεγάλη και η απόδοση των επενδύσεων αναμένεται υψηλή. Επίσης, οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας αποτελούν και αυτές πρόσφορο έδαφος για επενδύσεις που ενισχύονται με κρατικά κίνητρα. Εγκαταστάσεις αιολικής, υδροηλεκτρικής και φωτοβολταϊκής ενέργειας επιδοτούνται, ενώ οι υψηλές αποδόσεις και η ζήτηση σε βάθος τουλάχιστον 20 ετών, είναι εγγυημένες.

Τρόφιμα & ποτά

Βασικοί Θαλάσσιοι Άξονες

ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Βασικοί Οδικοί Άξονες

Κύρια Διεθνή Αεροδρόμια

Κύριοι Διεθνείς Λιμένες Πηγή: *www.minenv.gr, 2008*

Μεταφορές, logistics και υποδομές

Περιβάλλον και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας 15 2.000 χλμ. Νέων ενεργειακών αγωγών

40 αεροδρόμια Υποδομές.

12 διεθνείς λιμένες

1.485 χλμ. Νέων αυτοκινητόδρομων

2.500 χλμ. Δίκτυο Σιδηροδρόμων

(<http://www.investingreece.gov.gr>)

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας , σας παραθέτουμε κάποια βασικά συμπεράσματα :

∅ Το Διεθνές Εμπόριο μπορεί να αποτελέσει βασική πηγή εσόδων για μια χώρα, ενώ σε διεθνές επίπεδο διαμορφώνει και επηρεάζει τις διεθνείς σχέσεις, μεταξύ των κρατών.

∅ Όσο πιο ελεύθερο είναι το εξωτερικό εμπόριο τόσο λιγότερες είναι οι επιζήμιες συγκρούσεις συμφερόντων των κρατών και τόσο μεγαλύτερο το κοινό συμφέρον και η αρμονία.

∅ Η θεωρία του Διεθνούς Εμπορίου μας διαβεβαιώνει ότι το ελεύθερο εμπόριο είναι ωφέλιμο για όλες τις χώρες , ωστόσο στην πράξη η διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών αντιμετωπίζει πολλά εμπόδια. Οι κυβερνήσεις περιορίζουν το βαθμό ελευθερίας του εμπορίου για να προστατεύσουν τις εγχώριες επιχειρήσεις από το διεθνές ανταγωνισμό. Ο περιορισμός αυτός του διεθνούς εμπορίου ονομάζεται «προστατευτισμός».

∅ Τα έθνη φροντίζουν για εκατοντάδες χρόνια να εμποδίζουν το ελεύθερο εμπόριο μέσω διάφορων μηχανισμών όπως είναι οι δασμοί, οι ποσοτικοί περιορισμοί, οι διάφοροι τεχνικοί και δημοσιονομικοί κανόνες κλπ. Αυτές οι πολιτικές, καλούνται πολιτικές εμπορίου.

∅ Μια από τις πολιτικές εμπορίου είναι η πολιτική αγοράς η οποία είναι αποτέλεσμα μιας παγκόσμιας στρατηγικής marketing, με σκοπό τη διατήρηση και αύξηση των μεριδίων αγοράς. Επομένως τη διατήρηση και αύξηση της προσέγγισης καταναλωτών και επενδυτών.

- Ø Το μόνο πραγματικό όφελος για το σύνολο μιας χώρας από το Διεθνές Εμπόριο έγκειται στις εισαγωγές.
- Ø Ο καταμερισμός της εργασίας και η εξειδίκευση αυξάνουν την συνολική παραγωγή μιας χώρας.
- Ø Το εξωτερικό εμπόριο επιτρέπει την διεύρυνση της αγοράς και ενθαρρύνει την εξειδίκευση και συντελεί έτσι στην αύξηση της παγκόσμιας παραγωγής.
- Ø Σε μια χώρα επιτυγχάνουμε οικονομική ευημερία, όταν αυξάνουμε την κατανάλωση σε τέτοιο επίπεδο που είναι υψηλότερο από το επίπεδο που θα βρίσκονταν οι παραγωγικές τις δυνατότητες σε κατάσταση αυτάρκειας.
- Ø Ακόμα η οικονομική ευημερία επιτυγχάνεται με την βελτίωση και καλύτερη χρήση των παραγωγικών πόρων της υφηλίου.
- Ø Όταν η Ευρωπαϊκή οικονομία μεγεθύνεται τότε, αυξάνεται και η ζήτηση των Ελληνικών προϊόντων και υπηρεσίες που με τη σειρά της επιδρά αυξητικά στην παραγωγή και στο συνολική οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας. Το αντίστροφο ισχύει όταν οι Ευρωπαϊκοί ρυθμοί συρρικνώνονται. Κλπ
- Ø Η θετική συσχέτιση των ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναμένεται να γίνει ακόμα ισχυρότερη στο μέλλον , καθώς η Ελλάδα ενσωματώνετε όλο και περισσότερο στην Ευρωπαϊκή αγορά.
- Ø Ένα αγαθό δεν εισάγεται, εκτός αν η τιμή του είναι χαμηλότερη για τον καταναλωτή του εγχώρια παραγόμενου ίδιου αγαθού. Εξάιρεση στον κανόνα αποτελούν οι μεγάλες χώρες με μονοπωλιακή δύναμη στο διεθνές εμπόριο. Για παράδειγμα ο καφές της Βραζιλίας , που είναι ένα μονοπωλιακό αγαθό.
- Ø Οι περιορισμοί στο εμπόριο εμποδίζουν μια χώρα από το να καρπωθεί πλήρως τα οφέλη της εξειδίκευσης, την ωθούν στην υιοθέτηση σχετικά

αντιπαραγωγικών μεθόδων και εξαναγκάζουν τους καταναλωτές να πληρώσουν υψηλότερες τιμές για τα υπό προστασία προϊόντα.

Ø Με τις Άμεσες Επενδύσεις , οι επιχειρήσεις μεταφέρουν στις ξένες χώρες εκτός από τον βιομηχανικό τους εξοπλισμό, τον έλεγχο και την ιδιοκτησία και φυσικά μεταφέρουν και κεφάλαια. Αυτή η δραστηριότητα οδηγεί στην ανάπτυξη της Πολυεθνικής Επιχείρησης.

Ø Οι επενδύσεις από Πολυεθνικές Επιχειρήσεις διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο βοηθώντας στην ανάπτυξη της κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Έτσι πολλές χώρες έχουν δώσει έμφαση στην προσέλκυση κάθε είδους επένδυσης και μάλιστα έχουν συστήσει υπηρεσίες για την προσέλκυση ΠΕ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ:

1. Γ.Χ.Κώττη – Α.Πετράκη – Κώττη, (1995) *Οι Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Σύγχρονα Οικονομικά Θέματα*, Εκδόσεις Παπαζήση.
2. Γεωργόπουλος Ν.Αντώνης, (1994) *Θεωρητικές Προσεγγίσεις του Διεθνούς Καταμερισμού της εργασίας, με έμφαση στις Πολυεθνικές Επιχειρήσεις*, Εκδόσεις Παπαζήση.
3. Γεωργόπουλος Αντώνης, (1998), *Σύγχρονες Τάσεις Διεθνοποίησης των εμπορικών, Παραγωγικών και Χρηματοπιστωτικών Σχέσεων*, Εκδόσεις Παπαζήση.
4. Δημ.Ζαχαριάδη – Σούρα, (1993), *Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί*, Εκδόσεις Α.Σταμούλης.
5. Μαραβέγιας, Ν. & Τσινισιζέλης, Μ., (1999) *‘Η ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θεσμικές, πολιτικές και οικονομικές πτυχές’*, Εκδόσεις Θεμέλιο.
6. Πιτέλης Χ., (1998) *Οικονομικοί Θεσμοί, Διεθνής Ανταγωνιστικότητα και Οικονομική Πολιτική*, Εκδόσεις Τυπωθέτω.
7. Ε.Δ. Πουρναράκης, (2000), *Διεθνής Οικονομική*, Εκδόσεις Πουρναράκης.
8. Χριστοδουλάκης Ν., Κόλλιντζας Τ., Δημέλη Σ., (1997) *Οικονομικές Διακυμάνσεις και Ανάπτυξη στην Ελλάδα και την Ευρώπη*, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.
9. R.Gilpin (1995), *Πολιτική Οικονομία των Διεθνών Σχέσεων*, Εκδόσεις Gutenberg.
10. Paul Krugman, and Maurice Obstfeld, (1995) *Διεθνής Οικονομική: Θεωρία και Πολιτική*, Εκδόσεις Κριτική.
11. Paul Krugman and Maurice Obstfeld, (2000) *Διεθνής Οικονομική: Θεωρία και Πολιτική*, Εκδόσεις Κριτική.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΙ ΤΟΠΟΙ:

1. <http://www.econ.uoa.gr>
2. <http://www.ekem.gr>
3. <http://www.ierd.duth.gr>
4. <http://www.disabled.gr>
5. <http://www.fileleytheros.wordpress.com>
6. <http://www.mfa.gr>
7. <http://www.investingreece.gov.gr>
8. <http://www.europa.eu>

ΠΗΓΕΣ:

Πηγή: Express - <http://economy.greekliberals.net>

Πηγή: *The Fraser Institute; The World Bank, World Development Indicators CD-ROM, 2007* - <http://economy.greekliberals.net>

Πηγή: *Μάκης Ντόβολος (οικονομικός συντάκτης του «Ελευθέρου Τύπου»)*

Πηγή: *Institut der Deutschen Wirtschaft, Κολωνία*

Πηγή: *Τράπεζα της Ελλάδος 2008*

Πηγή: <http://www.investingreece.gov.gr>

Πηγή: *NSSG, 2008*

Λοιπές Πληροφορίες:

- Η δικτυακή πύλη της ΕΕ - EUROPA - <http://europa.eu>
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή - <http://ec.europa.eu>
- Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - <http://www.europarl.europa.eu>
- Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης - <http://www.consilium.europa.eu>
- Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα - <http://www.ecb.int>
- Η στατιστική πύλη της ΕΕ - Eurostat - <http://ec.europa.eu/eurostat>
- ΕΛΚΕ : www.elke.gr
- Υπουργείο Ανάπτυξης : www.ypan.gr
- Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών : www.acci.gr
- EOMMEX : www.eommex.gr
- Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών: www.e-forologia.gr, www.taxisnet.gr